

6 VELIKI INTERVJU
ANDREJA NOVAK, DR. MED.,
SPECIALISTKA PSIHIATRIJE

8 TEMA MESECA
ČRNA ODLAGALIŠČA
ODPADKOV

18 STAREJŠI
VARNA
STAROST

SLAMNIK

OBČINA
DOMŽALE

prostor zadovoljnih ljudi

GLASILO OBČINE DOMŽALE

27. NOVEMBER 2020 | LETNIK LX | ŠTEVILKA 11 | IZDAJA KULTURNI DOM FRANCA BERNIKA DOMŽALE | CENA 1,09 EUR www.kd-domzale.si/glasilo-slamnik.html

Foto: 123RF

Ohranimo (duševno) zdravje

Ljudje se že sicer soočamo z različnimi izzivi v svojem življenju. Ko nas doleti nekaj takšnega, kot je 'korona epidemija', pa je to zagotovo nekaj, na kar nismo pripravljeni.

Večina med nami si pred tem ni predstavljala, kako je biti omejen z gibanjem, druženjem, celo z nakupovanjem določenih stvari, ki so se nam prej zdele samoumevne. Danes prav dobro vemo, kako je vsakdanjim izzivom dodati še enega, takšnega, ki naše življenje konkretno postavi na glavo. Otroci nimajo več možnosti biti otroci in hoditi v šolo, za katero smo jim ves čas dopovedovali, da je obvezna. Zdaj je kar naenkrat prepovedana. Odrasli moramo služiti, a ne smemo v službo. Vsaj ne tako kot prej. Številne stiske so

se poglobile, marsikatera je nastala na novo. Ohranjati moramo zdrav razum, to pa lahko počnemo le, če imamo možnost in si znamo utrgati čas zase in za stvari, ki so nam bližje in nam lepšajo vsakdan. Ko se pogovarjamo z Domžalčani, kako si krajšajo te dneve, jih veliko pove, da pomaga pobeg v naravo, marsikoga v drug svet popelje dobra knjiga. Nekateri si lahko privoščijo nekaj več časa za igro z otroki ali domače ustvarjalne delavnice. Številni so se letos že v novembru odločili in ustvarili vse tisto, kar sicer počnemo v zadnjih dneh leta in se pripravljajo

na praznično vzdušje, za katerega upamo, da ga bomo uspeli tudi v resnici podoživeti. Čeprav nihče ni idealen, pa je načinov, kako preživeti te čase, vseeno kar nekaj. A vztrajajmo, saj za vsakim dežjem posije sonce.

Če je naša stiska že prešla mejo, po kateri nismo prepričani, da si bomo znali pomagati sami, pa naj nam ne bo nerodno poiskati si strokovno pomoč. Če se ob fizičnih bolezenskih znakih obrnemo na svojega zdravnika, pa ni popolnoma nič narobe, če se v primeru duševne stiske obrnemo na psihologa ali psihiatra. Tako kot fizično, je tudi duševno zdravje nadvse

pomembno, saj gresta z roko v roki za naše dobro počutje. Ena od možnosti, kako do pomoči, je klic na telefonsko številko 080 51 00, ki je bila vzpostavljena za psihološko podporo prebivalcem ob epidemiji. Kot pravijo na NIJZ, je številka namenjena vsem osebam, ki zaradi danih razmer občutijo psihično stisko.

Vsem skupaj želimo, da nam ukrepi in situacija, v kateri smo se znašli, in to ne po svoji krivdi, ne odvzamejo še tistega kančka človečnosti, ki smo ga v sebi gojili vse življenje.

> 8

Umrli je častni občan

Dr. Velimir Vulikić
(1931–2020)

Življenjska pot dr. Velimirja Vulikića, častnega občana Občine Domžale, se je iztekla. Zaustavilo se je srce človeka, ki je med nami preživel večji del svoje življenjske in delovne poti ter s svojim delom obogatil čas, v katerem je živel. Tako njegovo pisateljsko delo z vsebinami z našega območja kot strokovno delo na področju stomatologije in zgodovine slovenskega zobozdravstva sta neprecenljiva.

Dr. Vulikić je bil človek z izjemnimi dosežki v svojem življenju in človek, na katerega smo občani Občine Domžale zelo ponosni, kar smo mu tudi dokazali s tem, da mu je Občinski svet Občine Domžale leta 2012 za bogat knjižni opus, ki pomembno prispeva k poznavanju kulture in zgodovine Občine Domžale ter za publicistično delo s področja zgodovine zobozdravstva podelil naziv častni občan Občine Domžale. Posebej pa je treba omeniti tudi njegov prispevek k poznavanju zgodovine gasilstva na našem območju ter delo na področju informiranja in urednikovanja.

Hvala, dr. Velimir Vulikić, za vse opravljeno delo, s katerim ste vedno znova dokazovali, da imate Domžale radi.

OBČINA DOMŽALE IN TONI DRAGAR, ŽUPAN OBČINE DOMŽALE

ROK ZA ODDAJO

Naslednja številka Slamnika izide v četrtek, 24. decembra 2020.

Rok za oddajo prispevkov je v sredo, 9. decembra 2020, do 12. ure.

GLAS MLADIH

Maj Hrovat, inovator in podjetnik

Maj Hrovat je eden tistih mladih ljudi, za katere si lahko le želimo, da bi jih Slovenija znala zadržati v svojem okolju. Gre za znanstvenika, podjetnika in mladega človeka z željo po raziskovanju novih tehnologij v dobro človeštva, ki povrh vsega prihaja še iz našega mesta. Domžalčan, Radomljan, ki je pri komaj 21 letih skupaj s sodelavcem vstopil v vseslovenski program Štartaj Slovenija. Uspešno sta v času programa pripeljala izdelek Altburger na police slovenskih trgovin. To pa je šele začetek uspešne poti. > 16

AKTUALNO

V nesreči nisi nikoli sam

Ob letošnjih poletnih neurjih je v sredo popoldan udarila strela v hlev, ravno ko se je gospodar pripravljat k molži. Najprej se je zabliskalo, potem pa je zagrmelo kot v najhujši grozljivki. Udar strele je bil tako močan, da se je v trenutku razvil ogenj, ki je še hitreje zajel celoten objekt ter prešel v fazo polno razvitega požara. Steber nastalega dima se je videl daleč naokrog. Sliši se kot uvod v napet roman ali akcijski film, a gre žal za resnični dogodek iz letošnjega 22. julija. > 19

OBRAZI DOMŽAL

Bernard Rožman, prostovljec in župnik

Pomanjkanje kadra v domovih za starejše se je v teh mesecih pokazalo kot eden največjih problemov v množici številnih s katerimi se srečujejo. »Kot bi k nam prišlo eno samo svetlo in toplo sonce, radost in novo upanje,« so bile besede ene od delavk v domžalskem Domu upokojencev, ko so nam že zelo utrujeni in zaskrbljeni povedali, kako zelo so veseli pomoči in pozitivne energije, ki jo v dom v teh težkih časih prinaša prav poseben prostovoljec, župnik Bernard Rožman, ki deluje v župnijah Brdo in Zlato Polje. > 23

AS DOMŽALE
MOTO CENTER

REGISTRACIJE

REGISTRACIJE

TEHNIČNI PREGLEDI
TAZIN

AKTUALNO

Drage bralke,
dragi bralci,

koronavirus še vedno v veliki meri kroži med prebivalstvom, čeprav nekateri ukrepi, kot so zaprti vrtci, šolanje na daljavo itd., trajajo že mesec dni. Tudi v domžalski občini je še vedno veliko okužb. Številne stiske so se poglabile, marsikatera je nastala na novo. Naša sogovornica v Velikem intervjuju, Andreja Novak, dr. med., specialistka psihiatrije, zaposlena v Zdravstvenem domu Domžale, pravi, da nas je drugi val zajel v velikem obsegu. Ljudje pa običajno zmoremo obvladovati stres le v določenem obsegu. Če stres traja predolgo, se marsikdo zlomi, še zlasti, ker boleznijo sledijo posledice, kot so brezposelnost, finančne težave, družinska nesoglasja in ločitve. Pomembno je, da v tem času ohranjamo zdrav razum, to pa lahko počnemo le, če imamo možnost in si znamo utrgati čas zase in za stvari, ki so nam blizu in nam lepšajo vsakdan.

Posebej smo se dotaknili problematike varnosti starejših. O stiskah in težavah, s katerimi se soočajo v tem času, smo se pogovarjali z zagovornico starejših Tejo Primc, ki je v letih 2018 in 2019 v okviru LAS Za mesto in vas izvajala projekt Varna starost na območju Trzina, Medvod in Domžal. Teja opozarja, da gre pri iskanju rešitev za zaščito starejših v trenutni zdravstveni krizi za očitno pojav starizma s strani političnih odločevalcev. Projekt Varna starost je nastal iz želje, da bi starejše informirali o njihovih pravicah in možnostih ukrepanja v situacijah, ko doživljajo nasilje.

V Temi meseca si lahko preberete o nenadzorovanem odlaganju odpadkov vseh vrst v naravo in na nekatere lokacije po naseljih, ki še zdaleč niso namenjene odlaganju odpadkov. Tako sta v Preserjeh pri Radomljah in Študi dobesedno čez noč nastali dve črni odlagališči odpadkov. Med letošnjim jesenskim kosovnim odvozom pa se je izkazalo tudi, kako obremenjujoči so odpadki za našo občino in kako je ločevanje in odlaganje odpadkov še vedno zelo velik problem.

Predstavljamo vam tudi Bernarda Rožmana, župnika z Brda pri Lukovici, prostovoljca v Domu upokojevcev Domžale, ter mladega znanstvenika in podjetnika Maja Hrovata, ki je eden tistih ljudi, za katere si lahko le želimo, da bi jih Slovenija znala zadržati v svojem okolju.

Želim vam, da bi kljub vsem omejitvam, ki nam jih prinaša trenutni čas, znali poiskati čim več svetlih trenutkov in se sprostiti v prazničnem vzdušju, ki ga obljublja prihajajoči mesec. Špela Trškan, odgovorna urednica

ROK ZA ODDAJO

Naslednja številka Slamnika izide v četrtek, 24. decembra 2020.

Rok za oddajo prispevkov je v sredo, 9. decembra 2020, do 12. ure.

Pri vsakem prispevku mora biti jasno razvidno, kdo je avtor prispevka, podpis fotografa in komentar k fotografiji.

Prispevke lahko v času uradnih ur oddate v Kulturnem domu Franca Bernika Domžale, zunaj uradnih ur v nabiralniku na stavbi ali na naš e-naslov.

V skladu z Odlokom o javnem glasilu Občine Domžale Slamnik nenaročeni prispevki ne bodo honorirani, končno odločitev o objavi prispevkov in njihovi dolžini pa sprejema uredništvo. Za vsa vprašanja smo vam na voljo na e-naslovu: urednistvo.slamnik@gmail.com

Bolezen s tisočnimi obrazi

Še vedno smo soočeni z drugim valom epidemije covid-19, ki je bistveno hujši od prvega vala spomladi, zaradi česar smo že nekaj časa soočeni z ukrepi, ki pa zaenkrat še ne prinašajo rezultatov, saj se epidemija ne umirja, številke pa padajo prepočasi.

Miha Ulčar
Foto: CZR Domžale in Alenka Klinar

Prav zaradi tega lahko pričakujemo, da bo vlada predlagala podaljšanje veljavnosti ukrepov. Še vedno je veliko število potrjenih primerov okužb v občini Domžale. V zadnjih 21 dneh je bilo potrjenih 557 primerov okužb, kar je 1518,7 potrjenih primerov na 100.000 prebivalcev, zaradi covid-19 je v tem obdobju umrlo osem prebivalcev. Skupno so doslej v občini Domžale potrdili 1599 primerov okužb, kar je 4359,9 potrjenih primerov na 100.000 prebivalcev, zaradi covid-19 pa je umrlo 18 prebivalcev.

Koronavirus še vedno v veliki meri kroži med prebivalstvom, čeprav nekateri ukrepi, kot so zaprti vrtci, šolanje na daljavo itd., trajajo že mesec dni. Če so v nekaterih državah po nekaj tednih trajanja ukrepov – denimo v Avstriji – zaznali umirjanje epidemiološke situacije, pri nas tega ni zaznali, kar vodi svetovne skupine za covid-19 pri ministrstvu za zdravje dr. Bojana Beović pripisuje drugačnemu dojetanju teh ukrepov v naši družbi. Virus se po njenih besedah več kot očitno širi v delovnih okoljih. Eden izmed razlogov, da se virus širi naokoli, je tudi ta, da smo ljudje premalo pozorni na začetne znake bolezni, ki se lahko kažejo zelo različno. Ljudje pa se na zdravnika obrnejo šele, ko se bolezen razvije in se pokažejo hujši simptomi. V obdobju blagih simptomov pa ljudje širijo virus naokoli, namesto da bi se odzvali takoj, opravili testiranje in doma počakali na rezultate.

Aktivnosti štaba CZ Občine Domžale

Štab Civilne zaščite Občine Domžale nadaljuje z dnevnim spremljanjem številčnega stanja okuženih v občini. Vse aktivnosti potekajo nemoteno, vzpostavljena je redna komunikacija med javnimi zavodi in organizacijami (ZD Domžale, CZR, Območnim združenjem Rdečega križa Domžale, Domom upokojevcev Domžale, Policijsko postajo Domžale) ter drugimi službami, ekipami ter regijskim štabom Civilne zaščite. Redno se izvajajo tudi biološke dekontaminacije opreme, osebja, vozil in javnih prostorov (CZR) ter obveščanje javnosti o aktivnostih in ukrepih. Prav tako je vzpostavljen sistem pomoči za občane, o čemer smo pisali že v prejšnji številki Slamnika.

Premalo pozorni na začetne znake bolezni, ki so lahko zelo različni

Kot smo že omenili v uvodu, je v domžalski občini še vedno veliko okužb. Po besedah direktorice Zdravstvenega doma Domžale mag. Renate Rajapakse, dr. med. spec., so na vrhuncu opravili tudi 350 testov na dan, trenutno pa se ta številka giblje pod 150 opravljenih testov na dan. Zaskrbljujoč je podatek, da je delež pozitivnih

od 30 do 45 %, včasih pa tudi čez 50 %. »Sklepamo, da so ljudje premalo pozorni na začetne znake bolezni, ki se lahko kažejo zelo različno. Šele, ko se bolezen razvije in so že hujši simptomi, se običajno obrnejo na osebne zdravnike in nato opravijo testiranje. V obdobju blagih simptomov hodijo v službo in s tem širijo bolezen naokrog. Prav zaradi tega je največ okužb v delovnih organizacijah. Ape-liram na vse, da že ob blažjih znakih bolezni, kot so glavobol, utrujenost, kihanje, kašelj ... pokličijo osebnega zdravnika ali zdravnika na urgenco, ki bo iz razgovora s pacientom lahko razbral prave simptome in ga napolnil na testiranje. V obdobju, ko čakajo na test, pa naj ostanejo doma. Prej ko dobimo diagnozo, mnogo lažje ukrepamo,« poudarja mag. Rajapakse in dodaja, da je ta virus bolj nalezljiv kot v spomladanskem obdobju in da se ta bolezen v začetnih znakih kaže zelo neznačilno.

Covid-19 je lahko zelo resna bolezen

Zaradi čakanja, da se bolezen razvije, je tudi vedno več obolelih oseb s hujšimi simptomi in težjo klinično sliko. Na domžalski urgenci zaradi hujših simptomov bolezni vsak dan v bolnišnico prepeljejo od tri do štiri paciente. Prav zaradi tega velja še enkrat poudariti, da je nujno potrebno zgodno reagiranje, zato naj vsak ob najmanjših znakih bolezni ostane doma, pokliče osebnega zdravnika, da se naroči na testiranje, s tem

pa prepreči širjenje virusa. Mag. Rajapakse pravi, da se testi praviloma opravijo že isti dan, ko se pacient naroči, prav tako v domžalski zdravstveni organizaciji skrbijo, da je na voljo vedno dovolj testov: »Mi smo tukaj za naše paciente in bomo zagotovili testiranje za vse, prav tako bomo poskrbeli za vse obolele paciente. Trudimo se in poskušamo čim prej zamejiti to bolezen. Teško je, ko se zdravstveni delavci srečujemo s pacienti s hujšimi bolezenskimi znaki, ko jih peljemo v bolnišnico. Teško je, ko gledaš pacienta, ki ima v krvi samo še 47 % kisika in pred tem ni bil nič bolan. Takrat vidiš in se zavedaš, kaj pomeni covid-19. Ljudje umirajo zaradi njega. Gre za bolezen, ki ima tisoč obrazov in se lahko kaže na različne načine. Moramo se zavedati, da je to lahko zelo resna bolezen.«

Trebja je zračiti prostore

Zdravstveni strokovnjaki ugotavljajo, da če se več ljudi nahaja v zaprtim prostoru (pisarni) z masko na obrazu, le-te ne pomagajo, saj se lahko virusa naležeš tudi skozi oči. Prav zaradi tega je nujno potrebno zračenje prostorov. Za 5 ali 10 minut je potrebno odpreti na stežaj, da se zrak dejansko spremeni.

V ZD Domžale prosijo za strpnost in razumevanje

Trebja se je zavedati, da tudi zdravstveni delavci niso imuni na virus, okužba slednjih pa pomeni še manj razpoložljivega kadra. S tem se sre-

čujejo tudi med zaposlenimi v ZD Domžale, saj jih je nekaj obolelo, nekaj pa jih je trenutno v karanteni, ker so zboleli njihovi svojci. V kolektivu imajo tudi nekaj obolelih osebnih zdravnikov, ki jih nadomeščajo drugi zdravniki, ki delajo dvojno, zaradi česar se pozna utrujenost. Ob tej priložnosti pozivajo vse paciente, ki se na zdravnike obračajo preko e-pošte, da so strpni glede odgovorov, saj je zaradi velikega števila prejete pošte fizično nemogoče vsem odgovoriti takoj, kot bi si želeli. Odgovore vedno prejmejo vsi, čeprav vedno ne v istem dnevu.

Na pomoč priskočile občine in tudi druge organizacije

Se pa ob tej priložnosti mag. Rajapakse zahvaljuje vsem občinam ustanoviteljicam za vso pomoč. Med drugim se zahvaljuje Občini Domžale, ki jim je med drugim zagotovila dodatno vozilo, ki se uporablja za obiske pacientov na domu. Ekipi enote prve pomoči Območnega združenja Rdečega križa Domžale, ki jim pomaga pri sprejemu in triazi otrok pred sistematskimi pregledi, ki so jih začeli izvajati ločeno v njihovem Centru za krepitev zdravja. Prav tako se mag. Rajapakse zahvaljuje zaposlenim v Centru za zaščito in reševanje Domžale, ki že od spomladanskega časa skrbijo za biološko dekontaminacijo njihovih vozil, opreme in kombinezone: »Tako smo brez skrbi. Ko paciente odpeljemo v bolnišnico, vemo, da bodo reševalno vozilo, oprema in kombinezoni ponovno razkuženi in čisti ter pripravljeni za nadaljnje delo.«

Priložnost, da se v družini bolje posvetimo drug drugemu

Če želimo premagati to bolezen in poskrbeti, da bo čim manj okuženih, potem moramo upoštevati ukrepe in čim več ostajati doma. Marsikdo bo ob tem rekel, da je v ukrepi izginil dosedanj način življenja in da se ob tem počutijo utesnjene. Dejstvo pa je, da se moramo, dokler ne bo na voljo cepivo, prilagoditi in neka-ko preživeti to obdobje. Ker večino časa preživljamo v domačem okolju, je to tudi priložnost, da popravimo medosebne odnose v družini in se bolj posvetimo drug drugemu, kar se običajno zaradi hitrega tempa življenja premalokrat.

Redno izvajanje biološke dekontaminacije opreme, osebja, vozil in javnih prostorov

Poveljnik CZR Domžale Matjaž Merkužič nam je povedal, da je bil postopek biološke dekontaminacije sprva namenjen predvsem zaščiti osebja NMP ZD Domžale in operativnega kadra javne gasilske službe pred okužbo na delovnem mestu in je obsegal oskrbo osebja z ustrezno osebno varovalno opremo, v nadaljevanju pa dekontaminacijo osebja vozil in opreme službe NMP in javne gasilske službe. □

Ključ do rešitve

Svetovni dan otroka, 20. november letos obeležuje geslo: **Vključite me, sem KLJUČ do rešitve**

Dan otroka je dan, ko še posebej pozorno razmišljamo o otrokovih pravicah in jih postavimo v ospredje; damo jim vedeti, da je njihov glas slišan in tudi upoštevan. V Sloveniji je na tem področju pomemben zagovornik otrokovih pravic Unicef Slovenije, ki spremlja položaj in blaginjo otrok, prav tako pa spodbuja tudi uresničevanje otrokovih pravic na podlagi Konvencije o otrokovih pravicah. Pod okriljem imajo tudi projekt Otrokom prijazna Unicefova mesta.

Tudi naša občina je leta 2009 postala otrokom prijazna občina, veči-

noma pa koordinacijo na tem področju prevzema Center za mlade Domžale, ki svoje delo opravlja odlično.

Pravice otrok so pomembne, njihovo mnenje spoštujemo in želimo, da so v svojih željah jasni. Trudimo se tudi, da ustvarjamo površine in objekte za otroke, jih obnavljamo in načrtujemo nove. V prihodnosti imamo v planu večji projekt, ki bo pripomogel k večji vključenosti otrok in mladih v naši občini, ker si želimo njihove mladostne igrivosti, energije in idej.

Zavedamo se, da je letošnje leto za otroke še posebej težko. Prikr-

šani so za marsikatero izkušnjo in doživetje. Zaradi stisk, ki jih lahko doživljajo, je pomembno, da poslušamo njihove želje in se z njimi pogovarjamo, slišimo njihov glas.

Marsikdo te podpore žal nima in tako kot Otrokom prijazno mesto po Domžalah omogočamo 16 varnih točk (Knjižnica Domžale, CZM Domžale, ZD Domžale, Policijska postaja Domžale; vse ostale enote pa lahko najdete na spletni strani www.czm-domzale.si), kamor se otroci lahko zatečete, ko se znajdete v težavah. Trenutno so nekatere izmed omenjenih točk zaprte, vendar pa je na voljo veliko organizacij, kjer bodo tvojim težavam zagotovo prisluhnili:

TOM telefon: 116 111 (vsak dan od 12. do 20. ure)

SOS telefon: 080 11 55 (vsak delovnik od 12. do 16. ure, od 19. do 22. ure, sobote, nedelje in praznike pa med 18. in 22. uro)

Unicef Slovenija: 031 510 200 (vsak dan med 9. in 17. uro)

Ne pozabimo torej na naše otroke, so KLJUČ do rešitev in sprememb.

OBČINA DOMŽALE, URAD ŽUPANA

Dobrodelni gasilski koncert letos drugače

Lani oktobra je v Športni dvorani Domžale že desetič potekal dobrodelni gasilski koncert, ki ga skupaj organizirata Gasilska zveza Domžale in Občina Domžale. Letos organizatorji koncerta zaradi epidemioloških ukrepov niso mogli organizirati in nadaljevati s to plemenito tradicijo, ki je prepletena z glasbo in humorjem.

Ker na Gasilski zvezi Domžale in Občini Domžale ne želijo prekiniti plemenite ideje, ki je pred enajstimi leti nastala na pobudo tedanjega predsednika Gasilske zveze Domžale Rajka Novaka in njegove soproge Mirijam, da bi nekaj naredili za naše gasilce in njihove družine, kadar se znajdejo v stiski, so se letos organizatorji odločili, da s to dobrodelno noto nadaljujejo na edini možni način, ki jo trenutno lahko in s tem ohranijo to plemenito idejo. V sodelovanju s Foto, kino, video klubom Mavrica so pripravili krajši video pregled vseh izvedenih dobrodelnih koncertov, ki so se zvrstili v desetih letih. S tem so obudili deset nepozabnih večerov, ki so jih poleg gasilcev za svoje vzeli tudi številni prijatelji in podporniki. Med njimi je bilo več kot 110 nastopajočih glasbenikov in glasbenih skupin, humoristov in povezovalcev prireditev, ki so se odpovedali honorarju in zbranim na najlepši možen način polepšali večere.

Video bo luč sveta ugledal v sredo, 9. decembra 2020, ob 18. uri, ogledali pa si ga boste lahko na spletnem portalu domzalec.si, spletni strani Gasilske zveze Domžale in Občine Domžale ter na družabnih omrežjih.

Istočasno bo od decembra 2020 pa vse do aprila 2021 potekala dobrodelna akcija za pomoč gasilcem in njihovim družinam v primeru nesreče. Prostovoljni gasilci in njihove družine se prav tako soočajo s finančnimi težavami in problemi, ki jih le s svojimi dobrimi dejanji žal ne morejo rešiti. Tudi njim, kadar so v stiski, je treba priskočiti na pomoč. Ne le z našimi rokami in materialom, ampak tudi z določenimi finančnimi sredstvi. To jim omogočajo zbrana sredstva na vsakoletnem dobrodelnem koncertu, ki jih zbirajo na posebnem računu Gasilske zveze Domžale, namenjena izključno pomoči gasilskim družinam. V desetih letih

so na posebnem računu zbrali 59.717 evrov. Ta številka veliko pove o tem, da so bili vsakoletni dobrodelni gasilski koncerti več kot na mestu. Do zdaj smo imeli šest primerov, ko smo priskočili na pomoč s tako zbranimi sredstvi. Le-ta se podeljujejo po pravilniku, ki natančno določa kriterije, pogoje in postopke, na podlagi katerih lahko hitro pripravijo predlog za morebitno potrebno pomoč. Za pomoč so skupaj namenili 26.000 evrov.

Lepo vabljeni, da se dobrodelni akciji odzovete tudi vi ter po svojih močeh pomagate skladu in gasilcem, kadar se bodo znašli v stiski. Skupaj bomo dokazali, da nam ni vseeno za družbo, v kateri živimo in da nam predvsem ni vseeno za njene posameznike.

Sredstva lahko donirate na transakcijski račun Gasilske zveze Domžale, Količevo 2 a, 1230 Domžale, in sicer na številko TRR: SI56 0267-

7025-8503-323 s kodo namena CHAR ter z obveznim pripisom namena: Pomoč gasilcem in njihovim družinam v primeru nesreče ali pa pošljete SMS (GZDOMZALE5) na številko 1919 za donacijo v vrednosti 5 evrov.

Ob tej priložnosti se predsednik Gasilske zveze Domžale Matjaž Korosec vsem, ki boste prek TRR računa ali SMS prispevali svoj prispevek v sklad za pomoč gasilcem in njihovim družin, v imenu Gasilske zveze Domžale iz srca zahvaljuje in dodaja: »Tako kot vsi, si želim, da se trenutna situacija čim prej umiri in da se življenje ponovno vrne v ustaljene tirnice. In seveda, da se prihodnje leto ponovno vsi skupaj v živo srečamo na 12. dobrodelnem gasilskem koncertu. Še enkrat, hvala vsem! Vse skupaj želim prijeten ogled videa in vas pozdravljam z gasilskim pozdravom: NA POMOČ!«

MIHA ULČAR

Arboretum Volčji Potok v decembru

Sprehod med lučkami tudi zvečer

V (najbrž) mrzlih zimskih dneh, zavrtih v zgodnjo temo, vsepovsod drobne novoletne lučke pričarajo skrivnostno vzdušje in nas spomnijo na čarobnost decembrskega časa. Tudi obrisi Arboretuma Volčji Potok, v Sloveniji najbolj obiskane botanične in kulturne ustanove, si bodo naredili praznično podobo. Krasilo jih bo na tisoče lučk, ki bodo pregnale zimski mrak in razžarile srce ter nam mogoče vsaj malo pomagale pozabiti na koronavirus, ki bo, vse tako kaže, s svojimi posledicami in ukrepi za njegovo zajezitev, oblikoval letošnje praznične dni prehoda v leto 2021.

V Arboretum Volčji Potok se bo, takoj ko bo to mogoče, saj je kot kulturna ustanova doživel zaprtje, kot vse ostale, v novembru in decembru možno sprehajati tudi zvečer. Blizu 15 hektarjev parka je namreč osvetljenega s prazničnimi lučkami. Kot je povedala Melita Miš Strgar, ki med drugim skrbi tudi za stike z javnostjo, so naravne danosti Arboretuma, krajinske ureditve in prostranost odlična kulisa za zgodbe luči. Najopaznejše bo gotovo največje osvetljeno drevo, zanesljivo pa boste občudovali tudi petmetrsko zlatorumeno kroglo, očarala vas bo plavajoča smreka z lučkami in še in še je presenečenj, ki čakajo na vaš obisk z željo, da vam polepšajo dni pred novim letom.

Večerni sprehod po osvetljenem Arboretumu bo možen takoj, ko bodo epidemiološke razmere to dovoljevale. Lučke so pripravljene. Načrtujejo in predvidevajo, da bi bil park za ogled odprt med 17.30 in 20.30. Vstopnina v praznični park je po veljavnem ceniku, letne karte ne veljajo, imajo pa lastniki le-teh ugodnejšo ceno za večerne vstopne, več boste izvedeli na www.arboretum.si. Glede na hitro spremljajoče se ukrepe vas vabijo, da si dogajanja sproti ogledate na spletni strani Arboretuma, kjer boste lahko prebrali vse tudi o ostalih aktivnostih, ki jih ne naštevamo, saj jih lahko obiščete šele, ko bo park odprt.

V Arboretumu Volčji Potok so se pravzaprav vse leto trudili, da bi v svoje osrčje privabili čim več obiskovalcev in obiskovalcev. Enak cilj bo tudi v letu 2021, ko načrtujejo tudi nekatere novosti in presenečenja, povezana z nekaterimi obletnicami. Zato vas že zdaj vabijo, da jih obiščete vse leto 2021, posebej pa prazničnih in pričakovanih polnih decembrskih dneh, ko vam bo čarobno okrašen Arboretum Volčji Potok zanesljivo ogrel srce in vzbudil novo upanje za lepše 2021. Dobrodošli!

VERA VOJSKA

FOTO: ARBORETUM VOLČJI POTOK

OBČINA DOMŽALE
prostor zadovoljnih ljudi

Zgodilo se bo nekaj lepega...

Čarobno najbo!

NEDELJA
29. NOVEMBER ob 18. uri

www.domzalec.si • FB domzalec • www.domzalec.si • FB ObcinaDomzale

IZ URADA ŽUPANA

Zgodilo se bo nekaj lepega

Magični december je pred nami. V zraku že diši po zimi, kratki dnevi nas po vsakodnevni obveznosti že preganjajo v topla stanovanja. Veliko sem razmišljal o tem, kako bi ob vsem tem dogajanju sploh še lahko občutili srečo tega čudovitega dela leta. Morda letos ne bomo brezglavo hiteli naokoli, da bi nakupili še zadnja božična darila za svoje najdražje, ne bo klasičnih zaključnih zabav in kosil, druženja v mestnih središčih in plesa pod bleščečimi lučmi. Miklavž in dedek Mraz bosta svoje poslanstvo letos opravljala bolj skrivoma, s seboj pa bosta prinesla tudi pomembna sporočila, ki jim velja prisluhniti. S svojim skrivnim prihodom nas navdihujeta, da tudi mi v tem času umirimo svoj tempo in pravljicne dneve obarvamo po svoje. V tem miru poskušajmo najti morda že popolnoma skrite radosti veselega decembra.

Glede na trenutno situacijo se je v marsikom porajal tudi dvom o upravičenosti postavitve prazničnih luči, ki osvetljujejo naše mesto. Ob vsem tem, kar je bilo ljudem v tem letu odvzeto, tu ostajamo jasni – prazničnega vzdušja občanom in občankam ne bomo odvzeli. Kar nekaj je idej, s katerimi vam želimo polepšati prihajajoči čas, in potrudili se bomo, da vam v vaše domove pripeljemo vsaj kanček veselega decembra. Skupaj lahko ustvarjamo svojo, edinstveno božično zgodbo, ki jo bomo še dolgo po tem pripovedovali svojim zanamcem.

Naj bo lep in zdrav praznični december! Zagotovo se bo zgodilo marsikaj lepega.

Župan Občine Domžale
Toni Dragar

Ob koncu leta zaključujemo tudi z investicijami

OŠ Domžale

Na Osnovni šoli Domžale čaka na osnovnošolce povsem nova jedilnica.

OŠ Rodica

Na Osnovi šoli Rodica se, kot je že bilo omenjeno, obnavlja obstoječa jedilnica. Pravkar so bila zaključena betonska dela, v nadaljevanju pa se bo saniralo še streho, fasado, notranje instalacije in okolico. Prav tako je bila porušena in odstranjena stara kuhinja, začenja se z gradnjo nove. Kuhinja bo za približno 60 m² večja od obstoječe, jedilnica pa bo torej dobila prizidek k obstoječi, kjer pa bo mogoče nastaniti do 100 sedežev s pripadajočimi mizami.

Ljubljanska cesta v Domžalah

V zadnjih mesecih so potekala dela na Ljubljanski cesti. Izjemno obsežen projekt je bil v prvem delu voden s strani podjetja JKP Prodnik, d. o. o., kjer je najprej sledila obnova vodovoda in kanalizacije. Vodovod, ki poteka po Ljubljanski cesti, je izrednega pomena za vodooskrbo celotnih Domžal, in ravno zaradi tega je bil celoten pristop zelo zahteven in dolgotrajen.

Po obnovi je sledilo asfaltiranje in urejanje ceste s strani Občine Domžale. Cesta je na podlagi ustreznih predpisov zasnovana nekoliko drugače. Kolesarska pot, ki je pred tem potekala po glavni cesti, je pridružena pločniku. Namen je bil vzpostaviti varnejši in prijazen cestni odsek ter na tak način voznike opozoriti, da so pri vožnji previdni in pozorni na varnost vseh udeležencev v prometu. Vozišče morda zaradi širšega ploč-

miranobetonska konstrukcija prek enega polja, z osnim razponom 31,4 metra. Most stoji na štirih armiranobetonskih pilotih premera 1,20 metra, ki segajo v globino 14 metrov. V okolici mostu bodo nameščeni kolčki in klopi. Izvajalec del je podjetje RGP, d. o. o. Občina Domžale s tovrstno infrastrukturo krepi povezavo med obema bregovoma Kamniške Bistrice, kjer poteka priljubljena zelena rekreacijska pot.

Cesta Dob-Češenik-Turnše

Občina Domžale je na cesti Dob-Češenik-Turnše pravkar zaključila investicijsko vzdrževalna dela. Trasa popravil je potekala od naselja Češenik do regionalne ceste v Dobu. Zaključena je sanacija kanalizacije, vodovoda in javne razsvetljave. Izvedena so bila dela na cestnem tamponu in umeščeni robniki, primerno prometu je bilo cestišče tudi zasnovano v večji širini. Vozišče in pločniki so asfaltirani, uredili so dovoze in okolico. Postavljene so bile tudi prometne označbe.

Potekajo tudi asfaltiranja po obnovi vodovodov in kanalizacij. Na Stritarjevi cesti v Dobu podjetje JKP Prodnik, d. o. o., izvaja obnovo vodo-

Nova jedilnica na OŠ Domžale že čaka na naše šolarje.

Dela na OŠ Rodica v polnem teku

Ljubljanska cesta v Domžalah je odprta.

nika deluje ožje, vendar je v skladu s cestnimi določili dovolj široko za ustrezno srečevanju tudi dveh tovornih vozil ali avtobusov, na pločniku pa dovolj prostora za pešce kot tudi kolesarje. Za še večjo varnost so dodane tudi ustrezne talne označbe.

Umeščena je bila tudi nova javna led razsvetljava ter položeni granični robniki in kocke.

Nov most na Viru čez Kamniško Bistrico

V poletnih mesecih smo začeli z gradnjo novega mostu za pešce in kolesarje pri Sahari na Viru prek Kamniške Bistrice. Most v dolžini dobrih 34 metrov in širine štiri metre je zasnovan kot okvirna prednapeta ar-

Kmalu odprtje novega mostu na Viru

Zaključena dela na cesti Dob-Češenik-Turnše

voda in kanalizacije. Investicija bo zaključena v začetku prihodnjega leta. Občina trenutno izvaja še obnovo in izgradnjo pločnika na Linhartovi ulici v Dobu.

OBČINA DOMŽALE, URAD ŽUPANA
FOTO: VIDO REPANŠEK IN
ALENKA KLINAR

V SPOMIN

Dr. Velimir Vulikić častni občan Občine Domžale (1931–2020)

Misli, spomini in čustva, ki se porajajo v nas ob smrti našega častnega občana dr. Velimirja Vulikića, se v veliki meri osredotočajo na njegovo bogato literarno zapuščino, v kateri na mnogih straneh najdemo ohranjeno zgodovino naše občine na različnih področjih. Ob tem pa se naš pogled zaustavlja tudi na drugih postajah njegovega življenja, ki je tesno povezano z delom v nekaterih društvih, njegovim strokovnim literarnim delom, predvsem pa z njegovo delavnostjo, srčnostjo in pridnostjo, ki so ga spremljale vse življenje, in njegovim prijateljstvom, ki smo ga bili deležni. V svojem srcu ni nikoli pozabil svoje rojstne domovine, svojih domačih, obenem pa je bil neizmerno ponosen na Slovenijo, in se je vselej trudil, da bi bila njegova slovenščina dobra, da bi s svojim prizadevnim delom pomagal in da bi ostali za njim sledovi človeka, ki je imel našo občino, še posebej pa njene posamezne kraje in ljudi, izredno rad.

Rodil se je 9. aprila 1931 v Vitomerici pri Peči na Kosovem in o svoji družini je rad govoril, tudi pisal o razmerah doma in svoji veliki želji, da bi si ustvaril boljše življenje. Po zaključeni Sanitetni oficirski šoli v Beogradu je prišel v Slovenijo, ki je postala njegov drugi dom. Opravljal je vrsto pomembnih strokovnih zadalžtev, med drugim je bil predstojnik stomatološkega oddelka Vojaške bolnišnice, pa tudi njen primarij. V Domžalah si je z ženo Malči ustvaril prijeten dom. V dogovoru z Zdravstvenim domom Domžale je leta 1965 v zobni ambulanti ustanovil ordinacijo za ortodontijo, tako da otrokom in starejšim ni bilo treba hoditi na tovrstno zdravljenje v Ljubljano. Leta 1957 je vpisal študij stomatologije na Ljubljanski Medicinski fakulteti. Ves čas se je ob delu ukvarjal z raziskovanjem, publiciranjem, urejanjem vojaškega strokovnega časopisa in se podiplomsko izpopolnjeval v stroki. Leta 1985 je zagovarjal doktorsko disertacijo Zobozdravstvo v NOB na Slovenskem. Ker je mislil s svojo glavo, so ga hoteli premestiti v drugo republiko. Zahteval je demobilizacijo, vendar so prošnjo zavrnili. Tako je ostal v Mladiki do invalidske upokojitve leta 1978. V letu 1991 (in pred tem) je aktivno podpiral osamosvojitve Slovenije in aktivno sodeloval tudi na obeh zborih kulturnih delavcev na temo Suverenost slovenskega naroda. Po upokojitvi je začel z novim življenjem, kakršnega si je želel. Imel je dovolj časa za svojo ljubezen – raziskovanje in pisanje.

S svojo pridnostjo in predanostjo pisateljevanju si je ustvaril bogat knjižni fond, v katerem naštejemo blizu 30 naslovov. V njem najdemo tako strokovno literaturo kot prozna dela, v katerih ohranja pomemben del domžalske kulture in zgodovine. Sam je večkrat govoril, da je rad med nami, Domžalčani, da ceni delo društev in pridnih posameznikov, ki jih je podrobneje spoznaval tudi ob pisanju svojih knjig, ki je vsaka zase zanimiva in pomembna.

Pisatelj Veljko, kot ga radi imenujemo prijatelj, je dobil vrsto nagrad, med njimi naštejemo le najpomembnejše: dve Kajuhovi nagradi, priznanje Zveze združenj ortodontov nekdanje Jugoslavije, dve priznanji Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije in srebrno plaketo Občine Domžale, leta 2012 pa mu je tedanji Občinski svet Občine Domžale podelil tudi naziv častnega občana Občine Domžale.

Večji del svojega življenja se je ukvarjal s pisanjem črtic, strokovnih stomatoloških prispevkov in proze, v kateri smo našli vrsto vsebin z našega območja. Naštejmo nekatere: V zrcalu Račnega potoka, Senator s Sv. Trojice, Bratje Pirnat (avtor je častni član svetovno znane Okteta bratov Pirnat), Ljudje izpod vrha Svete Trojice, Glasbenik Stane Habe – Vrhničan v Domžalah, Domžalska leta prof. Matije Tomca, Knjiga iz življenja vojaškega zobozdravnika – to je njegovo avtobiografsko delo, Gregor Ahčin, slovenski kiropraktik, 60 let poletnega gledališča na Studencu in 50 let Gasilske zvez Domžale. Zelo pomembne so njegove strokovne knjige s področja zgodovine zobozdravstva, kjer se je izkazal kot izjemni poznavalec slovenske zdravstveno-zobozdravstvene kulture. Urejal je vojaški zobozdravstveni časopis ter bil urednik in sourednik več zbornikov, nabralo se je na stotine strokovnih in drugih člankov, pa tudi knjižnih del z opisi življenja in dela pomembnih posameznikov s področij, ki jih je dobro poznal.

Aktiven je bil v številnih društvih, sekcijah in klubih, posebej tesno povezan in priljubljen pa je bil v Gasilskem društvu Žeje - Sveta Trojica. Je njihov častni član, vrsto let pa je v tem delu naše občine urejal njihov krajevni časopis.

Ko bomo tudi v prihodnje listali po straneh njegovih knjig, bo v naših mislih vedno hvaležen spomin na dr. Velimirja Vulikića, človeka, ki je imel Domžale rad in je to vedno znova dokazoval s svojim pisateljskim delom, dobro voljo in željo, da čim več naredi za vse nas.

Hvala vam za vse opravljeno delo, spoštovani častni občan, vašim najbližjim pa izrekamo iskreno sožalje.

TONI DRAGAR, ŽUPAN OBČINE DOMŽALE

Tudi občinska stavba se je obarvala vijolično

19. novembra obeležujemo Svetovni dan raka trebušne slinavke.

Naša občina je podprla dejavnosti ozaveščanja z namenom, da bi čim več ljudi izvedelo za to bolezen, se seznanilo s simptomi in bi tako po svojih močeh prispevali k zgodnejšemu odkrivanju, saj bolezen še vedno terja previsok davek.

Vsako leto pri nas zbolijo več kot 400 ljudi, visoka je tudi smrtnost. Pozorni bodimo, če opazimo znake, kot so: splošno slabo počutje, bolečina v žilici in/ali v sredini hrb-

tužujemo gibanju, ki je potekalo v številnih državah po Evropi in svetu – občinsko stavbo smo na ta dan osvetlili v vijolično barvo in s tem podprli kampanjo, s katero je v slovenskem prostoru začelo Združenje EuropaColon Slovenija, ki zastopa bolnike z raki prebival, tudi z rakom trebušne slinavke. Prav tako so bile tisti dan osvetljene še številne druge stavbe v več kot 30 državah po vsem svetu.

Drage občanke in občani, prija-

Kaj urejamo na Občini Domžale in kaj na Upravni enoti Domžale?

Občine so samoupravne lokalne skupnosti.

V Sloveniji imamo 212 občin. Občina Domžale je sedma občina po številu prebivalcev in šteje 36.648 prebivalcev (po podatkih s Statističnega urada, prebivalstvo po občinah za prvo polletje 2020). Delovanje občine sestavljajo občinska uprava, župan, občinski svet in nadzorni odbor. Občina načrtuje in skrbi za javne površine, zagotavlja gradnjo osnovnošolske in vrtčevske infrastrukture ter programe, cestno infrastrukturo, mostove, javno razsvetljavo, parke, športne in rekreacijske objekte, javno komunalno službo, delovanje civilne zaščite, javnih zavodov, kulturo, šport, turizem, podjetništvo. Sprejema in ureja prostorske načrte, zagotavlja socialne transfere, izdaja lokacijske informacije in podobno.

Upravne enote pa so državne izvršilne veje oblasti. Na nek način so podaljšek ministrstev. Na upravni enoti urejamo osebne dokumente, vlagamo vloge za gradbena dovoljenja, prodajo kmetijskih in gozdnih zemljišč, prijavljamo rojstva, poroke in smrti, ipd.

V Domžalah imata obe omenjeni organizaciji sedež v eni stavbi, na Ljubljanski 69. Torej je za občane vse bolj ali manj na enem mestu. Skupna lokacija pa velikokrat ni le

prednost, ampak ravno nasprotno, saj ustvarja zmedo in dvom, katero institucijo pravzaprav želimo. Občan Občine Lukovica bo vložil vlogo za izdajo lokacijske informacije na Občini Lukovica, po novo osebno izkaznico pa bo odšel na Upravno enoto Domžale. Domžalčani pa v obeh primerih pridemo oziroma pokličemo na 'občino'.

Zato naslednjič, ko boste urejali zadeve na **Upravni enoti Domžale**, se v izogib slabi volji ob prevzavi ali ponovnemu klicu najprej pozanimajte, kaj želite urediti, potem pa pokličite na telefonsko številko 01 722 01 00 in **pritisnite 1** (ZA UPRAVNO ENOTO DOMŽALE) za zadeve, ki jih ureja **Občina Domžale** pa prav tako pokličite na telefonsko številko 01 722 01 00 in **pritisnite 2** (ZA OBČINO DOMŽALE).

Upravna enota je dosegljiva na kontaktu: ue.domzale@gov.si, več informacij pa najdete na <https://www.gov.si/drzavni-organi/upravne-enote/domzale/o-upravni-enoti-domzale/>. Zaradi veljavnih ukrepov velja predhodno naročanje strank po telefonu ali elektronsko.

Iz Občine Domžale pa vas obveščamo, da so naše uradne ure zaradi ukrepov malenkost spremenjene. Zaradi veljavnih ukrepov strank osebno ne sprejemamo. Prosimo vas, da stopite z nami v stik prek telefona ali e-pošte (vlozisce@domzale.si), v času uradnih ur, ki so od ponedeljka do petka od 7. do 14. ure. Zahvaljujemo se vam za razumevanje.

OBČINA DOMŽALE
URAD ŽUPANA

ta, izrazita nepojasnjena izguba telesne teže, svetlo blato, zelo temen urin. Bolezen je zelo zahrbtna, saj pet let po diagnozi živi le še okoli pet odstotkov obolelih. Čas je, da to žalostno statistiko spremenimo.

V znak prizadevanj za širjenje zavedanja o pomenu zgodnjega odkrivanja raka trebušne slinavke se pri-

zno vam svetujemo, da ste pozorni na znake in se v primeru naštetih težav čim prej obrnete na svojega izbranega zdravnika.

Bodite zdravi.

OBČINA DOMŽALE, URAD ŽUPANA
FOTO: ARHIV OBČINE DOMŽALE

Napovedujemo

Verjetno se vsak izmed vas sprašuje »Kaj se bo zgodilo?«. Kaj se v tem letu sploh še lahko zgodi? Po vsem tem, kar smo preživeli si marsikdo želi zgolj samo zamenjati koledar in se vrniti v staro realnost. Zagotovo to drži, a vendar vse ni tako turobno, kot morda na prvi pogled izgleda. In, da vam to dokažemo, vas 29. novembra ob 18. uri vabimo pred vaš najljubši zaslon (televizijski, računalniški, telefonski), kjer bomo preko spletnih in Facebook strani www.domzalec.si in www.domzalec.si za vas pripravili nekaj posebnega.

OBČINA DOMŽALE

OBVESTILO INTERESNIM ORGANIZACIJAM

POZIV OKROŽNEGA SODIŠČA V LJUBLJANI ZA PREDLAGANJE KANDIDATOV ZA SODNIKE POROTNIKE

Na podlagi poziva Okrožnega sodišča v Ljubljani za predlaganje kandidatov za sodnike porotnike, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 160/2020, je Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja na svoji 26. seji sprejela sklep, da o pozivu Okrožnega sodišča v Ljubljani obvesti interesne organizacije, ki so kot društva ali združenja registrirana in delujejo na območju občine Domžale za predlaganje kandidatov za sodnike porotnike.

Za sodnika porotnika je lahko imenovan državljani Republike Slovenije, ki je dopolnil trideset let starosti, ni bil pravomočno obsojen za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, in ki je zdravstveno ter osebnostno primeren za udeležbo pri izvajanju sodne oblasti ter aktivno obvlada slovenski jezik.

PREDSEDNICA KOMISIJE ZA MANDATNA VPRAŠANJA VOLITVE IN IMENOVANJA
ANDREJA POGAČNIK JARC, L. R

Kandidaturi je treba priložiti pisno izjavo kandidata, ki je dostopna na občinski spletni strani www.domzale.si in zahtevana potrdila, ki ne smejo biti starejša od 6 mesecev.

Rok za oddajo popolnih in podpisanih kandidatov je **11. 12. 2020**. Kandidaturo lahko oddate po pošti na naslov Občina Domžale, Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja, Ljubljanska cesta 69, 1230 Domžale, ali po elektronski pošti na vlozisce@domzale.si. Kandidatura se šteje za pravočasno, če jo Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja prejme najpozneje na zgoraj navedeni dan.

Za dodatne informacije lahko pokličete tajništvo občinskega sveta na tel. št. 01 721 45 61.

OBČINA DOMŽALE

OBVESTILO O JAVNEM RAZPISU ZA SOFINANCIRANJE ŠPORTNIH IN REKREATIVNIH PROGRAMOV V OBČINI DOMŽALE ZA LETO 2021

Vso zainteresirano športno javnost obveščamo, da Občina Domžale na svoji spletni strani www.domzale.si v zavihku »Objave/ javni razpisi, naročila, objave /aktualni« objavlja Javni razpis za sofinanciranje športnih in rekreativnih programov v občini Domžale za leto 2021. **Prijava** je možna do **11. januarja 2021**.

Datum: 27. 11. 2020
Številka: 671-16/2020

OBČINA DOMŽALE
ŽUPAN TONI DRAGAR

OBVESTILO O JAVNEM RAZPISU ZA IZBOR BANKE ZA SODELOVANJE PRI DODELJEVANJU DOLGOROČNIH PODJETNIŠKIH POSOJIL OBČINE DOMŽALE V LETU 2021

Občina Domžale na svoji spletni strani www.domzale.si v zavihku »Objave/javni razpisi, naročila, objave/aktualni« objavlja Javni razpis za izbor banke za sodelovanje pri dodeljevanju dolgoročnih podjetniških posojil Občine Domžale v letu 2021.

Rok za prijavo na javni razpis teče od dneva objave tega obvestila do **15. decembra 2020**.

Številka: 4300-43/2020
Datum: 27. 11. 2020

OBČINA **DOMŽALE**
prostor zadovoljnih ljudi

OBČINA DOMŽALE
prostor zadovoljnih ljudi

Miklavž na spletu

Spletni prenos Miklavževega večera
na portalu www.domzalec.si
4., 5., in 6. decembra, ob 17. uri.

Miran Jarc
Škocjan pri Domžalah

Škocjan pri Domžalah
[domzalec.si](http://www.domzalec.si)

VELIKI INTERVJU

DANES ŠE TAKO STABILEN ČLOVEK LAHKO ZANIHA V RAZPOLOŽENJU

ANDREJA NOVAK, DR. MED., SPECIALISTKA PSIHIATRIJE, ZD DOMŽALE

Spomladi, ko smo delali šele prve korake življenja 'za domačimi stenami', so se s psihološkimi izzivi posameznikov srečevali terapevti, psihologi. S podaljševanjem situacije, v katero nas je pahnila koronakriza, torej situacije, v kateri smo danes, pa so se stiske poglobljale. Tako so morali v drugem valu, v drugi epidemiji letos, konkretnije za delo poprijeti tudi psihiatri.

Besedilo in foto: Mateja A. Kegel

Ena od njih je tudi Andreja Novak, dr. med., spec. psihiatrije, ki v Zdravstvenem domu Domžale že leta zdravi paciente, ki se soočajo z izzivi duševnega zdravja. Tokrat smo se z njo pogovarjali o tem, kako je biti na eni ali drugi strani, kako si lahko pomagamo ljudje v teh težkih časih, pa tudi o tem, kako se s krizo sooča zdravstveno osebje ter vsi tisti, ki so s 'korono' vsakodnevno v stikih.

Smo sredi obdobja, na katerega bi se človek z več vidikov težko pripravil, zagotovo pa je psihološki vidik eden najtežjih. Kako uspešno preiti skozi obdobje, kot ga doživljamo letos – zaradi covid-19 situacije. Kako se vi srečujete s tem na svojem poklicnem področju?

Situacija je za vse nova in vsi se lovimo pri tem, kako najti ravnotežje. Dlje kot traja, slabše je. V začetku ni bilo tako. Lahko bi rekli, da je šlo za zatišje pred viharjem. Ljudje so bili nekoliko tesnobi, ostali so doma, večina je računala na to, da bo epidemija hitro minila. Drugače je bilo z ljudmi, ki imajo kronične duševne bolezni. Tam se je pojavilo več poslabšanj psihičnega stanja.

V prvem valu so zlasti psihologi in šolski svetovalni delavci opozarjali na stiske družin in otrok. Pojavljalo se je več nasilja v družini, in otroci, ki jim je bila prej šola varno zatočišče, niso imeli kam. Mnogi so ostali tudi brez edinega obroka hrane.

Drugi val pa nas je vse zajel v velikem obsegu. Ljudje zmoremo obvladovati stres v določenem obsegu. Če traja stres predolgo, pa se marsikdo zlomi, še zlasti, ker boleznijo sledijo posledice, kot je brezposelnost, finančne težave, družinska nesoglasja in ločitve.

Najbrž je vse več čustvenih stisk, ljudi, ki pridejo po pomoč. Hkrati pa ste pri svojem delu omejeni, veliko bolj kot v preteklosti. Omejeni so stiki. Kako pomagate ljudem? Kako v tem času poteka vaše ambulantno delo?

Vsak lahko pride do nas. Tudi v prvem valu, ko je bilo ponekod težje priti do zdravnika, sva bili s sodelavko našim bolnikom ves čas na voljo. Tri tedne sva bili po dva dni tedensko v ambulanti, ostale dni pa sva bili dosegljivi na telefonsko številko, ki smo jo v ta namen aktivirali in tudi objavili na spletni strani Zdravstvenega doma Domžale. Na voljo sem bila torej ves čas, če ne v živo, pa po telefonu. Je pa res, da komunikacija po telefonu ni enakovredna obravnavi v ambulanti. Obstajajo tudi sodobne video platforme, a je po mojem mnenju

Ljudje smo socialna bitja, potrebujemo stik, potrebujemo objem, dotik. Brez tega življenje ni več to, kar bi moralo biti.

to le slab približek osebnega kontakta. Že obrazne maske nam veliko vzamejo, video kontakt pa še več. Nekateri ljudje se zaradi strahu pred okužbo bojijo priti v zdravstveni dom. Tem seveda ponudimo tudi posvet po telefonu. A gre pretežno za paciente, ki že daljši čas obiskujejo našo ambulanto, in je odnos, ki je bil vzpostavljen, lažje peljati naprej.

Ljudje smo socialna bitja, potrebujemo stik, potrebujemo objem, dotik. Brez tega življenje ni več to, kar bi moralo biti.

Kako pa se ljudje soočajo, odzivajo na situacije, ki jih doživljajo v teh razmerah? Kakšni so njihovi čustveni odzivi?

Zelo različno. Za nekatere je to izziv, ki ga sprejmejo in ob reševanju nove situacije osebno rastejo in postanejo močnejši. Prilagodijo se novi situaciji in najdejo ravnotežje na drugem nivoju. Drugi težave zanikajo. Zato se o virusu pletejo številne teorije zarote. Česar ne poznamo, ne obstaja, če pa že, je to zarota. Tretje situacija plaši, tako jih je strah, da odreenijo in si ne znajo pomagati. Ostanjejo ujeti v strahu.

Normalno je, da je ljudi neznanega strah, to ni patologija. V aktualni situaciji je vse vsaj malo strah, razlikujemo se le po tem, kako na strah odreagiramo. Občutki strahu človeka pogosto zaščitijo pred nepremišljenimi reakcijami. Če pa je strah premočan, lahko povzroči škodo – tudi smrt.

Katere so najpogostejše težave, ki jih ljudje v teh časih doživljajo? So to depresija, panični napadi, drugačne stiske?

Najpogostejše so težave s tesnobo, panični napadi, težave s koncentracijo, veliko je depresij in tudi psihotičnih motenj.

Kakšni so recimo znaki, da jih prepoznamo sami pri sebi, kaj se dogaja z nami v primeru depresije na eni strani in paničnih napadov na drugi strani? Predvsem pri slednjih vemo, da so ljudje že iskali nujno medicinsko pomoč, ko so mislili, da doživljajo infarkt, kajne?

Da, to so panični napadi. Ti so pogosti že sicer, ne samo zaradi covid. Običajno se pojavijo v adolescenci, pogosto pa z dozorevanjem minejo, ne pa pri vseh. Panični napadi nastopijo nenadno, običajno s tiščanjem v prsnem košu, razbijanjem srca, tresenjem, vrtoglavico, šumenjem v ušesih. Ljudje ob tem pogosto mislijo, da imajo infarkt ali da bodo umrli.

Za depresijo pa je bolj značilno, da ljudje postanejo brezvoljni, brez energije, nobena stvar jih več ne veseli, izgubijo apetit ali pa se zredijo, pogosto so nespečni, ne morejo se zbrati za delo, spremlja pa jih tudi velik nemir ali pa izguba energije, ki preprečuje vsakršno aktivnost.

Veliko ljudi, ko čaka na rezultat testa, takrat čuti bolečine v prsih, ne ve, ali se dejansko razvija bolezen. Večinoma se potem psihičnega izvora. Kako to pri sebi ustrezno razbrati?

Ko ljudje čakajo na izvid testa na covid, jih je strah. Nekateri razvijajo tudi druge simptome, značilne za bolezen. Na srečo vse to po prejetju negativnega testa mine. Čustva, ki jih ne znamo obvladati, lahko usmerimo v telo, ki odreagira po svoje.

Obstajajo različne metode za obvladovanje tesnob, ki jih sprožajo močna čustva. Lahko so to telesne aktivnosti, razne sprostitvene tehnike (avtogeni trening, joga, meditacija ...) ali pa psihoterapija.

V aktualni situaciji pa predlagam vsem, naj ne sedijo doma in preiščujejo o bolezni, pač pa naj gredo v naravo, se predihajo ter se na ta način sprostitjo in obenem še krepijo svoj imunski sistem. Tudi pogovori s ljudmi pomagajo, pa čeprav samo po telefonu. Pomagajo lahko tudi branje knjig, dobri filmi, pa tudi delo na vrtu.

Dejansko je to super recept. Da se ljudje usmerijo v nekaj drugega torej ...

Seveda, čim manj o tem premišljevat, preusmerjati misli.

Se stiska poglobi predvsem pri ljudeh, ki so tudi pred tem imeli težave z duševnim zdravjem, ali opažate tudi porast novih obolenj?

Seveda so ti ljudje bolj ranljivi. Pri ljudeh, ki se zdravijo dlje časa zaradi depresije ali psihoz, opažamo, da se pojavljajo poslabšanja bolezni. Poslabšajo se psihoze, poglo-

bijo depresije. So pa tudi ljudje, ki doslej niso imeli težav s tesnobo, pa jo zdaj doživljajo tako intenzivno, da poiščejo pomoč. Poglobljajo se družinski konflikti, vsi so doma, otroci imajo šolanje od doma, starši doma delajo, v resnici je težko. Pritisk je velik. In če ta pritisk predolgo traja, lahko še tako stabilen človek zaniha v razpoloženju. Službe in šole na daljavo in vse spremembe, ki spadajo sem, zagotovo poglobljajo stiske.

To je zagotovo izziv, kako premagati vse te vloge, ki jih imamo, starša, delavca, učitelja ... Kako prepričati, da bi to slabo vplivalo na kakovost našega življenja, kako iz tega nekaj dobrega potegniti?

Veliko govorimo o tem, da smo pa skupaj, imamo čas drug za drugega. To je res, to je krasno, da se lahko nekako ljudje spet bolj povežemo, življenje se ustavi, ni več takega hitenja. A mislim, da je bilo v prvem valu epidemije lažje, veliko bolj mirno. Takrat je bila cesta prazna. Zdaj ni več prazna. Zdaj tudi ni več tišine. Prej je bilo tiho, slišali smo ptice, slišali smo ogromno stvari, na kar smo pozabili. Res je bilo zatišje, mir. Zatišje pred viharjem. Takrat si srečal veliko ljudi, ki so hodili po hribočkih, z otroki, bolj sproščeno. Zdaj tega ni več. En del je seveda to, da imamo veliko več mrtvih, obolenih, prej nismo poznali skoraj nikogar, ki je zbolel. Zdaj vsi poznamo ljudi, ki so zboleli, tudi tiste, ki so umrli, in neka ni več tisti sproščeni čas, ki nam je bil podarjen in je že bolj zlovesče in ne prav prijetno. Pa še obveznosti so druge. Ljudje, ki so v dobrem partnerstvu in imajo otroke, ki so samostojni in ne potrebujejo staršev, da sedijo z njimi pri šolskih obveznostih, so odnesli več od tega, kot tisti, ki tega nimajo.

Stres je že to, da si s partnerjem doma, da moraš z otrokom delati in še svojo službo imaš, za katero ne veš, kdaj boš opravil svoje delo, če moraš delati z otroki. Tudi iti na en hrib ali na izlet, ni več tako lustno. Ima težo. Dolžina, stopnjevanje tega pritiska kar naprej in nič ne gre naprej in to bombardiranje iz radijev, koliko mrtvih, koliko na novo obolenih ... Moji pacienti pravijo, da sploh ne poslušajo več poročil, ker jih to spravi v tako stisko, da ne gre več. Malo pa morajo biti obveščeni, da vedo ali morajo imeti masko ali ne, malo vseeno poslušajo, a jim ni dobro. Pravijo, da jih to peha v še hujšo stisko.

Prihaja v tem obdobju do več razhodov, družinskih tragedij, do več samomorov morda?

Ne vem, kakšni so statistični podatki za samomore, te izkušnje v tem času na srečo nisem imela, je pa to potencialno stiska za en tak zdr. Če gre že toliko stvari narobe, potem pa je še ena, ki je dodatna, en

So pa tudi ljudje, ki doslej niso imeli težav s tesnobo, pa jo zdaj doživljajo tako intenzivno, da poiščejo pomoč. Poglobljajo se družinski konflikti, vsi so doma, otroci imajo šolanje od doma, starši doma delajo, v resnici je težko. Pritisk je velik.

pritisk zagotovo je, za nekoga pa je to lahko tudi stimulacija, da vendarle ne naredi tega. Vsi smo v istem 'zосу'. Enim je pa to lahko tudi izziv, da poskušajo iz tega narediti kaj dobrega. Težko rečem, a za nikogar ni fino.

Dotakniva se še enega področja – izgorelosti. Za to rečemo, da je bolezen sodobnega časa. Spomladi pa smo kar naenkrat dobili veliko časa, da se spravimo v red, naredimo nekaj zase. Po drugi strani pa ljudje niso izgoreli samo zaradi dela, ampak tudi odnosov. Se je na tem področju karkoli spremenilo?

O izgorelosti je bilo že veliko napisanega, a pod izgorelostjo si ljudje predstavljajo zelo različne stvari. Izgorevajo ljudje, ki so srčni, pedantni, perfekcionisti, predani svojim poklicem. V zdajšnji situaciji menim, da bodo izgorevali zlasti ljudje, ki skrbijo za bolnike, torej zaposleni v zdravstvenem in socialnem varstvu. Pa ne mislim s tem omalovaževati dela v drugih poklicih. Tisti, ki ne delamo na intenzivnih oddelkih, si težko predstavlja-

mo, kakšne obremenitve in strese doživljajo tam zaposleni.

V tem obdobju je med ljudmi zaznati tudi vse več sovražnosti, ta verjetno izvira iz strahu. Kako sebe izolirati od tega, kako ne sovražiti vsakega, ki ukrepe sprejema drugače kot mi?

To je pa pri nas tudi sicer problem, te delitve, sovražnosti, če pogledate družabna omrežja, je tega ogromno, in zagotovo situacija, kot je, take stvari samo potencira. Ko smo ljudje v stiski, kriza iz nas potegne najslabše. Lahko tudi kaj dobrega, a vendarle v stiski kažemo podobo, ki je manj prečiščena, vse je bolj neposredno. Kaj narediti, da ne boš sovražen, pa vsak pri sebi lahko ozaveš. Nikoli namreč ni vse prav in vse narobe, ne na eni ne na drugi strani. Prej, ko pridemo do tega, da imamo vsi isti cilj, lažje je. Da pa tožarimo ene, ki se pač tako obnašajo, mislim, da to ne bo rešilo ničesar. Pri ukrepih je tako, da nikoli nismo vsi za to, da se jih držimo. Tudi v prometu delajo nekateri prekrške in nobena kazen jih ne izučiti, da tega ne bi počeli. V življenju je tako, in ne moremo zdaj reči, da če se 10 odstotkov ljudi navodil ne drži, da nihče ne sodeluje.

Ne gre pa danes samo za širšo populacijo, ampak tudi vas, strokovnjake, medicinsko osebje, ki morate poleg življenja v tem obdobju še več energije vlagati tudi v svoje delo. Kako ohranjate svoje zdravje? Kako biti močni zase in še za druge?

To se naučiš skozi delo, skozi leta dela. Če je človek dovolj dobro strokovno podkovan, je to zaščita, da veš, da si v stiku z doktrino, da spremljaš, da delaš, da znaš narediti. Seveda pa si zmotljiv in delaš

napake, tako kot ostali ljudje. Meni zelo pomaga telesna aktivnost. Veliko hodim v gore, čim dlje. Šest do sedem ur hoje je moje zdravilo, pa branje knjig me odmakne od realnosti. Zelo pa pogrešam kino in gledališče, kamor trenutno ne morem.

V številnih poklicih se tudi sicer dogaja doživljanje posttravmatske stresne motnje, najbrž bo ta situacija v izpostavljenih poklicih, kot je zdravstvo, to še povečala?

Mi, ki delamo tukaj, si sploh ne moremo predstavljati, kaj doživljajo ljudje v intenzivnih enotah. Mislim, da je to grozljivo in res zelo hudo. Še kadra je premalo, tako da so te medicinske sestre res občudovanja vredne, da zmorejo, ves kader, ki je tam zaposlen, toliko ur dnevno, vsak dan s temi ljudmi delati. Upam, da bodo za to, kar delajo, tudi nagrajeni, kot je treba in da bo neko priznanje, pa ne mislim, da je samo denar priznanje, ampak vendarle priznanje, da so res naredili veliko delo, v pomoč, da ne bodo izgorevali.

Kako pa naj si ljudje sami v teh časih pomagajo?

Vsak mora pri sebi najti odvod te tesnobe, stiske. Ali so to podporo ljubeče družinsko življenje, partnerji, hobi, nekaj, da odklopiš, da res daš možgane na pašo, da si nekaj časa v drugem filmu. Ker ta film, ki se vrti, je grozen in to zdržati ni lahko.

Kaj pa otroci, predvsem tisti mlajši, ki potrebujejo družbo, prijatelje, socializacijo. Kako jim to omogočati tudi v teh časih?

Otroci se igrajo skupaj. Mislim, da jim to ni za preprečevati, ker že v šolo ne morejo hoditi, pogrešajo stik

prijatelje, mislim, da to ni največji greh, če bomo otrokom pustili, da se z vrstniki igrajo na ulici, pred blokom. Vse tegobe izolacije lažje prenašamo, če imamo partnerja, osebo, s katero lahko podelimo te stvari. Tako tudi otroci potrebujejo družbo vrstnikov, da se pomenijo, kaj se zdaj dogaja, izmenjajo mnenja. Na drug način se to ne da, kot da imaš prijateljčka in greš z njim brcat žogo.

Spomladi se je veliko otrok s težavo vrnilo v vrte, šole, po večtedenski odsotnosti. Družina se je še bolj navezala, povezala in zgodilo se je, da so se morali otroci na novo uvajati v vrtec in podobno. Najbrž podobno situacijo lahko pričakujemo tudi zdaj, ko bo čas za vrnitev v kolikor toliko normalno življenje. Kaj svetujete staršem, kako lahko pomagajo otrokom, da se lažje vrnejo nazaj v življenje, kot bi morali biti?

Pouk je bil pred korono, delno med korono in bo tudi po epidemiji. Iz tega ne delamo drame. Če starši to sprejmejo na način, da je super, da gre otrok ponovno v šolo, da bo spet videl prijatelje, potem bo tudi otrokom to fino. Če bodo pa starši delali cirkus, bodo pa otroci tudi jokali.

Pa lahko iz te situacije izkoristimo tudi kaj dobrega? Opažate morda kakšne pozitivne učinke?

Po naravi sem optimistka, a ne vem, kaj bi ta korona lahko dobrega naredila. Trenutno mi pravzaprav nič konkretnega ne pada na misel, da bi bilo lahko dobro. Ne vem, če se bomo kaj naučili, zgodovina nas uči, da se iz zgodovine nič ne naučimo. Si pa želimo, da bi se naučili, da bi opočasnili življenje, da bi malo

manj hrepeneli po ne vem kakšni sreči, da bi videli, da je sreča že to, da smo tukaj, da smo zdravi, da smo brez mask, da gremo lahko iz ene občine v drugo in da pazimo na naravo, da se zamislimo o teh stvareh. A dvomim, da nam bo to uspelo.

Dejstvo je, da če ne vlagamo v svoje zdravje, bomo slej ko prej žrtev te ne-skrbi. Pa to govorimo o fizičnem zdravju. Kako pa ohranjati svoje psihično zdravje, kako vlagati vanj?

Biti iskren do sebe, se soočiti s problemi, o njih govoriti. Imeti rad ljudi. Vzdrževati prijateljske stike, poiskati pomoč, če smo v stiski. To je to.

Tabu tema je še danes marsikje, da si poiščemo pomoč za psihične težave. V preteklosti je bilo to še veliko težje, danes že marsikdo pove in je že kar malo ponosen na to, da si je pomoč poiskal. Kako dati na stran te predsodke?

Mediji so tisti, ki so že veliko naredili pri tem. Piše in govori se o depresiji, o anksioznih motnjah, samomarih. Mladim ni več tako težko obiskati psihiatra ali psihoterapevta. Psihoterapija postaja že kar statusni simbol. Drugače pa je pri težjih duševnih boleznih. Te se še vedno prikrivajo, o njih se manj govori, čeprav imamo zdaj pri nas kar nekaj strokovnjakov, ki organizirajo delavnice, predavajo o teh boleznih in osveščajo tudi laično javnost.

Predsodki bodo preseženi, ko bodo ti bolniki enakovredno vključeni v družbo, ko bomo 'zdravi' sprejeli njihovo drugačnost in jim omogočili delo, kar daje človeku dostojanstvo in omogoča bolj polno življenje. Do tam pa je žal še zelo dolga pot. □

KNJIGE FRANCA BERNIKA

Zgodovinski biseri o naši preteklosti

Decembra izide ponatis knjige Zgodovina fare Domžale 2

Kulturni dom Franca Bernika Domžale in člani uredniškega odbora za izdajo ponatisa knjig Franca Bernika nadaljujemo svoje delo.

V **Zgodovini fare Domžale 2**, ki je prvič izšla leta 1939, je avtor popisal dogajanje na Domžalskem v **obdobju med leti 1923 do 1939**. V tem času so Domžale dobile status trga, prišlo je do velikih sprememb v industrijski podobi, saj so zaradi velike svetovne krize propadle mnoge slamnikarske in druge tovarne, po drugi strani pa je kraj vse bolj dobival podobo mesta, potekala je elektrifikacija in gradnja kanalizacije, zgrajena sta bila Dobrodelni in Otroški dom, ustanovljena je bila Meščanska šola. Vsekakor izjemno zanimivo obdobje, ki nam ga je Franc Bernik s svojo kroniko še bolj približal.

Knjiga, ki ne sme manjkati v nobenem domžalskem domu!

Kulturni dom
Franca Bernika
Domžale

Virtualni pogovor o knjigi Zgodovina fare Domžale 2

V torek,
15. decembra 2020 ob 17.30,
na spletnih straneh in forumih
Kulturnega doma
Franca Bernika in
domžalca.si

Druga Bernikova knjiga je izjemnega pomena za poznavanje zgodovine mesta Domžale na vseh področjih življenja in dela med leti 1924 in 1939.

O knjigi in avtorju bodo v okviru **Srečanj pod slamniki** spregovorili njegov poznavalec **mag. Blaž Otrin**, **Katarina Rus Krušelj** in urednica **Cveta Zalokar**.

Knjige je mogoče naročiti tudi po mejlu na naslov blagajna@kd-domzale.si, naročilnica pa je objavljena tudi na spletni strani www.kd-domzale.si/zaloznistvo

NAROČILNICA

Spodaj podpisani naročam naslednje ponovne natise knjig Franca Bernika (označite zelene knjige):

- ZGODOVINA FARE DOMŽALE 1** (izšla aprila 2020)
- ZGODOVINA FARE DOMŽALE 2** (izide decembra 2020)
- Z NEKDANJE GORIČICE** (izide predvidoma leta 2021)
- ZGODOVINA FARE DOMŽALE 3** (izide predvidoma leta 2022)

Cena posamezne knjige je 20 eur.

Način dostave:

- knjigo/-e bom osebno prevzel in plačal v tajništvo Kulturnega doma Franca Bernika Domžale
- knjigo/-e bom vključno s poštnino po ceniku Pošte Slovenija plačal po prevzemu pošiljke

Podatki o naročniku:

Ime in priimek

Ulica in hišna številka

Kraj in poštna številka

Telefon

Elektronski naslov

Podpis

Naročilnico pošljite/prinesite na naslov:

Kulturni dom Franca Bernika Domžale
Ljubljanska cesta 61, 1230 Domžale

Kulturni dom Franca Bernika Domžale se zavezuje, da bo osebne podatke, ki jih bo pridobil od posameznika s to naročilnico, obdeloval izključno za namen izvedbe naročila v skladu z določili Splošne uredbe o varstvu podatkov (GDPR) in z vsebino vsakokrat veljavnega Zakona o varstvu osebnih podatkov ter vsemi internimi akti, ki urejajo varstvo osebnih podatkov. Podrobnejša določila glede varstva osebnih podatkov ter pravic in obveznosti v tej zvezi je zavod objavil v Politiki varstva osebnih podatkov na spletni strani: <http://www.kd-domzale.si/pogoji-poslovanja.html>.

TEMA MESECA

PEREČE NEUSTREZNO LOČEVANJE IN ODLAGANJE ODPADKOV

Čeprav se imamo v današnjem času ljudje za visoko civilizirane, pa nekatera naša ravnanja kažejo na to, da smo še daleč o tega, da bi se lahko poimenovali tako. To se predvsem kaže v našem odnosu do okolja, ki je kljub visoki stopnji ozaveščenosti pogosto še vedno zelo mačehovski. Da je temu res tako, pričajo dejanja nekaterih posameznikov, ki nenadzorovano odlagajo odpadke vseh vrst v naravo in na nekatere lokacije po naseljih, ki še zdaleč niso namenjene odlaganje odpadkov. Kljub temu, da v domžalski občini dvakrat letno poteka odvoz kosovnih in nevarnih odpadkov, kadarkoli pa lahko večino odpadkov brezplačno sami oddamo v Centru za ravnanje z odpadki Dob, sta v Preserjeh pri Radomljah in Študi dobesedno čez noč nastali črni odlagališča odpadkov.

Miha Ulčar
Foto: Vido Repanšek, Miro Pivar in
bralci

Kadar se odpravimo na sprehod ali potep po naravi, radi občudujemo lepote narave, ki je ob vsakem letnem času nekaj posebnega. Pogosto pa se zgodi, da nam idealno sliko pokvari kup odpadkov, ki jih je nekdo odvrigel ali pa še celo pripeljal tja, da se jih je znebil. Kaj takšni ljudje razmišljajo, ki počnejo takšne stvari? Prav veliko zagotovo ne. Prepričani smo, da je takrat v njihovi glavi misel samo ta, da jih ne bo kdo zalotil pri nečednem dejanju. Po opravljeni nalogi se jim sprosti adrenalin, ki jim prinese olajšanje, da so uspešno opravili nalogo. Medtem ko se živali zaradi onesnaževanja narave ne morejo nikomur pritožiti, da jim je na prag njihovega domovanja nekdo odvrigel odpadke, pa je zgodba v naseljih, kjer se kopičijo nelegalno odloženi odpadki, čisto drugačna. Ljudje, ki tam živijo, hitro opazijo odpadke. Ker jih pred svojim pragom ne želi imeti nihče, seveda sledijo burne reakcije, zgražanje, deljenje fotografij na družabnih omrežjih in tudi prijave na ustrezne institucije.

Črna odlagališča odpadkov

Med letošnjim jesenskim kosovnim odvozom, ki je potekal pred kratkim, se je izkazalo, kako obremenjujoči so odpadki za našo občino in kako je ločevanje in odlaganje odpadkov še vedno zelo velik problem. Največ zapletov je v načinu odlaganja odpadkov in njihovega ločevanja. Odpadki so tako dobili mesto tudi na tako imenovanih črnih odlagališčih, kar se je zgodilo tudi sredi Preserij pri Radomljah in v Študi. V obeh omenjenih primerih sta Občina Domžale in Javno Komunalno podjetje Prodnik poskrbela za odstranitev odpadkov. V Preserjeh pri Radomljah so krajinjani v sodelovanju s krajevno skupnostjo po odvozu odpadkov uredili zelenico in jo ogradili z ograjo, saj so se tam ves čas kopičili raznovrstni odpadki že v času, ko je stal ekološki otok. Največkrat so tam odpadke odlagali neprimerno, pogosto pa so se znašli odpadki, ki tja ne spadajo, kljub dejstvu, da večino teh odpadkov lahko brezplačno predamo v našem Centru za ravnanje z odpadki v Dobu. Prav zaradi tega so ekološki otok na tej lokaciji pred časom ukinili in prestavili na drugo lokacijo. Ista zgodba s kopičenjem raznovrstnih odpadkov se že dlje časa dogaja tudi na ekološkem otoku v Študi. Da spomnimo: ekološki otoki so namenjeni zbiranju odpadnega papirja, kartona in stekla, na nekaterih ekoloških otokih pa so nameščeni tudi zabojniki za odpadno elektronsko in električno opremo.

Preserje pri Radomljah pred in po odvozu nelegalno odloženih odpadkov

Študa pred in po odvozu nelegalno odloženih odpadkov

Manjša količina odpadkov, ki se nekje pojavi, spodbudi druge, da tudi sami tja pripeljejo svoje odpadke

Ne rabimo dvakrat ugibati, zakaj so se v Preserjeh pri Radomljah in Študi kopičili odpadki. Manjša količina odpadkov, ki jih je nekdo odložil na omenjenih lokacijah, je druge spodbudila, da so tja pripeljali še svoje odpadke. Kupa sta rasla in rasla in postala črna odlagališča. Bližnje stanovalce je seveda motil pogled na kup odpadkov, smrad in pa tudi nočni mir. Stanovalci Štude so nam povedali, da naj bi tja odpadke dovažali predvsem ponoči. Med njimi naj bi bili tudi tuji državljani, kot opažajo po registrskih tablicah vozil (drž. Romunije, Bolgarije). Po verjetnosti je šlo za organizirane posameznike, ki se v času odvoza kosovnih odpadkov na veliko s kombiji in avtomobili vozijo po naših ulicah v lovu za odpadki, ki bi jim prinesli kakšen evro. Velikokrat nam kup kosovnih odpadkov razmečejo, ko izpod njega vlečejo raznorazne odpadke, razdirajo televizorje, belo tehniko... Zadnja leta lahko opazite, da zbiranje odpadkov ni več samo v domeni domačih zbirateljev, kot smo bili vajeni do zdaj, ampak jim pri tem konkurenco delajo tudi državljani drugih držav. Ker je letošnja jesenska akcija kosovnih odpadkov v občini Domžale zaznamovala ekstremna količina odpadkov, so ti zbiratelji odpadke, ki so jih nabrali pred gospodinjstvi, neke premetali, pregledali in vzeli iz

njih dele, ki jim prinašajo prihodek. So pa nekateri krajinjani tudi opozorili posameznike, ki so jih zalotili pri nečednem dejanju. Njihovi odzivi so jih prestrašili, zato se v nadaljevanju niso želeli več izpostavljati.

Ob tem je treba izpostaviti, da v Študo odpadkov ne dovažajo smo zbiratelji odpadkov, ki so v našem okolišju bolj ali manj aktivni v času odvoza kosovnih odpadkov. Tja odpadke v veliki meri dovažajo in odlagajo nekateri naši občani, saj je ta ekološki otok, ki se nahaja pred nadvozom avtoceste v smeri proti Ihanu, že dlje časa magnet za odpadke vseh vrst, ki se kopičijo tam. Žalostno pri vsem tem je, da imamo v našem okolju dovolj možnosti za to, da lahko vsak izmed nas pravilno poskrbi za svoje odpadke.

Letošnjo akcijo odvoza kosovnih odpadkov v občini Domžale je zaznamovala ekstremna količina odpadkov

V zvezi s problematiko nepravilnega odlaganja odpadkov smo se obrnili na Javno komunalno podjetje Prodnik, kjer so nam povedali, da je letošnja jesenska akcija kosovnih odpadkov v občini Domžale zaznamovala ekstremna količina odpadkov. Čeprav so delavci Javnega komunalnega podjetja Prodnik delali s polno paro in so bile na terenu vse razpoložljive ekipe, jim ni uspelo sproti odvažati vseh odpadkov, ki so jih občani pripravili za odvoz.

Glavna težava pa ni bila le v količini odpadkov, ampak v načinu odlaganja in vrsti odpadkov. V tokratni akciji je bilo namreč neverjetno veliko odpadkov, ki sploh ne spadajo med kosovne odpadke, poleg tega pa so jih posamezniki odlagali na mesta, kamor jih ne bi smeli. Sredi Preserij pri Radomljah je nastalo pravo črno odlagališče – na mestu, s katerega je bil ravno zaradi neprestanega nepravilnega odlaganja odpadkov odstranjen ekološki otok.

Kosovne odpadke se pravilno prepušča na istem mestu kot zabojnike za redni odvoz

Na Prodniku so povedali, da kosovnih odpadkov ni dovoljeno prepuščati kjerkoli, ampak jih morajo uporabniki prepustiti na mestu, kjer običajno prepuščajo zabojnike za odpadke ob rednem odvozu: »Navodilo, kje prepustiti kosovne odpadke, je vedno navedeno tudi na obvestilu, ki ga vsi uporabniki prejmejo v poštne nabiralnike. Z odlaganjem odpadkov druge prihaja do nastanka črnih odlagališč, kot se je to na primer zgodilo v Preserjeh pri Radomljah in Študi. Takšno ravnanje ni niti dovoljeno niti dopustno in zahteva ukrepanje Inšpektorata Občine Domžale. Žal proti povzročiteljem ni možno ukrepati, če o njih ni nobene informacije, zato vse, ki kršitelje opazijo pri delu, prosimo, da o tem posredujejo informacije občinskemu inšpektoratu ali na podjetje Prodnik.«

Gume, barve, gradbeni odpadki in strešna kritina ne spadajo med kosovne odpadke

»Žal hkrati ugotavljamo tudi, da mnogo posameznikov v organizirani akciji odvoza kosovnih odpadkov prepušča tudi odpadke, ki ne spadajo med kosovne odpadke, predvsem gradbene odpadke (strešno kritino, ploščice ...), nevarne odpadke (ostanke barv ...), gume in mešane komunalne odpadke, kar dodatno ovira odvoz odpadkov,« poudarjajo na Prodniku. Zato prosijo uporabnike, da upoštevajo pravila, ki so navedena na obvestilu, ki ga prejmejo v svoje nabiralnike pred odvozom.

Prevzem ločeno zbranih odpadkov v Centru za ravnanje z odpadki Dob

Prav je, da vsak izmed nas pravilno poskrbi za svoje odpadke, saj je v našem okolju za to dovolj možnosti. Kam torej lahko uporabniki odpeljejo odpadke, ki ne spadajo med kosovne odpadke ali v zabojnike za odpadke? »Vse odpadke lahko pripeljejo v Center za ravnanje z odpadki Dob. Center je odprt od ponedeljka do petka v popoldanskem času in ob sobotah ves dan. Prevzem ločeno zbranih odpadkov (embalaže, papirja, stekla, kosovnih in nevarnih odpadkov, tekstila, odpadne električne in elektronske opreme) je za gospodinjske uporabnike javne službe ravnanja z odpadki brezplačen. Prevzem mešanih ko-

munalnih in gradbenih odpadkov ter odpadkov iz azbesta pa se obračuna po veljavnem ceniku, saj ti odpadki ne spadajo v okvir obvezne občinske gospodarske javne službe,« so povedali na Prodniku.

Večina občanov odpadke pripelje na Center za ravnanje z odpadki Dob

Seveda nas je zanimalo, kakšna je številka uporabnikov, ki na dnevni ravni v Center za ravnanje z odpadki Dob pripeljejo ločeno zbrane odpadke. Na Prodniku so nam povedali, da je ob sobotah, ko center obišče največje število uporabnikov (tako fizične in pravne osebe), okrog 270 obiskovalcev. V poletnem času je lahko številka tudi preko 380 uporabnikov. V povprečju ti uporabniki prepustijo 70 ton

raznovrstnih odpadkov. Med tednom se število uporabnikov dnevno povzpne vse do števila 170, ki v povprečju prepustijo 41 ton raznorodnih odpadkov. Številke obiska in zbranih odpadkov kažejo na to, da smo občani vseh petih občin, kjer Prodnik izvaja javno gospodarsko službo, o tem, kam jih lahko pripeljemo, dobro seznanjeni in smo to tudi pripravljene storiti. A med nami obstajajo izjeme, ki jim je težko narediti nekaj kilometrov za to, da bi odpadki končali tam, kjer jim je mesto. V posmeh vsem jih raje odvzajejo v naravo.

Odlaganje odpadkov drugje je kaznivo in nedopustno

V zvezi s črnimi odlagališči smo se obrnili tudi na Občino Domžale, kjer so nam povedali, da le-ta nastaja

jo zaradi nepravilnega odlaganja, in niso posledica ignorance pristojnih institucij. Ob tem želijo občanke in občane še enkrat opozoriti, da naj upoštevajo pravila o pravilnem odlaganju odpadkov. Na ekoloških otokih je dovoljeno odlagati papir, steklo in embalažo. Vse ostale odpadke (kosovne in nevarne odpadke, tekstil, odpadno električno in elektronsko opremo ter tudi embalažo, papir in steklo) lahko prebivalci Domžal brezplačno oddajate v Centru za ravnanje z odpadki Dob. Samo prevzem mešanih komunalnih odpadkov in gradbenih odpadkov ter odpadkov iz azbesta se obračuna po veljavnem ceniku.

»Odlaganje odpadkov drugje je kaznivo in nedopustno ter zahteva ukrepanje Inšpektorata Občine Domžale. Vsako nepravilno odlaganje bo kaznovano, prav tako pozivamo k prijavi tovrstnih dogodkov,« so poudarili na Občini Domžale. Ob tem so še povedali, da bodo skupaj z Javnim komunalnim podjetjem Prodnik poskrbeli za odvoz odpadkov in praznjenjem košev, na vsakem izmed nas pa je, da poskrbimo za pravilno odlaganje odpadkov: »Zavedajmo se, da z nepravilnim odlaganjem kazimo podobo mesta in zelenih površin, onesnažujemo okolje in škodujemo tudi svojemu zdravju, ustvarjamo črna odlagališča in s tem povzročamo dodatno delo in stroške. Vsak izmed nas lahko s pravilnim ravnanjem prispeva svoj košček k čistejšemu in lepšemu okolju, v katerem bivamo. Hvala tudi vsem, ki se navedenih smernic držite in s tem dajete zgled tudi drugim.«

Zaradi kopičenja odpadkov je prišla pobuda krajanov Preserij, da se nekaj naredi na tem področju

Prav je, da ob tej priliki predstavimo še zgodbo, ki ima svetlo plat in je spodbudna za vse nas in našo prihodnost, saj večina od nas želi živeti v čistem okolju in je za to pripravljena nekaj tudi postoriti. Po odvozu odpadkov na Center za ravnanje z odpadki Dob so se zganili krajanje Preserij in skupaj s Krajevno skupnostjo Preserje ter ob podpori Občine Domžale uredili zelenico, ki se nahaja med Pelechovo in Igriško ulico ter jo ogradjili z ograjo.

V enem tednu se je na črnem odlagališču nabralo okrog 120 kubičnih metrov odpadkov vseh vrst

Janez Hribar, predsednik Krajevne skupnosti Preserje, nam je po delovni akciji povedal, da je bilo v enem tednu na to lokacijo navoženih okrog

120 kubičnih metrov odpadkov vseh vrst, s kamionom pa so jih od tam na Center za ravnanje odpadki Dob morali odpeljati šestkrat. Prišle so tudi pobude krajanov, da se mora nekaj narediti na tem področju in v nadaljevanju preprečiti, da se takšne stvari ne bi ponavljale. »Stopili smo skupaj, najeli rovkopača, nasuli zemljo ter zelenico ogradjili z ograjo. V prihodnjih dneh bomo posadili še travo,« je dejal Hribar in se obenem za hiter odziv zahvalil Občini Domžale in županu Toniju Dragarju za pridobljeno dovoljenje, da so lahko uredili zelenico, ki je v občinski lasti. Prav tako so na postavili tudi opozorilno tablo 'Poskrbimo, da naše okolje ostane čisto', ki bo ozaveščala ljudi, da odpadkov ne odlagajo kar vse povprek.

Akcija je uspela, zeleni otok bo kmalu spet zelen

Hribar upa, da se takšne zgodbe z odlaganjem odpadkov v Preserjah ne bodo več ponavljale, saj zelenice niso prostor za odlaganje odpadkov. Ob tem je poudaril, da odpadki, ki so se kopičili tam, niso bili odpadki krajanov, temveč so jih tja vozili od vsepovsod, med drugim tudi razni obrtniki: »Ob tej priložnosti bi apeliral na te ljudi, da če strankam zaračunajo odvoz odpadkov, naj le-te odpeljejo na Center za ravnanje z odpadki Dob in naj jih ne odlagajo vse povprek.« Hribar se zahvaljuje krajanom, ki so prišli na delovno akcijo v lepem številu. Ob tem je poudaril, da so vsa dela opravljali v skladu z navodili NIJZ in ob ustrezni distanci. »Akcija je uspela. Upam, da bo tako še pri kakšnih drugih akcijah. Je pa res, da se krajanje Preserij vedno radi odzovejo, kadar je treba priskočiti na pomoč,« je še povedal Hribar.

Čez nekaj dni, se je na drugi lokaciji v bližini pojavil nov kup odpadkov

Če so krajanje po eni strani zaščitili zelenico pred nadaljnjim nenadzorovanim odlaganjem odpadkov, pa nekatere posameznike, ki jim odlaganje odpadkov vse povprek očitno predstavlja hobi, niso odvrnili od njihovega početja. Samo nekaj dni po ureditvi zelenega otoka se je dobrih sto metrov južneje (ob naselju Gaj) že pojavil kup nepravilno odloženih odpadkov.

Nepravilno odloženi odpadki se najpogosteje pojavljajo na ekoloških otokih, travnatih površinah in po gozdovih

Za nadzor in morebitno sanacijo nepravilno odloženih komunal-

nih odpadkov je pristojna občina. Na Inšpektoratu Občine Domžale so nam povedali, da črnih odlagališč odpadkov v občini Domžale, kjer bi ljudje množično odlagali odpadke, ni, se pa v zadnjem času pojavlja problem nepravilnega odlaganja odpadkov ne ekoloških otokih. Prav tako se nepravilno odloženi odpadki najpogosteje pojavljajo na travnatih površinah in po gozdovih. Če se na kakšni lokaciji pojavi nepravilno odloženi odpadki, občinski inšpektorat evidentira lokacijo, opravi ogled, fotografiranje, izda odločbo ter odredi odvoz nepravilno odloženih odpadkov. Če je kršitelj ugotovljen, mu poleg globe pošljejo še stroškovnik. Globe so različne, navedene pa so v Odloku o ravnanju s komunalnimi odpadki v občini Domžale.

Poziv k prijavi tovrstnih dogodkov

Na Inšpektoratu Občine Domžale so nam še povedali, da če občani kje opazijo nepravilno odložene odpadke ali pa zalotijo storilca pri dejanju, da podajo prijavo, in sicer prek vložišča Občine Domžale (vlozisce@domzale.si) ali prek telefonske številke **01 721 07 30**. Ob tem so zaželele fotografije odpadkov, fotografija vozila storilca, registrska številka vozila ali še kakšne druge podrobnosti, ki so pomembne za identifikacijo storilca.

Črna odlagališča predstavljajo veliko okoljsko breme

Za nepravilno odlaganje odpadkov v naravo ni opravičila. Treba se je namreč zavedati, da črna odlagališča predstavljajo veliko okoljsko breme. Škodljive snovi lahko pronicajo v podtalnico, ki je v Sloveniji glavni vir pitne vode, ter ogrožajo zdravje in okolje. Poleg tega so lahko odpadki neposredno nevarni za živali in rastline. Da se takšna dejanja posameznikov ne bi dogajala in da bi takšnim osebam potrkali na vest, ni še enkrat odveč spomniti na to, da v primeru, ko opazite kakšne sumljive osebe s še bolj sumljivo vsebino, ki se na določenem kraju sumljivo vedejo, le-to naznani te občinskemu inšpektoratu ali policiji. Najprimernejša kazni in streznitev za takšne osebe je, da se jih pošteno udari po denarnici. Zaradi tega bodo naslednjič raje dobro premislili, če bi se svojih odpadkov radi znebili v naravi.

Le vsi skupaj lahko poskrbimo, da bo naše okolje čisto in varno! □

Azbestna kritina se je znašla na homškem polju

Julija letos je neznan storilec na homškem polju (na poljski poti severno od vodnega črpališča) odložil za približno kubični meter odpadne salonitne kritine. Azbest je nevaren za človeka, saj so strokovne analize potrdile, da so azbestna vlakna rakotvorna. Človek lahko zaradi vdihavanja azbestnih vlaken zbolji za azbestozo in z njo povezanim pojavljanjem raka. Pri nas se s tem ukvarja več podjetij, ki poskrbijo za strokovno demontažo in varen odvoz salonitk. Če ste jih odstranili že sami, jih lahko varno deponirate tudi na Centru za ravnanje z odpadki Dob. Navodila za oddajo salonitnih plošč najdete na spletni strani JP Prodnik.

Gradbene odpadke odložili na parkirišču v centru Domžal in pod nadvozom avtoceste

V sredini februarja letos je neznan storilec gradbene odpadke pripeljal in stresel na makadamsko parkirišče pri Tuš centru v Domžalah. Gradbene odpadke je stresel tik ob avtodomu, ki je bil parkiran na parkirišču. Po vsej verjetnosti je gradbene odpadke stresel v naglici, pri tem pa se ni oziral na to, če se poleg poškoduje še parkirano vozilo. Ravno tako so se v istem obdobju odloženi gradbeni odpadki pojavili tudi pod nadvozom avtoceste v Zaborštu pri Domžalah.

Sode z odpadnim oljem odložili na parkirišču in v naravo

V prvi polovici letošnjega januarja so se na makadamskem parkirišču pri Ten Tenu v Domžalah znašli sodi, v katerih je bilo odpadno olje. Ob pogledu na odložene sode, tam jih je bilo več deset, na nekaterih so bile vidne tudi nalepke enega izmed podjetij, ki se ukvarja z odvozom in zbiranjem odpadnega olja, se je med ljudmi pojavila bojazen, da si je nekdo tam na črno ustvaril odlagališče za takšne odpadke, ki imajo škodljivi vpliv na okolje. Prav zaradi tega odpadno olje ne spada v vodovodni odtok ali v straniščno školjko, temveč ga odvažajo za to pooblaščenemu podjetju, ki ga v nadaljevanju tudi predelajo. Odpadno olje je živilo, ki s tem, ko konča v okolju (v tleh ali vodi), predstavlja zelo visokoorgansko onesnaženje, ki ga morajo mikroorganizmi v naravi razgrajevati več let, da ni več škodljivega vpliva na naravo. Dobrih 14 dni zatem so se na območju Kinološkega društva Domžale znašli štiri kovinski 200-litrski sodi in dva plastična 50-litrška soda, v katerih je prav tako bilo odpadno olje.

SLAMICA

FOTOGRAFIJA S KRITIČNIM PRIDIHOM

Veduta na izvozu pri beninski črpalki v Stobu: oglaševalec Amicus vas pozdravlja!

NOVICE

KOLUMNA • MEDSEBOJNI ODNOSI LIDIJA BAŠIČ JANČAR

UBOGATI ALI NE UBOGATI,
TO JE ZDAJ VPRAŠANJE

Svetovno znani izrek Biti ali ne biti enega najslavnejših velikih piscev, Shakespeara, mi je bil večkrat v navdih, predvsem mi je bil kot mantra.

Kadar sem se morala odločiti o kakšni pomembni stvari in mi je dajala navdih za tveganje, čeprav nisem točno vedela, kaj mi bo to prineslo. A vse raje kot ostati na mestu in biti navidezno srečen v tem. S tega vidika mi je Hamlet zelo drag. Tudi v ideji za to kolumno me je že nekaj časa spremljal ... kolumno, v kateri bom spregovorila o nas, ljudeh, ubogljivih in neubogljivih, pridnih in uporniških ... Že veste, na kaj ciljamo?

Vsi vemo, da se trenutno soočamo s krizo na globalni ravni. Kriz v življenju je veliko, vsak je že kdaj izkusil katero, nekateri več, drugi manj. Prisotne so ves čas našega življenja, kot na primer: osebne, družinske, partnerske, starševske, zdravstvene, poklicne, finančne ... Če poskušamo pomisliti malo drugače: morda je bila marsikatera kriza, ki smo jo že preživeli, hujša od te, ki jo trenutno doživljamo. Bolj kot krizo virusa vidim krizo sprejemanja drug drugega. Virus nas ne more tako zelo prizadeti, kot lahko prizadenemo drug drugega: ko se jezimo, se delimo na dva dela ali celo več, se žalimo in smo celo nasilni.

Redkokdaj razmišljam o situaciji, brez da bi se dotaknila vzroka, zakaj ljudje delujemo tako, kot delujemo. Vedno me je zanimal človeški faktor in ne morem se zadovoljiti zgolj s 'tako je' in 'tako pač smo'. Brskam, dokler ne najdem odgovora na, ZAKAJ smo taki, kje so korenine tega. Trenutno smo razslojeni na tiste, ki pridno ubogajo in sledijo vsem navodilom, delujejo po načelu strahospoštovanja do vsega, kar slišijo, in tiste, ki ne ubogajo, so jezni, se upirajo, dvomijo in nasprotujejo vsemu napisanemu.

Vsak ima svoj odnos do avtoritet. Višja kot je avtoriteta in močnejša kot je, bolj pride v ospredje vzorec, ki nam določa naš odnos do avtoritet.

Odnos do avtoritet so v raziskavah povezali in zanj celo dokazali, da je v povezavi z avtoritetami, ki smo jih doživljali v času otroštva, torej s starši, natančneje imajo pri tem večjo vlogo očetje. Zakaj? Vloga očeta je ustvarjati varnost, da otrok lahko razvija samozavest. Odnos očeta do otroka povezuje celo s tem, koliko se bo posameznik v ključnih trenutkih življenja znal pravilno in pogumno odločati in verjeti vase, koliko zna zdravo tvegati, si zaupati, se postaviti zase. Oče postavlja zdravo avtoriteto, tako, ki jo otrok spoštuje in razume, zato ker mu jo je ustvaril oče s svojo podobo kot tako; ne zato, ker je oče tako rekel, temveč zato, ker mu je neko nevarno stvar predstavil na tak način, da je otrok razumel, zakaj nečesa ne sme, ker bi mu sicer škodovala. Oče je odločen, trden, vendar kljub temu mehak, ljubezniv, nežen in sočuten. Je steber, trden in hkrati čustveno odziven.

Ravno pri spoštovanju pravil in razvijanju zdrave odgovornosti do sebe in drugih ima oče zelo pomembno vlogo. Če otrok očetu sledi, on pa ga pri tem spremlja, usmerja, se zanj zanima ter ga potrjuje v njegovih dosežkih in trudu, bo oče za otroka zagotovo zelo zdrava avtoriteta. Ali pa nasprotno: če se oče za otroka ne zanima, se mu posmehuje, ga žali in mu

“ Bolj kot krizo virusa vidim krizo sprejemanja drug drugega. Virus nas ne more tako zelo prizadeti, kot lahko prizadenemo drug drugega: ko se jezimo, se delimo na dva dela ali celo več, se žalimo in smo celo nasilni.

ni v oporo ter mu ni mar, kaj otrok doživlja, v kakšnih stiskah je, se recimo užaljeno umika, je pretirano, celo nasilno jezen ali ga celo kaznuje, bo svet za takega otroka zelo težak. Vsaka avtoriteta bo zanj napor – zato bo ali hitro podlegel in se ne bo znal potegniti zase, za svoj prav, umikal se bo v svoj svet in prav gotovo ne bo našel uspeha v tem svetu; ali pa se bo, nasprotno temu, upiral, jezil, kritiziral vse po vrsti in se zelo hitro zapletel v vrtnice konfliktov z osebami, ki mu bodo predstavljale avtoriteto.

Kakšen odnos imamo kot posamezniki do avtoritet, tistih, ki nam trenutno krojijo življenje – vsaj zdi se nam tako? Kakšni občutki sem nam porajajo ob njih? Večino našega notranjega sveta zavzemajo občutja jeze in upora ali strahu, temelječa na ponižnem sledenju vsemu, kar nam ponudijo, in na to se potem tako tudi odzovemo? Na kateri točki se nam vzbudita jeza in upor – ko se počutimo, da nas nekdo omejuje, nam preveč dirigira in ukazuje? Vsaka situacija je učenje. Tudi covid-19 je učenje – o nas samih.

Pustimo se nagovoriti sami sebe in se opazujemo, katera čutenja se nam porajajo glede na trenutno situacijo. Če bomo sledili sebi in opazovali svoj notranji svet, se nam ne bo treba deliti ne na levo in ne na desno, naš svet ne bo le črn, bel ali rdeč. Veste, obstaja tudi srednja pot, ki se ji reče SOČUTJE. Na tej poti ni prostora za nasilje, grožnje, predsodke in druge ekstremne obrambne mehanizme, ki nas odpelejo stran od nas samih in nas ločujejo na črne, bele, leve, desne, zdrave, bolne, naše, vaše. Kdor deli ljudi, jih spreminja v sovražnike. Sočutje je pot do vseh, predvsem pa do nas samih, in vzalovi v umirjenost, zdravje, mir v sebi. Vsem nam želim, da bi se pomudili na tej poti, vztrajali na njej, kot spomladi, ko narava vzcveti in si ne moreš kaj, da se ne bi ustvil in čudil bilkam, prvim znanilkam pomladi, ki nežno, a vztrajno iščejo svetlobo in novo življenje. □

Kolumna: Medsebojni odnosi – stiska ali izziv je namenjena osvetlitvi izzivov v odnosih in podajanju novih pogledov ali rešitev za vsakodnevne situacije. Lidija Bašič Jančar je terapevtka zakonske in družinske terapije pri Študijsko-raziskovanem centru za družino in nosilka programa Naj noben otrok ne izostane – takojšnja psihosocialna pomoč otrokom in mladostnikom iz ogroženih družin, ter Šole za družino v Domžalah, ki ju sofinancira občina Domžale, ter predstavnica LAS-a (Lokalna akcijska skupina za boj proti zasvojenosti) (lidijabancar.com). Je avtorica knjige Popolna ljubezen.

Kolumne izražajo stališča avtorjev in ne nujno uredništva glasila Slammik.

Afne guncat in dva turistična vodnika za invalide

Afne guncat je naslov nove knjige Primoža Hienga, sicer novinarja in fotografa, ki se je tokrat spet podal v pisateljske vode. Knjiga z nenavadnim naslovom Afne guncat je izšla pri založbi Harlekin No. 1 z Brezovice pri Ljubljani. V 21 kratkih zgodbah, ki jih je z zanimivim pristopom ilustriral akademski slikar Boštjan Plesničar, oblikovali pa v D.C. studiu Kamnik pod vodstvom Marjana Kocjana, nastopajo babica Anica in dedek Peter ter vnuka Mojca in Boštjan, ki sta bratec in sestra. Vsi štirje skupaj preživljajo poletne počitnice, hodijo na izlete, tudi na Šmarno goro in v živalski vrt, dogajajo pa se jim dokaj čudne stvari. Avtor knjige se je odločil, da tokrat na kar se da zabaven način otrokom razloži najpogostejše nenavadne izraze, t. i. frazeme, ki jih zelo pogosto uporabljajo odrasli, posnemajo pa tudi otroci. Tako v zgodbah razloži, kaj pomenijo pojmi medvedja usluga, občutljiv kot mimoza, afne guncat, krokodilje solze, imeti krompir, tristo kosmatih medvedov, kamor gre še cesar peš, brez dlake na jeziku in podobno.

»Avtorji knjig se v teh časih razveselimo vsake nove izdaje,« pravi Hieng. »Menim, da je knjiga Afne guncat prava posebnost v slovenski otroški literaturi. Tudi zaradi imenitnih ilustracij akademskega slikarja Boštjana Plesničarja, ki je s svojo likovno govorico znal prislunhiti avtorju na eni strani, na drugi strani pa tudi otrokom, ki bodo knjigo zagotovo z veseljem prebrali.«

Avtor knjige Afne guncat Primož Hieng

To je že 22. avtorjeva knjiga, ki se je doslej posvečal zdravilnim energijam in vodam, pustnim šegam, nenavadnim zgodbam iz vse Slovenije in fotografiranju iz helikopterja. Novinar in fotograf Primož Hieng je do zdaj za svojo ustvarjalnost prejel deset pomembnih nagrad in priznanj, na fotografskih natečajih pa je za svoje fotografije dobil več kot 120 diplom in nagrad.

Lani novembra je zaključil še eno pomembno delo, povsem na novo zasnovan turistični vodnik za invalide z naslovom Z vami bom na rajžo šel, ki je hkrati tudi prvi popol-

ni vodnik za gibalno ovirane, delno tudi za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne. Vodnik prinaša kar 52 turističnih, zgodovinskih, kulturnih in drugih točk, ki so vredne ogleda. Zaradi lepega odziva se je avtor lotil nadaljevanja in raziskovanja tovrstne turistične ponudbe pri nas. Tako je septembra letos izšel še 2. del knjige Z vami bom na rajžo šel z novimi 52 točkami, ki bodo spet razveselile invalide. V obeh vodnikih je namreč poleg opisov in fotografij še obilo koristnih napotkov in informacij za prijetne izlete po vsej Sloveniji. E. N.

MARSEN
Vse za zdravo spanje na enem mestu.

SLOVENSKA PROIZVODNJA KAKOVOSTNIH VZMETNIC IN LEŽIŠČ OD LETA 2001.

LETVENE PODLOGE / POSTELJE / VZGLAVNIKI

100% naravni lateks

Piramidna ležalna površina

NOV DELOVNI ČAS:
PON, SRE, PET: 9 - 17 h
TOR, ČET: 12 - 19 h / SOB: 9 - 13 h

Marko Peterka s.p.,
prodaja in proizvodnja kakovostnih izdelkov za zdravo in udobno spanje
Salon: Ihan, Breznikova 78, 1230 Domžale (poleg Gasilskega doma)
T: 01 721 12 18, G: 041 925 625, E: info@marsen.si

Dosegljivi smo na Skype:
info@marsen.si

www.marsen.si

Matjažu Brojanu izjemna Murkova nagrada

Matjaž Brojan je dvema priznanjema, Steletovi nagradi v letu 2008 in Zlatemu priznanju Občine Domžale v letu 2013, v letošnji jeseni dodal še Murkovo listino Slovenskega etnološkega društva (SED).

Kot je sporočil Marko Terseglav, predsednik komisije za Murkovo nagrado, priznanja in listine, je bil sestanek komisije 25. septembra 2020. Letos so prejeli pet predlogov in po njihovi preučitvi so se odločili, da Murkovo nagrado podelijo Mariji Klobčar, Murkovi listini pa Matjažu Brojanu in Pevski skupini Cintare. Murkovega priznanja komisija ni podelila, ker zanj ni prejela nobene predloga.

Tradicionalno Murkovanje je letos zaradi epidemije koronavirusne bolezni odpadlo, zato so letošnje nagrajence predstavili na spletni strani SED. Podelitev priznanj bo predvidoma spomladi 2021 v Novem mestu, od koder prihaja lanska nagrajenska Ivica Križ, sicer etnologinja v Dolenjskem muzeju.

Predsednica SED Alenka Černelič Krošelj je ob navidezni podelitvi zapisala, da je martinovo, 11. november, dan, ko se tudi etnologi in kulturni antropologi zahvalijo za 'dobro letino': »Zberemo se pri nagrajencu oziroma nagrajenci preteklega leta, odpravimo se po poteh, ki jih je opravil oziroma opravila do etnološke odličnosti, in razglasimo novega lavreata ali novo lavreatko. Na t. i. Murkovanju se imamo vedno odlično, hvaležni, da je za nami leto, ko smo se velikokrat srečali, spoznavali delo kolegov, izmenjevali znanje in veščine, odpirali nove teme v znanosti in stroki ter ob resnem delu nekaj časa namenili tudi priscrnemu druženju.«

Matjaž Brojan med svojimi rezbarijami – razstava v Menačenkovi domačiji oktobra 2015

Dogodek, ki ga že vrsto let ljubkavalno imenujemo Murkovanje (po dr. Matiji Murku, ki je dal tudi ime stanovskim nagradam, ustanovljenim leta 1986), bi letos potekal pri kolegici Ivici Križ, Murkovi nagrajenci leta 2019. Zbrali bi se že dopoldne v njenem Novem mestu in uživali na ekskurziji, ki bi ji sledila slovesna podelitev letošnje nagrade in dveh listin. Skupen dan bi zaključili z druženjem.

Zdaj že lahko razkrijemo obrazložitev ob podelitvi Murkove listine Matjažu Brojanu. Prejel jo je za ohranjanje tradicije slamnikarstva na Domžalskem in Mengeškem ter za izdajo dveh pomembnih monografij s tega področja. V obrazložitvi so zapisali: »Matjaž Brojan je upokojeni novinar in urednik, ljubiteljski rezbar, zbiralec etnološkega gradiva in avtor 26 knjig, med katerimi najbolj izstopata monografiji *Slamnata sled Domžal: 300 let slamnikarstva (2012)* in *Slamniki pod Gobavico: monografija o slamnikarstvu na Mengeškem (2018)*, za kateri je kar 12 let zbi-

ral gradivo, ga preučeval, zbiral informacije in dokumentacijo in prispeval številne fotografije. Zbiral je in iz pozabe rešil številne slamnikarske predmete in naprave ter se učil pletenja slamnikarskih kit. Konkretno znanje je bralcem posredoval v monografiji, ki je postala tudi učbenik pletarstva. Temu dolgotrajnemu delu je sledila iniciativa in realizacija današnjega *Slamnikarskega muzeja, ki deluje v sklopu Kulturnega doma Franca Bernika Domžale*. Posebej pa velja omeniti še njegova številna dela o domžalskih družinah in novinarske feljtone za *Radio Slovenija*, iz katerih veje odnos do tradicije in lokalnega okolja v vseh časovnih dimenzijah.«

Ob svojem rednem delu je svojo ljubezen do slavistike in tradicije razdal tudi kot mentor s smislom za pedagoško delo. To se je pokazalo zlasti v njegovem likovnem in rezbarskem delu, ki ga je predstavil na več kot petdesetih razstavah svojega rezbarskega opusa. Prejel je več odlikovanj in priznanj, med drugimi Steletovo nagrado (2008) in Zlato prizna-

Murkov nagrajenec skupaj z dr. Miroslavom Stiplovškom

nje občine Domžale (2013). Kot pravi etnolog Janez Bogataj, Matjaža Brojana označuje izjemen ustvarjalni opus, ki je vseskozi usmerjen k odkrivanju in razumevanju lokalnega in regionalnega okolja, torej njegove kulturne dediščine in tudi posameznih področij sodobnosti. Dodati je treba še to, da je s svojimi raziskavami ustvaril izjemen etnološki in zgodovinski arhiv, katerega del so tudi podrobni bibliografski podatki o vsem, kar je povezano z Domžalami.

V predlogu za podelitev Murkovega priznanja lahko še preberemo: »Kot radijski novinar na Radiu Slovenija, kjer je deloval dvajset let, se je samo iz njegove domžalske občine oglašal več kot 3000-krat ter pripravil 750 odličnih oddaj v Dokumentar-

no-feljtonski redakciji *Radia Slovenija*. Pri vsem njegovem delu sta se prepletali temeljna univerzitetna izobrazba slovenista in tudi smisel za pedagoško delo, ki še danes prihaja do izraza pri raznih oblikah sodelovanja s šolami. Ihanski muzejski zbirki je podaril zbirko 38 del domačina dr. Antona Breznika, velikega slovenskega jezikoslovca. Vendar pa bi bila velika napaka, če ne bi omenili še ene velike Brojanove ustvarjalne ljubezni, ki jo predstavlja rezbarstvo. Na več kot 50 razstavah je predstavil lesene reliefe z besedili Brižinskih spomenikov, Stiškega in Rateškega rokopisa, Prešernove Zdravljice, tudi del Tobije Lionellija ali Janeza Svetokriškega in drugih.«

BESEDILO IN FOTO: PRIMOŽ HIENG

Kaj početi v času karantene?

več informacij: www.knjiznica-domzale.si

DOSTAVA KNJIG NA DOM

prostovoljci vam bodo knjige pripeljali s kolesom

PROSTOVOLJCI VSEM BRANJA ŽELJNIM BRALCEM, KI SO STAREJŠI OD 65 LET ALI INVALIDI, PRIPELJEJO KNJIGE NA DOM.

ostanimo povezani

CZMjeve SPLETKE

ZOPET Z VAMI!

Namigi za ustvarjalne ideje, športne aktivnosti, gledališče, film, glasbo, izzivi, koristne in zanimive povezave ... Vse to in še kaj.

[czm_domzale](https://www.instagram.com/czm_domzale)
[czm.domzale](https://www.facebook.com/czm.domzale)
www.czm-domzale.si

REZINA KAŠČA

Za vsako krilo in hlače, sezonsko, lokalno, domače.

Spletna trgovina:
www.rezinakasca.si

Petra:
031 379 230

Ljubljanska 24
Stob
Domžale

REZINA KUHNA

Dobrote po receptih naših babic. Sezonske jedi na žlico iz lokalno pridelanih sestavin

Jedilnik na Facebook
Rezina kašča

Naročila na
031 379 230

Brezplačna dostava po Domžalah

Osebni brezstični prevzem na Ljubljanski 24 v Domžalah

PSIHOTERAPIJA

za otroke mladostnike in odrasle

individualna partnerska družinska

041 738 486

Ljubljanska 106 a Domžale
prof. Jasmina Pelc, spec. PA in Gestalt psih. p.sup.

Ukrepi, ki so trenutno v veljavi, so Center za mlade Domžale prisilili, da je vse svoje aktivnosti prestavil na splet. Prek aplikacije ZOOM se lahko pridružite jogi, pilatesu, se učite francoščine, nemščine ali španščine ter se pridružite katerega od predavanj ali ustvarjalnih delavnic. Ker pa si želimo, da bi mladim ponudili še več in bi ideje prihajale od njih samih, te vabimo, da nam pomagajo soustvarjati program. Na spletni strani in Facebookovem profilu so zaživele CZM-jeve

spletke – ideje za aktivno preživljanje prostega časa. Center za mlade Domžale s teboj deli ideje, kot so brezplačne gledališke predstave, ideje za filme, različno vadbo, recepte, predavanja, nasveti za branje, ustvarjalni namigi ... Če imaš tudi ti kako idejo, ki bi jo delil z mladimi ali si želiš, da bi pripravili kako posebno aktivnost za mlade, nam svoje domislite posreduj na info@czm-domzale.si. Odprti smo za vse tvoje predloge, ideje, zamisli ... Samo zaupaj nam jih.

Since 1938

slasčičarna Lenček

Osebni prevzem ODPRTO od ponedeljka do sobote med 9. in 18. uro.

Z vami in za vas že 82 let.
T 01 721 51 52,
Ljubljanska 87, Domžale
www.slascicarna-lencek.com

V decembru bo pri nas zadišalo po parkljih in domači orehovi potici.

**V CENTRU ZA MLADE
DECEMBRA DOGAJA**

CZMjeve SPLETke
ZOPET Z VAMI!

Namigi za ustvarjalne ideje, športne aktivnosti, gledališče, film, glasbo, izzivi, koristne in zanimive povezave ... Vse to in še kaj.

SPREMLJAJTE NAS

Instagram: [czm_domzale](#)
Facebook: [czm_domzale](#)
Website: [www.czm-domzale.si](#)

VADBA ZA MLADE

PILATES: TORKI MED 18. IN 19. URO IN PETKI MED 16:30 IN 17:30
Vadba bo potekala preko spleta (aplikacija Zoom). Namenjena je izključno mladim do 30. leta in je brezplačna. Vodi: Sara Jeromel, inštruktorica pilatesa.

SPROSTITVENA JOGA: SREDE MED 19. IN 20. URO
Vadba bo potekala preko spleta (aplikacija Zoom). Namenjena je izključno mladim do 30. leta in je brezplačna. Vodi: Špela Kren, učiteljica hatha joge.

SPLETNE USTVARJALNE DELAVNICE

MOZAIK: 11. 12. IN 18. 12. 2020, OB 18. URI
Delavnica je sestavljena iz 2 srečanj po 90 min. Na delavnici boste izdelali mozaik na lesenem okvirju iz akrilnih oz. steklenih kamenčkov. Delavnica je namenjena mladim do 30. leta in je brezplačna. Vodi: Urška Grošelj, akademska restavratorka. Število mest je omejeno.

SPLETNO POTOPIŠNO PREDAVANJE

PONEDELJEK, 7. 12. 2020, OB 18. URI
V predavanju »Poceni po svetu« bo študentka Sara Vintar opisala svoje enoletno potovanje po Azijskih deželah Indije, Indonezije, Tajske, Šrilanke, Malezije in Vietnami ter predstavila svojo izkušnjo prostovoljstva in potovanja na »poceni način«. Zbrala je informacije, kako se kot študent lahko odpraviš na dolgo pot po svetu, brez da bi moral žrtvovati zabavo, ugodje in svobodo.

ODPRTJE RAZSTAVE POGLED 2020

ODPRTJE RAZSTAVE: 14. 12. 2020
Vseslovenski mladinski fotografski natečaj Pogled 2020 je zaključen. Vsem sodelujočim se zahvaljujemo, da ste si v času polnem negotovosti, vzeli čas za sodelovanje na natečaju. Letos si boste lahko ogledali razstavo v virtualni galeriji, ki bo 14. 12. 2020 objavljena na naši spletni strani in FB profilu.

SVETOVALNICA ZA MLADE

Se počutiš nelagodno zaradi trenutnih razmer? Potrebuješ pogovor? V CZM ti je na voljo brezplačna svetovalnica. Javiš se nam lahko na mail info@czm-domzale.si ali telefonsko številko 040 255 568. Rezervacija termina je obvezna.

ŠE V TEKU

**TEČAJ NEMŠKEGA JEZIKA
TEČAJ FRANCOŠKEGA JEZIKA
TEČAJ ŠPANSKEGA JEZIKA
UVODNI TEČAJ ČUJEČNOSTI
UČNA POMOČ**

**MLADOSTNO 2021
VAM ŽELI EKIPA
CZM**

CZM
Center za mlade Domžale, Ljubljanska cesta 58, Domžale
040/255-568, 01/722-66-00; info@czm-domzale.si; www.czm-domzale.si

Nevarnosti pirotehničnih sredstev

Skupaj z veseljem decembrom prihaja tudi čas, ko bo po vsej Sloveniji pokalo in se bliskalo.

Miha Ulčar
Foto: PU Ljubljana:

Uporaba pirotehničnih sredstev je za nekatere nepogrešljiv del praznovanj. Ob tem mnogi pozabljajo, da je uporaba pirotehničnih izdelkov prve kategorije, katerih glavni učinek je pok, dovoljena od 26. decembra do 1. januarja in da jih ni dovoljeno uporabljati v strnjenih stanovanjskih naseljih, zgradbah in vseh zaprtih prostorih, v bližini bolnišnic, v prevoznih sredstvih za potniški promet in na površinah, na katerih potekajo javna zbiranja.

Iz stanovanja priletela pirotehnika in močno poškodovala mimoidočega občana

Neodgovorno ravnanje s pirotehničnim sredstvom neznanega občana je decembra 2016 na Ljubljanski cesti v Domžalah pripeljalo do tega, da jo je skupil 65-letni mimoidoči občan, saj je pirotehnično sredstvo počilo ravno v trenutku, ko jo je neodgovoren 'pirotehnik' odvrnil iz svojega stanovanja. Pri tem je mimoidoči občan utrpel hude poškodbe ušesa.

Pokanje že v novembru

Pirotehničnih izdelkov prve kategorije, katerih glavni učinek je pok, ni dovoljeno prodajati mlajšim od 14 let, pa se med uporabniki takšnih pirotehničnih sredstev najbolj pogosto znajdejo otroci. Policisti so v sredini novembra dvema 14-letnikoma, 13-letniku in 11-letniku zasegli več kosov petard. Opazili so jih, ko so uporabljali pirotehnične izdelke z močnim pokom, čeprav so se tam sprehajali ostali mimoidoči (kolesarji, naključni sprehajalci in sprehajalci psov). Policisti so jim zasegli skupno 106 kosov

prepovedane pirotehniko, med katerimi je bilo tudi 24 kosov na videz neizpravne pirotehniko, iz katere se je zaradi iztrošenosti vsipal smodnik, ki bi se ob uporabi lahko prenesel na roke otrok, in bi lahko povzročil hujše opekline. Prav tako so ponovno pobirali petarde, ki so 'zatajile', misleč, da ni povzročil vžig, kar je skrajno nevarno ravnanje, ki lahko povzroči veliko škodo na njihovem zdravju. Zoper dva 14-letnika bodo policisti zaradi kršitve Zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih podali obdolžilni predlog na pristojno okrajno sodišče.

Še tako nedolžen pirotehnični izdelek lahko postane nevaren

Ob tem policisti opozarjajo, da nepremišljena, nepredvidna in objestna uporaba pirotehničnih izdelkov pogosto povzroči telesne poškodbe (opekline, raztrganine rok, poškodbe oči itd.), moti živali in onesnažuje okolje. Otroci in mladoletniki radi eksperimentirajo, preizkušajo svoje sposobnosti in pogum. S spreminjanjem pirotehničnega izdelka in nepazljivo uporabo se bistveno poveča možnost poškodb. Z lastno 'iznajdljivostjo' lahko dosežejo, da nedolžen izdelek postane nevaren. Ne do-

volite jim takšne 'inovativnosti', saj so posledice lahko usodne! Ali so oslepitve, opečeni prsti, prestrašeni sosedi in materialna škoda vredni poka petarde? Starši, bodite pozorni!

Zaradi glasnega pokanja trpijo živali

Mnogokrat pozabljamo, da uporaba pirotehniko z glasnim pokom ne moti samo ljudi, ampak je izredno moteče tudi za živali. Psi namreč zaznajo zvoke tudi z oddaljenosti šestih kilometrov. Ob pokanju se tresejo, sopejo, se slinijo in so prestrašeni še dolgo po tem, ko neha pokati. Lahko se jim zmanjša tek ali pa jih celo zagrabi panika in zbežijo.

Pirotehnika povzroča tudi materialno škodo na predmetih in objektih

Nemalokrat je z uporabo pirotehničnih sredstev povzročena tudi materialna škoda na predmetih in objektih, kamor je pirotehnika odvržena. Med tarčami neodgovornih posameznikov se pogosto znajdejo komunalni zabojniki za odpadke, poštni nabiralniki, cvetlična korita ... Večkrat se je že pripetilo, da je pirotehnika zanetila tudi požare na objektih.

Bodi zvezda – ne meči petard!

Če se tej izkušnji ne morete upreti, pirotehnične izdelke uporabljajte vsaj tako, da to drugih ne moti in ne ogroža. Mnogim državljanom je namreč uporaba pirotehničnih izdelkov neprijetna in jim vzbuja strah, nelagodje in občutek nevarnosti! □

Požar na Kersnikovi ulici v Domžalah

Lani, 27. decembra okrog 21. ure zvečer je zagorelo pod nadstreškom stanovanjske hiše na Kersnikovi ulici v Domžalah. Na kraju požara so posredovali poklicni gasilci CZR Domžale in gasilci PGD Domžale - mesto, ki so požar hitro lokalizirali in pogasili ter preprečili njegovo nadaljnje širjenje. Je bil pa ob prihodu gasilcev ogenj pod nadstreškom, kjer je imel lastnik naloženih več različnih stvari, med njimi tudi lesene plohe, že popolnoma razvit, ognjeni zublji pa so zajeli tudi elektro omarico v sosednji garaži, kjer je bilo osebno vozilo. Policisti so na kraju ugotovili, da je neznan storilec po vsej verjetnosti z odvrženim pirotehničnim sredstvom povzročil požar pod nadstreškom. V dogodku ni bil nihče poškodovan, nastalo pa je za okoli 2000 evrov škode.

Eksplozija pirotehniko na Viru hudo poškodovala občana

21. oktobra 2020, nekaj po 16.30 je na travniku pri balinišču na Bukovčevi cesti na Viru pri Domžalah prišlo do eksplozije pirotehniko, ki je hudo poškodovala 77-letnega občana. Že pred prihodom poklicnih gasilcev, reševalcev in policistov je pomoč hudo opečenemu občanu nudila bližnja stanovalka, ki ga je peljala do svojega doma in ga hladila z vodo. Občan je utrpel hude opekline po vsem telesu, gasilci CZR Domžale in reševalci NMP Domžale so ga takoj po prihodu oskrbeli in ga nato z reševalnim vozilom prepeljali v UKC Ljubljana. Kot nam je v zvezi z dogodkom pojasnil **Tomaž Tomažević** s Policijske uprave Ljubljana, je po zbranih obvestilih 77-letni moški na travniku kuril ogenj, pri tem pa vanj vrgel neznan eksplozivno telo (po vsej verjetnosti petardo). V bližini ni bilo drugih oseb. V eksploziji je bil hujše telesno poškodovan.

Kronika domžalskih poklicnih gasilcev

23. 10. do 18. 11. 2020

Žal se tudi naše poročilo ne more izogniti omembi koronavirusa, ki nam dobro kroji delo. Takoj ob ponovni razglasitvi epidemije smo reorganizirali izmensko delo tako, da je med izmenami čim manj stikov in s tem zmanjšana možnost prenosa morebitne okužbe med poklicnimi gasilci.

Zadnjih nekaj tednov je ob naši stavbi možno videti veliki šotor, ki ga sicer bolje poznamo kot prireditveni šotor za večje dogodke. Tokrat prvič stoji v svoji primarni vlogi – za potrebe nalog zaščite in reševanje in nudi streho pri dekontaminaciji vozil in osebja nujne medicinske pomoči, ki se opravi po vsakem prevozu osebe, okužene s koronavirusom. Postopek smo od pomladi precej optimizirali in avtomatizirali, a zanj vsaj dva poklicna gasilca porabita najmanj pol ure. Dnevno opravimo tudi po deset dekontaminacij, v zadnjem mesecu je bilo dekontaminiranih več kot 250 vozil in 400 oseb.

Intervencij je bilo sicer skoraj pol manj kot običajno, zabeležili smo jih šestnajst. Najpogosteje po pet med 9. in 11. uro in po pet med 12. in 14. uro. Le enkrat smo posredovali v času omejitve gibanja, in sicer ob 3,44 na avtocesti.

Dve naši posredovanji je zaznamovala že znana obremenjenost zdravstvenega osebja. V Domžalah smo nudili prvo pomoč starejšemu občanu, ki si je s sekiro po nerodnosti odsekal dva prsta na roki. V bolnišnico ga je nato odpeljala kar njegova soseda. Odhiteli smo še v Študo, kjer je občan utrpel srčni zastoj. Ekipe NMP iz Domžal in Kamnika so bile žal zasedene, zato smo do prihoda ljubljanske ekipe sami izvajali temeljne postopke oživljanja. Žal neuspešno tudi po prihodu zdravnika.

Reševalcem NMP smo pomagali še pri prenosu dveh obolelih oseb. Ena izmed njiju je bila okužena s koronavirusom, kar tudi za nas pomeni delo v zaščitnem kombinizonu in dekontaminaciji. Ob prisotnosti Policije in zdravstvene ekipe smo v Študi odprli vrata stanovanjske hiše, kjer se je nahajala žal že preminula oseba.

Dvakrat smo bili aktivirani zaradi požara, a je šlo obakrat k sreči le za dim. V Ihanu nekaj nerodnosti pri kurjenju peči in je stanovanec dim raje šel v prostor kot skozi dimnik ven. Na parkirišču trgovskega centra pa se je pokadilo iz osebne vozila, a niso potrebovali naše pomoči.

V Serjučah pri Moravčah se je voznica z osebnim vozilom pravnila v obcestni jarek in se lažje poškodovala. Lažje se je poškodoval motorist na poligonu v Jaršah.

Na avtocesto smo odhiteli štirikrat. Med Domžalami in Šentjakobom sta trčili dve osebni vozila. Pri Ločici je v zaščitno ograjo trčilo tovorno vozilo. Zaradi ostankev počene pnevmatike tovornega vozila je v predoru Trojane prišlo do naleta dveh osebnih vozil. Ob tem se je ena voznica lažje poškodovala. V istem predoru je prišlo še do okvare motorja kombiniranega vozila in posledično do izpusta večje količine dima oziroma vodne pare.

Dan suverenosti – praznik, ki se še ni ustalil v naši miselnosti

25. oktobra praznujemo dan suverenosti, dan, ko je zadnji vojak Jugoslovanske armade zapustil ozemlje Republike Slovenije.

Brionska pogajanja, ki so potekala v juliju 1991, sama po sebi niso zagotavljala odhoda sovražne vojske, to se je zgodilo šele po sklepu tedanjega jugoslovanskega predsedstva pod taktirko Miloševićeve Srbije, ki je sprejela sklep o popolnem umiku enot JLA iz Republike Slovenije.

Proces slovenske osamosvojitve se je tako s sklepnim dejanjem končal šele 25. oktobra 1991.

Postali smo popoln gospodar na svojem strnjenem ozemlju, povezujejo nas skupni jezik, narodna zvest ter drugi zgodovinski in kulturni dejavniki. Priznala nas je mednarodna skupnost kot neodvisni su-

Koper, 25. oktobra 1991

Upoštevam vse ukrepe

V teh dneh mineva pet mesecev, odkar je Društvo upokojencev Domžale dobilo novo vodstvo, ki skuša, kolikor je le mogoče, uresničevati sprejeti program, hkrati pa ob njem dosledno upoštevati vse ukrepe, povezane s koronavirusom.

DRUŠTVO UPKOJENCEV DOMŽALE Predvsem se trudijo, da bi svoje delo posodobili in bi vanj pritegnili čim več starejših ter jim zagotovili pestrejšo in bogatejšo jesen življenja, obenem pa jim, kolikor je seveda mogoče, tudi pomagali, če pomoč potrebujejo. Veliko skrbi namenljajo tudi obveščanju članov in članic o dogajanjih v društvu, predvsem jih želijo pravočasno obveščati o aktivnostih, kjer si želijo njihovo sodelovanje (ekskurzije, predavanja, delavnice), zato vabijo, da tovrstne informacije spremljate na spletnem portalu domzalec.si.

pridružite v katerem od šestih odborov, ki vsak na svojem področju zagotavlja prijetno, hkrati pa koristno preživljanje prostega časa, pa tudi pomoč. Vabijo v odbor za kulturo, odbor za socialna in zdravstvena vprašanja – odbor za izlete in strokovne ekskurzije, odbor za šport in rekreacijo, odbor za stanovanjska in pravna vprašanja ter odbor za gospodarstvo, investicije in organizacijo prireditev. Prepričani so, da boste v katerem od njih našli svojo priložnost in radi sodelovali v aktivnostih. Posebej izpostavljajo projekt Starejši za starejše

Ena izmed prvih nalog, ki jih uspešno uresničujemo, je prehod na vodenje računalniške evidencije članstva. Kot je povedal predsednik društva Toni Prus, so vse člane in članice obveščali o plačilu članarine, predvsem pa vabili v društvo pisno, pa tudi prek telefona, kar vse jim bo omogočilo še tesnejšo povezanost, žal pa ne druženja in drugih aktivnosti, povezanih z delom v skupinah. V društvu so velik korak naprej naredili tudi na področju digitalizacije obstoječega sistema in se priklopili na optiko T-2, pridobili pa so tudi nov barvni tiskalnik s skenerjem, ki bo olajšal delo v tajništvu in računovodstvu. Ob tem obveščajo svoje člane in članice, da je kopiranje zanje brezplačno.

Predsednik društva vabi, da se jim

in vabijo prostovoljce, da se pridružijo pri tem humanitarnem udejstvovanju.

Z željo, da se čim bolj povežejo ter seznanijo z delovanjem ZDUS (Zveze društev upokojencev Slovenije) jih je v oktobru obiskal predsednik Janez. Sušnik. Na krajšem delovnem sestanku so se pogovarjali o aktualnih nalogah društev upokojencev v Sloveniji in ugotavljali, da jim čas virusa ni naklonjen, vendar je mogoče ob doslednem upoštevanju ukrepov zaradi epidemije narediti marsikaj.

V društvu so še povedali, da se bodo potrudili za pospešitev vseh aktivnosti, takoj ko bo mogoče, zato vas že zdaj vabijo, da se jim pridružite. Do tedaj pa: ostanite zdravi!

VERA VOJSKA
FOTO: DU DOMŽALE

Ljubljanska 87, Domžale,
T: 01 721 40 06

Delovni čas:
pon. – pet.: 8⁰⁰ – 12⁰⁰, 15⁰⁰ – 18⁰⁰
sobota: 9⁰⁰ – 12⁰⁰

Optika Škofic že od 1975

Ob dnevu spomina na mrtve

Kot žrtve ste padli v boju za nas ...

KRAJEVNA ORGANIZACIJA BORCEV ZA VREDNOTE NOB DOB KRINA Krajevna organizacija borcev za vrednote NOB Dob Krtina v svojem programu namenja posebno skrb tudi vzdrževanju spomenikov in spominskih obeležij na območju krajevne skupnosti Dob in Krtina. Tako je bilo v zadnjih letih obnovljenih kar nekaj obeležij, pri čemer so ob naši organizaciji sodelovali še Združenje borcev za vrednote NOB Domžale, oddelek za družbene dejavnosti naše občine in Zavod za varstvo kulturne dediščine Kranj.

Posebno skrb žrtvam druge svetovne vojne in spominskim obeležjem namenimo ob dnevu spomina na mrtve, ko smo že vrsto let pripravili posebne komemoracije, v zadnjih letih v obliki krajevne skupnosti. Tako smo se pred leti zbrali tudi ob spomeniku na pokopališču na Sveti Trojici, lani pa smo spominsko slovesnost pripravili tudi na Studencu – v spomin Stanka Kovarča, vselej pa je bila osrednja spominska slovesnost pred spomenikom žrtvam prve in druge svetovne vojne v Dobu, ob kateri smo se vedno spomnili vseh umrlih. Žal letos ni bilo tako, saj nam je koronavirus preprečil, da bi se zbrali ter se s hvaležnostjo in ponosom spomnili na vse, ki so žrtvovali svoja življenja. Tako smo letos spominska obeležja le obiskali, položili cvetje, pržgali sveče, hvala članoma vodstva Jožetu in Janezu, in se spomnili dogodkov med drugo svetovno vojno.

Upamo, da bo leto 2021 prijaznejše od letošnjega, saj si želimo, da bi uredili okolico obeh spomenikov

bjekt mednarodnega prava in vodimo politiko, za katero se opredeljuje brez prisile ostalih držav ali njihovih zvez.

Slednja trditev je sicer bolj deklarativne narave, zato moramo vedno znova utrjevati svoj ugled v širši družbeni skupnosti, kar pa je zelo odvisno od posameznikov, ki smo jih na demokratičen način izvolili, da predstavljajo naše interese. Vsaka vlada do zdaj, vključno z aktualno, je bila prepričana, da dela v dobro vseh nas državljanov Republike Slovenije.

Pa se vprašajmo, ali je to res?

JANEZ GREGORIČ

pred pokopališčem v Dobu, kjer ciprese že zakrivajo dobršen del napisov. Naša organizacija se je že večkrat obrnila na pristojne ustanove. Iskreno upamo, da se okolica spomenikov v letu 2021 uredi. V Krajevni skupnosti Krtina smo cvetje in sveče pržgali ob štirih spominskih obeležjih, v programu za leto 2021 pa bomo posebno skrb namenili spomenu na 22. avgust 1941. V letu 2021 bo namreč minilo 80 let, odkar so Nemci v križišču stare ceste Krtina–Breže ustrelili pet talcev. Tudi ta spomenik je potreben obnove, obnoviti bi bilo treba črke.

Kljub številnim omejitvam, povezanim s koronavirusom, je Krajevna organizacija borcev za vrednote NOB Dob Krtina v letu 2020 izpeljala dober del programa, v okviru katerega smo pripravili občni zbor s slovesnostjo ob dnevu žena, kjer je posebej članice razveselil Boris Kopitar, nismo pa pozabili niti na tradicionalno slovesnost ob prazniku Krajevne skupnosti Dob, saj smo organizirali manjšo slovesnost na Hrastovcu. Nekateri naši člani so s pridom uporabljali tudi možnost brezplačnih prevozov, se udeleževali spominskih slovesnosti v naši bližnji okolici, žal pa so odpadli načrtovani organizirani obiski prireditev in krajev, posebej poznanih po dogodkih iz NOB. Nismo pa pozabili na rojstnodnevne čestitke vsem našim članom, hvala Olga, do konca leta pa se bomo dogovorili tudi za novoletne praznične obiske, pred nami pa je tudi srečanje letošnjih jubilarantov.

VERA VOJSKA

Tudi v času 'korone' domžalski invalidi ne ostajajo brez pomoči

Zagotovo je situacija drugega vala okužb še bolj prizadela tiste, ki v takih okoliščinah še težje prenašajo vsakdanja bremena.

MDI DOMŽALE Sem vsekakor spadajo invalidi in starejši, ki predstavljajo večinski del našega članstva. Veliko jih živi samih, v blokkih je še težje, ukrepi pa so jih še dodatno zaprili in osamili; elektronskih naprav mnogi niso vešč, kar komunikacije še bolj otežuje. Vemo pa, da je bližina tista, ki ne samo blaži, ampak tudi tolaži in vliva upanje, da ljudje niso pozabljeni. Mnogi tako kličejo, da bi 'malo prišli naokoli', morda le po karte za kopanje, ki so na društvu cenejši, čedalje več ji zaprosi za denarno pomoč in v zadnjem času smo jih nekaj deset uspešno rešili. Mnogi prebolevajo težke bolezni in se bojijo, kako bodo potem, ko bodo soočeni z neizbežnimi izvidi; vmes pa želijo preveriti, ali je njihov krvni tlak, morda holesterol ali krvni sladkor še obvladljiv. Nekateri med njimi že dolgo niso nikomur pokazali ran na nogah in 'naj malo pogledamo', nekdo ima 'le žulj', ki se noče zaceliti, morda je 'flek' le od klopa? Vsem ustrezemo, se posvetujemo in napotimo k ustreznim strokovnjakom – največkrat je to lečeči zdravnik, patronažna sestra, včasih tudi urgenta ... Hvala vsem, saj nam vedno prisluznejo in ustrezno odzvanjajo! Tako s skupnimi močmi rešujemo probleme, ki se včasih zdijo za naše člane nerešljivi.

Da lahko odgovorimo na taka in podobna vprašanja, je društvo nabavilo ustrezne aparature in nekaj sodobnega obvezilnega materiala. Za izvedbo takih storitev delujeta na društvu dve že upokojeni zdravstveni delavki, ki kot prostovoljki poskušata odgovorno reševati sprotne zagate glede zdravstvenih vprašanj. Če boste želeli, boste tam srečali Zdenko Novak, dipl. ing. biomedicine, in Vido Čeh, dipl. med. sestro. Obe bosta z veseljem odgovorili, kar bo v njihovi moči. Zadnje čase smo tudi merili temperaturo z brezkontaktnim merilcem vsem obiskovalcem društva. Predsednica Vida Perne vedno podpira vse, kar je za dobrobit invalidov, in tudi v tem času daje vse od sebe,

da izbrska prepotrebna sredstva za vse, ki nujno potrebujejo pomoč.

Neprecenljivo delo pa na terenu opravijo naši poverjeniki – prostovoljci, ki se trudijo, da obiščejo vsakega invalida posebej, čeprav so tudi sami mnogokrat potrebni pomoči. So tisti, ki od blizu zaznavajo težave in stiske invalidov. Ne pobirajo le članarine, marveč skrbijo, da potrebni dobijo pakete s hrano, vlagajo prošnje za socialne pomoči, poskrbijo za jubilejne obletnice, ne pozabijo za pietet ob smrti članov, največ pa pomeni obisk, klepet, prijateljski stisk roke in še mnogo bi lahko naštel. Tudi njim – iskrena hvala!

Zadnjih 14 dni pa so omenjene dejavnosti, ki so potekale vse leto, močno okrnjene, saj stiki zaradi ukrepov NIJZ niso dovoljeni. Tako delujemo 'brez živega stika' le prek telefona. Upamo, da ta mora ne bo trajala predolgo in bomo zapluli v mirnejše vode vsakdana. Še naprej se bomo trudili, da blažimo težke dneve vsem našim članom, kot pač zmoremo.

Želimo si, da bi lahko že za praznike obiskali vse na domu in tiste v DU, jih obdarili in malo poklepetali, da bodo dnevi vsaj za trenutek lepši in svetlejši. Naj pride kmalu ta čas!

Vmes pa – pazimo nase in s tem na druge! Hvala, ker sodelujete!

VIDA ČEH

MDI Domžale priredilo tradicionalno prijateljsko balinanje

Medobčinsko društvo invalidov Domžale ima dolgo balinarsko tradicijo in v tem času so nanizali že številne, laskave uspehe, tako na lokalni kot na državni ravni.

MDI DOMŽALE Tako ženska kot moška balinarska ekipa MDI Domžale dvakrat na teden redno trenira na balinišču Budničar na Količevem pod vodstvom Stanislava Žavbija ml., ki je tudi društveni referent za šport.

V soboto, 3. oktobra, so na balinišču Budničar Količevo organizirali že tradicionalno prijateljsko srečanje v balinanju. Poleg moštev društva so se vabilu odzvali v MDI Radovljica, MDI Jesenice, MDI Škofja Loka, DI Vrhnik, BK Budničar, DU Mengeš in DU Žerjavčki Trzin. Vsako društvo je lahko prijavitelj eno žensko in eno moško ekipo v sestavi 3 + 1, tekmovanje pa je bilo izvedeno po tehničnem pravilniku. Kljub muhastemu vremenu je streha urejena balinišča poskrbela, da so tekmovalci ostali suhi in da je vse potekalo gladko. Sodnik Stanislav Žavbi ml. je skrbel za upoštevanje pravil in športno vedenje udeležencev.

Najprej so bili znani rezultati tekmovanja ženskih ekip, v katerem so se pomerile športnice iz MDI Jesenice, BK Budničar in MDI Domžale. Slednje so tudi slavile v finalu proti drugouvrščenim balinarkam BK Budničar. Ker je bilo moških ekip občutno več, so se tekme vrstile tudi popoldne. Na koncu je proti drugouvrščenim men-

skim balinarjem na domačem terenu zmagala ekipa BK Budničar. Sledila je slavnostna razglasitev rezultatov, kjer so zmagovalne ekipe dobile pokale in medalje. Vsem iskrene čestitke!

Tradicionalno prijateljsko srečanje v balinanju je bilo tako ponovno uspešno, kljub čudnim časom. MDI Domžale ob pomoči svojih sponzorjev vedno poskrbi, da je za športnike balinanje ne le tekma, temveč tudi prijetno druženje in doživetje in tudi tokrat ni bilo nič drugače. Na pomoč so jim priskočili Gostišče Trojane, Gostilna Mgnan in Spar, ki so pripomogli, da balinarji niso ostali lačni. Seveda pa ne bi šlo brez požrtvovalnih društvenih prostovoljcev, ki so tekom celotnega dne skrbeli, da so bili upoštevani vsi ukrepi za preprečevanje okužb s koronavirusom in da so bili obenem vsi prisotni zadovoljni.

Več o svojih športnih aktivnostih bo društvo ob koncu leta zbralo v posebnem zborniku, v katerem bodo predstavili tudi druge športne pango, v katerih se člani udeležujejo, in člani svojih ekip.

NEJC LISJAK

Začasna prekinitev aktivnosti

Društvo Lipa sporoča

DRUŠTVO LIPA – UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE DOMŽALE je po sklepu upravnega odbora v oktobru začasno prekinilo z izobraževalnimi, kulturnimi in športnimi aktivnostmi študijskih skupin, ob tem pa na NIJZ poslalo vlogo za pridobitev mnenja o izvajanju izobraževanja. Nekatere študijske skupine so se odločile za delo preko spletne aplikacije ZOOM, ipd. (ŠPA, NEMm glasbeniki, orientalski ples ...), vodstvo pa še vedno upa, da kmalu pride čas za normalno delo študijskih skupin v prostornih učilnicah, saj je ob pridobivanju znanja in izkušenj pomembno tudi druženje. V tajništvo društva so sicer na voljo v času uradnih ur, lahko pa pokličete na telefonsko številko društva ali mobilno številko predsednika 031 379 276. O vseh nadaljnjih spremembah vas bodo obveščali sproti. Vsem želijo dobro zdravlje in počutje ter vas lepo pozdravljajo.

Kar nekaj študijskih skupin je lepe rezultate, o nekaterih smo pisali v prejšnji številki, doseglo že v začetku šolskega leta. Tako so zeliščarice študijsko leto začele v naravi. Mentorica Veronika jih je povabila na vrt zdravnih in aromatičnih rastlin v Žalcu, ki stoji tik ob Ekomuzeju hmeljarstva in pivovarstva Slovenije. Kot je v daljši predstavitvi na spletni strani zapisala Marina Kopač, jim je prav vsaka zdravlilna rastlina pripovedovala svojo zgodbo, pa naj so bile to dišavnice ali Kneippova zelišča, seznanile pa so se tudi s pomenom in uporabo posameznih zelišč za vsakodnevne tegobe. Spremljajte najnoveše novice na spletni strani Društva Lipa!

VERA VOJSKA

FOTO: DRUŠTVO LIPA DOMŽALE

Še vedno upa, da kmalu pride čas za normalno delo študijskih skupin v prostornih učilnicah, saj je ob pridobivanju znanja in izkušenj pomembno tudi druženje. V tajništvo društva so sicer na voljo v času uradnih ur, lahko pa pokličete na telefonsko številko društva ali mobilno številko predsednika 031 379 276. O vseh nadaljnjih spremembah vas bodo obveščali sproti. Vsem želijo dobro zdravlje in počutje ter vas lepo pozdravljajo.

Špremljajte najnoveše novice na spletni strani Društva Lipa!

Pred nami je jubilejno leto

Konec oktobra je v Ljubljani potekala skupščina Društva izgnancev Slovenije 1941–1945, na kateri je bilo obravnavano in sprejeto poročilo o delu društva v obdobju junij 2019–julij 2020, društvo pa je sprejelo tudi program za leto 2021.

DRUŠTVO IZGNANCEV DOMŽALE

Delo društva je bilo v letu 2020, kot povsod drugje, zaznamovano z ukrepi, povezanimi s koronavirusom. Kljub temu je društvo pod vodstvom predsednice Ivice Žnidarič nadaljevalo s prizadevanji za ohranjanje aktivnih spominov na nasilje fašizma in nacizma, ter s skrbjo za ohranjanje doseženih pravic, veliko pozornosti pa

njena taborišča za izgon Slovencev v Brestanici, pozabilo pa ne bo niti na praznovanje 30-letnice društva. Ponovno pa se bo vodstvo trudilo, da bi se začela razprava v Državnem zboru RS o zakonu o povračilu vsaj simbolične vojne škode za gmotno škodo, nastalo v času izгона Slovencev.

Žal vse kaže, da letos zaradi epidemije društvo prvič po dolgih letih ne bo mogla organizirati tradicionalnega občnega zborna, združenega z novoletnim srečanjem članstva. Če bo le možno, se bomo srečali spomladi, ko se bomo tudi dogovorili o programu za leto 2021. Tudi mi bomo 2021. praznovali jubilejno leto ter se v okviru možnosti udeležili slovenskega praznovanja slovenskih izgnancev – predvidoma 7. junija 2021. Ob tej priložnosti bo slovensko društvo pripravilo razstavo o svoji tridesetletni dejavnosti.

Vse člane in članice, na katere se letos lahko obračamo le s pisnimi sporočili in telefonskimi pogovori, lepo pozdravljamo in sporočamo, da bodo uradne ure v decembru 2020 ob ponedeljkih med 9. in 10. uro v prostorih KS Domžale, ki se ji ob tej priložnosti za razumevanje iskreno zahvaljujemo, hvala pa tudi Občini Domžale za sofinanciranje naše dejavnosti. Ostanite zdravi in pazite nase.

VERA VOJSKA

Nekdanje zbirno taborišče pomagajo s prispevki obnavljati tudi naši člani in članice.

MEDICINSKA PEDIKURA
Pančur d.o.o.

031/353 347

skrbimo za zdravje vaših stopal

NOVA LOKACIJA
Slamnikarska 3B, Domžale
nasproti Sanolaborja

20 LET

SLOVENCIM Z REALNIMI REŠITVAMI ZA VES SVET

MAJ HROVAT, INOVATOR IN PODJETNIK

Maj Hrovat je eden tistih mladih ljudi, za katere si lahko le želimo, da bi jih Slovenija znala zadržati v svojem okolju.

Mateja A. Kegel
Foto: Nejc Lasič

Gre za znanstvenika, podjetnika in mladega človeka z željo po raziskovanju novih tehnologij v dobro človeštva, ki povrh vsega prihaja še iz našega mesta. Domžalčan, Radomljan, ki je pri komaj 21 letih skupaj s sodelavcem vstopil v vseslovenski program Štartaj Slovenija. Uspešno sta v času programa pripeljala izdelek Altburger na police slovenskih trgovin. To pa je šele začetek uspešne poti, ki čaka mladega domžalskega znanstvenika, podjetnika in v prvi vrsti inovatorja. Ko sva se slišala prek videoklica (v današnjih časih intervjuji potekajo tudi na ta način), se je dan že globoko prevešal v večer, Maj pa je bil še vedno v laboratoriju, kjer pogosto preživlja tudi svoj prosti čas.

Mlad, uspešen podjetnik, inovativen produkt in to v Sloveniji. Od kod ideja, kako si pravzaprav začel?

Začeli smo davnega leta 2018, ko sem se spoznal z idejo hackathon, vikend dogodkom, kjer ti najprej predstavijo problem in ga moraš v enem ali dveh dneh rešiti, dobiti idejo za komercialni produkt, praktično rešitev tega problema. Bilo je tako, da sem se takrat pogovarjal z Erazmus dekletom, ki mi je bilo všeč in me je povabila, da bi šla skupaj. Tam se je izkazalo, da je povabljen tudi njen fant, kar sicer ni bilo tako super. Na koncu se je izkazalo, da gre vseeno za krasen dogodek – Climathon 2018 – Ljubljana, kjer je bil eden izmed glavnih predstavljanih izzivov problem mesne industrije, kako vpliva na okolje in kako se bo stanje poslabšalo v prihodnosti, če ne najdemo rešitev. Med drugim so nam predstavili, da za en kilogram pridobljene govedine porabimo kar 14.000 litrov vode, ogromna količina, ki je posledica tega, da je treba krave napajati, namakati poljščine za krmo, čistiti z njimi, saj imajo veliko odpadkov. Živinoreja je odgovorna za 14,5 odstotka človeško ustvarjenih toplogrednih plinov. Bil sem šokiran, da je to eden večjih globalnih onesnaževalcev. Krave so videti idilično na Veliki planini, ne vidimo pa v Sloveniji te obsežne, krute težke industrije, ki je standard pridelave mesa v tujini. A ne glede na to, kje krave živijo, so ogromen onesnaževalec – na svetu jih je skupaj namreč kar milijarda. Takrat smo začeli razmišljati, kaj bi bila pa zdaj rešitev tega problema. Rešitev, do katere smo inovativno prišli, je, da bi delali mesne nadomestke, ki bi bili všeč tudi mesojedcem, vsejedcem. Vemo, da imajo zelo radi zrezke, čevapčiče, skratka meso, mi pa bi si želeli, da bi jedli enako dobre nadomestke, le da so ti bolj zdravi, cenejši in drastično boljši za okolje. To je bila tudi naša ideja, ki je zmagała. V pra-

ksi pa se je to pokazalo kot zelo inženirski problem. Treba se je uesti, razmišljati, kako bi se tega lotil praktično. Takrat sem imel srečo, da sem imel na voljo podporno okolje. S kolegom, Luko Sinčkom, s katerim sva že začela delati skupaj, nama je mentorica na fakulteti ponudila pomoč in začeli smo raziskovati, kako bi mesni izdelek naredili tako, da bo zanimiv mesojedcu. Navdušile so nas zgodbe iz Amerike, podjetij, ki so na tem področju tako napredni, da izdelujejo tako prepričljive rastlinske burgerje, da jih jejo tudi mesojedci. Naj omenim, da večina ljudi, ki je tovrstne izdelke, niso vegani, ampak vsejedci. Skratka, mi smo začeli delati tovrstne izdelke, prvi produkt je bil Altburger, dobili smo priložnost, da ga spravimo v slovenske trgovine Interspar, to smo izkoristili. Imeli smo veliko težav, veliko smo se naučili, ustanovili podjetje, dobili investitorje. Zdaj, ko je to za nami, se pa ukvarjamo z bolj naprednimi izdelki, s teksturiranjem, da ne bi delali samo nadomestke mletega mesa, ampak zrezke, piščančje prsi, svinjska rebra in podobno. Torej izdelki, ki so dovolj prodorni, da bi bili zanimivi tudi za tuje trge, recimo ZDA.

Altburger je torej odgovor na to, kako ublažiti vpliv mesne industrije na okolje – torej okolju prijazen produkt. Smo Slovenci dovzetni za spremembe v prehranjevalnih navadah? Oziroma kako dovzetni smo?

Kar smo se naučili, medtem ko smo promovirali Altburger v trgovinah, je, da je zelo veliko Slovencev dovzetnih za kulinarčne inovacije. Slovenci zelo radi kuhamo, radi pripravimo kaj po svoje, nimamo sicer te ameriške tradicije, da bi zares delali burgerje. Sploh govedina je nekaj, kar se pri nas daje bolj v golaž in juho in ne, da se dela burgerje. So pa ljudje bolj odprti, kot

bi si človek mislil, sploh glede na to, da ta trend v Sloveniji ni tako močno prisoten.

Kaj pa tujina, se Altburger že spogleduje s tujimi trgi in morda nasvet mladim podjetnikom – kako prodreti čez mejo?

Altburger specifično ne, ker bi bil potreben prevelik finančen vložek, da bi ga promovirali v tujini, ker je zelo močna konkurenca. Burgerji so postali močan produkt, ki ga ima že vsako lokalno podjetje v svoji različici. Težko je graditi nek konkurenčen produkt, četudi ima dobro recepturo. Problem je pa tudi to, da bi se v tem delu Evrope ni toliko priložnosti, da bi se uspevalo na tem področju, medtem ko v Ameriki je povpraševanje, kakor se pogovarjamo tudi z distributerji, sicer ne za burgerje, ampak druge izdelke, ki jih razvijamo. Za mlade podjetnike bi svetoval, da se poskušajo prijaviti na podjetniške pospeševalnike v tujini in iskati tuje investitorje. Če imajo dober produkt, ki je dovolj inovativen in so pripravljeni iti tudi čez mejo, so za mlade, inovativne in delovne podjetnike vrata odprta povsod. Je pa sigurno to korak izven cone udobja, to pa mnoge na žalost ustavi.

Omenjeni so bili različni izdelki, samo mesni, ali tudi kaj drugega?

Trenutno se osredotočamo na goveji 'steake', to je nekaj, kar je v Ameriki sveti gral njihove mesne prehrane. S tem smo začeli, razvijamo pa tudi tehnologijo, ki bi bila osnovana na način, da se da delati z njo različne izdelke, strojna oprema, če tako rečem, ki omogoča, da delamo različne kose, približke mesa različnih živali. Naše znanje in tehnologija sicer najbolj pripomore k mesnim nadomestkom, ni pa izključeno, da bi v prihodnje tudi šli na kakšno drugo področje, kot je recimo mleko.

Si sam vegetarijanec ali le želja po napredku, inovativnih produktih?

Rekel bom, da sem t. i. fleksitarijanec, večino časa, ko sem sam, kuham, vsakodnevno si pripravljam vegetarijanske obroke. Ko pridem čez čas domov, sicer doma nisem bil že kar nekaj časa zaradi situacije, ampak, ko pridem domov, me vedno pričakajo starši, ki so zaskrbljeni, da nisem dobil dovolj vitaminov, da nisem dovolj nahranjen in me potem nahranijo tudi s kakšnim mesnim obrokom. Sem pravi fleksitarijanec.

Dejansko sta s sodelavcem Luko in Tilnom, s katerima ste produkt ustvarili, inovatorji v našem prostoru. Se tako tudi počutite?

Vsekakor se počutimo kot inovatorji, ker ko si nekaj časa v tej industriji oziroma nasploh v živilski industriji, kar naenkrat ugotoviš, da poznaš veliko akterjev, ki tukaj delujejo, sploh pri produktih, ki so veganski. Rečemo lahko, da smo vse podjetnike na tem področju že spoznali. Da bi se specifično kdo ukvarjal z imitacijami govejega 'steaka', kolikor je nam znano, smo edini, orjemo ledino. Po drugi strani pa je zelo veliko znanja že tukaj. Na fakso smo lahko pomagali tudi na katedri za meso, določene stvari so že znane, jih samo na novo odkrivamo, preoblikujemo za uporabo v veganski hrani.

Svojo podjetniško izkušnjo sta delila tudi z drugimi. Bila sta del zgodbe Štartaj Slovenija, je bila to za vaju najvišja odskočna deska ali sta že sama pred tem dovolj tlakovala pot do kupcev?

Prvi produkt, ki smo ga lansirali na trg, je bil prek Štartaj Slovenija, ko smo se prijavi in bili sprejeti in smo to videli kot izvrstno marketinško priložnost, da nas vidi veliko ljudi. Drugače je ta segment veganske hrane v Sloveniji zelo težko lansirati in od tega živeti. Zaradi te priložnosti smo tudi pristali na izdelavi mesnih nadomestkov. Zagotovo bi rekel, da je bila odskočna deska, finančno gledano pa obogateli nismo na račun tega. Verjamem pa, da se bo poplačalo z vidika izkušnje in znanja, ki smo ga pridobili tekom tega projekta.

Živilski izdelki so torej edino področje inovacij, s katerim se spogleduješ ali imaš morda v nastajanju že kak nov projekt? Inovatorji pogosto še bolj širijo svoja obzorja, inovacije ...

Zares se največ ukvarjamo z živilskimi tehnologijami, ne samo z živili, saj želimo ugotoviti, na kakšen način proizvajati sestavine za živila, ki omogočajo, da so tradicionalna živila ali mesni nadomestki bolj trajnostno proizvedeni in boljši. V Kamniku oblikujemo platformo, prostor, v praksi to izgleda kot nek laboratorij, ekipa mentorjev, ki bi pomagala drugim, ki se živijo ukvarjati z ži-

vilskimi produkti, da pridejo od ideje do produkta. Svoje inovacije lahko prek tega udeležimo. Veliko ljudi ima svoje ideje, nekaj početi, a ne veš, kje in kako začeti. To oviro bi želeli s tem premagati.

Sodeloval si s Kemijskim inštitutom, delal raziskave v laboratoriju Biotehna ... Kako se pravzaprav razvija tvoja kariera?

Preden sem se začel intenzivno ukvarjati s podjetništvom in živilsko tehnologijo, sem se ukvarjal predvsem s sintezo biologije, na oddelku, ki se s tem ukvarja. Zelo so me zanimalo molekularne interakcije živih organizmov, celic, kako se povezujejo med seboj in delujejo. Čisto z znanstvenega vidika. Po tem pa sem se zaradi tega, ker delamo na praktičnih problemih, se zaljubil v koncept, da lahko naredim neko rešitev za problem, jo v resničnem življenju primem, celo pojem, vidim, kako jo drugi uživajo in zato sem se prepustil temu področju.

V prostem času se zelo trudim da bi še koga navdušil za podjetništvo, ker se mi zdi, da imamo v Sloveniji ogromen bazen talentov, inženirskega znanja, kreativnih idej, a ker nekako zgodovinsko podjetništvo ni bilo pri nas tako močno, smo morda ljudje nekoliko negotovi. Recimo, ko pridejo slovenski inženirji v tujino, neverjetno obetajo. Škoda je, ko se več ljudi ne odloča za kaj takega. Zato poskušam mladim prikazati, kakšna je bila naša podjetniška pot, in še koga navdušiti, da bi se odločil za to.

Ko si bil mlajši, še otrok, si si predstavljaj sebe kot znanstvenika ali si bolj razmišljal o poklicu gasilca in podobno, kot običajno otroci?

Sigurno sem imel tudi fazo, ko sem razmišljal, da bom gasilec, policaj, vmes je bila zanimiva faza, ko sem hotel biti novinar. Se pa spomnim iz vrta, ko sem gledal Miki Miške in jih risal, mi je bil zelo všeč izumitelj in sem si tudi sam predstavljal, da bi bil jaz izumitelj, delal naprave. Se mi zdi, da je bila otroška želja v meni, da so izumitelji kul in bi želel biti tak ... Sem šel pa tudi čez vse ostale faze – od kmeta do gasilca.

V prostem času rad tudi ustvarjaš, pišeš, imaš to po mami?

Želel bi si res več brati in pisati. Skraj zagotovo zaradi mame je nekako prišlo tekom odrasčanja, da rad ustvarjam na ta način. Drugače pa za sproščanje zelo rad igram kitaro, se ukvarjam z domačimi eksperimenti, z gojenjem kakšnih tropskih rastlin, gob, celo mokoarjev. Kot sem po izobrazbi biotehnolog, in živilska tehnologija ni edini del biotehnologije, v prostem času veliko delam na fermentaciji. Doma imam fermentacijsko postajo, kjer delam poskuse, nekateri so zelo slastni, nekateri pa zelo 'zanimivo' dišeči. □

STAREJŠI

SOCIALNA IZOLACIJA POVEČUJE POJAV NASILJA NAD STAREJŠIMI

Obdobje epidemije ni lahko, še posebej ne za starejše in druge ranljive skupine, ki so zdravstveno bolj izpostavljene nevarnostim, ki jih prinašajo virusi. V želji, da bi jih čim bolj zaščitili, država sprejema drastične ukrepe zapiranja javnega življenja in omejevanja socialnih stikov. A kaj to v resnici pomeni za starejše, v kakšnem položaju so se znašli?

LAS Za mesto in vas

ostiskah in težavah, s katerimi se starostniki soočajo v tem, smo se pogovarjali z zagovornico starejših Tejo Primc, ki je v letih 2018 in 2019 v okviru LAS Za mesto in vas izvajala projekt Varna starost na območju Trzina, Medvod in Domžal. Teja opozarja, da gre pri iskanju rešitev za zaščito starejših v trenutni zdravstveni krizi za očiten pojav starizma s strani političnih odločevalcev. Starizem

»Naša družba je pokazala, da znamo razčlovečiti starejše na različne načine, odnos države do starostnikov v domovih za starejše pa je to ponese na še višji nivo. Ob vsem tem ukvarjanju z virusom se je pozabilo ne samo na čustvene in socialne potrebe starostnikov, ampak njih kot celote. Izolacija starostnikov in prepoved socialnih stikov je prav tako izraz nasilja nad starejšimi,« je do odločevalcev kritična Teja Primc.

»Nasilja nad starostniki je preprosto preveč. Starejši si zato želijo končno nekaj spremeniti na tem področju in tisti v domovih za starejše lažje spregovorijo o svojih izkušnjah. Ravno tako si zaposleni v domovih za starejše želijo, da bi lahko nudili čim bolj varno in kakovostno oskrbo svojim oskrbovancem. Teže je starejšim, ki se soočajo s konfliktnimi odnosi v domačem okolju,« svoje izkušnje opisuje Teja Primc.

pomeni odraz neenakosti, s katero se starejše osebe lahko spopadajo skozi življenje, ko se jih ne spoštuje in se počutijo manj pomembne ali nevidne. Rešitve v obliki družbene izolacije, prepovedovanja izhodov in obiskov v domovih za starejše sicer rešujejo njihova življenja, a pri tem zanemarjajo njihove socialne in čustvene potrebe. Takšna negativna situacija lahko zelo negativno vpliva na njihovo psihofizično počutje in lahko vodi v poslabšanje zdravstvenega stanja, tudi v depresijo, meni Teja Primc. Komplexnost situacije, v kateri so se znašli zaposleni v domovih za starejše, so nepojmljive, in verjamemo, da se vsi trudijo po najboljših močeh. A vendarle želimo ravno v tem času krize opozoriti na stiske in nevarnosti, s katerimi se srečujejo starejši in njihovi svojci tako v institucionalni kot v domači oskrbi.

Starostniki pogosteje žrtve nasilja

Glavni dejavnik za pojav nasilja je prav socialna izolacija. Vemo, da se je v letošnjem letu nivo nasilja v družinah, torej za štirimi stenami, na splošno povečal, zato lahko sklepamo, da so tudi starostniki pogosteje žrtve nasilja. Velikokrat govorimo o nasilju nad otroki in nad ženskami, a ne smemo pozabiti, da med najšibkejšo v družbi spadajo tudi starostniki.

V raziskavi, ki jo je za svoje magistrsko delo med junijem in oktobrom 2015 opravila Teja Primc, je sodelovalo 220 starejših od 65 let, od tega 43 moških in 177 žensk. O izkušnji nasilja je poročalo nekaj več kot 21 odstotkov sodelujočih. Od tega je v domovih za starejše nasilje doživljalo 13 odstotkov oskrbovancev, v domači oskrbi pa 34 odstotkov starejših. Največkrat so starostniki nasilje doživljali s strani svojih sorodnikov, tako partnerjev kot svojih potomcev. V do-

kov in 25 strokovnih delavcev različnega profila, ki vsak dan delajo s starostniki. Predstavili so različne pojavnosti nasilja in kako ga prepoznati ter kaj lahko naredimo, če opazimo nasilje ali smo sami žrtev nasilja.

Poleg delavnic se je v okviru projekta organizirala tudi okrogla miza, na kateri je bila najprej poudarjena potreba po dobro organizirani dolgotrajni oskrbi na krajevni in nacionalni ravni, za kar je treba najprej sprejeti Zakon o dolgotrajni oskrbi. Smo namreč ena redkih držav v Evropski uniji, ki tega zakona še nimamo. Prav tako je pomanjkljivo zakonsko preganjanje povzročiteljev nasilja ter krepitev programov na področju opolnomočenja žrtev. Vsi strokovnjaki so se strinjali, da je treba žrtve jemati resno in da je potreben celovit medresorski pristop in sodelovanje multidisciplinarnih timov zdravstva, sociale, nevladnih organizacij in tudi policije.

Trajnejši rezultat projekta predstavlja usposabljanje zagovornika starejših, za katerega se je usposobila Teja Primc. Usposabljanje je trajalo 150 ur pod vodstvom prof. dr. Branka Lobnikarja. Ključne vsebine so bile etika in komunikacija v odnosu s starejšimi ter obravnava njihovih osebnih stisk, problemov in izkušenj nasilja z upoštevanjem vseh etičnih in strokovnih načel. Velik poudarek je bil na spodbujanju socialnega vključevanja in izvajanju družabništva, torej druženja s starejšimi.

90 odstotkov povzročene nasilja nad starostniki nehotenega

Kar 90 odstotkov povzročene nasilja nad starostniki je nehotenega. Pri konfliktnih v družinskih odnosih se ti najpogosteje zgodijo zaradi frustracij in napačnih pričakovanj. Od svojih staršev ali partnerjev namreč pričakujemo, da bodo vedno enako men-

talno sposobni in fizično aktivni. Vendar pa s starostjo pridejo tudi različne bolezni, ko začnejo te funkcije šibeti, kar nam prinese šok in se čutimo pretresene, zato postanemo nestrpnji, jezni ... Če vsakodnevno skrbimo za starejšega, obolelega človeka, nam v današnjem tempu življenja to lahko predstavlja velik stres in obremenitev. Nismo namreč usposobljeni za nego takega človeka, zato se spopadamo z različnimi težavami, napake in frustracije so pogostejše. V domovih za ostarele pa se starostniki kar naenkrat znajdejo v neki skupnosti oseb,

janja sporočimo ustreznim organom. Pomembno je, da se takšna dejanja prepoznajo in se na njih opozori, kajti le tako se lahko prekine krog nasilnih odnosov. Tako žrtvam kot tistim, ki izvajajo nasilje, so potrebni podpora, izobraževanje in pomoč, da izstopijo iz začaranega kroga nasilja.

Starejši za nasilje niso krivi sami

Najbolj pomembno je dejstvo, da starejši za nasilje niso krivi sami, da je vedno kriv povzročitelj. Prav tako je pomembno, da se zavedamo, da

»Najbolj me je presenetilo dejstvo, da mnogih oblik nasilja (npr. kričanje, klofutanje, zmerjanje) sodelujoči sploh niso prepoznali kot nasilje, ampak vsakdanjo komunikacijo oziroma način funkcioniranja v današnji družbi. Zaskrbljujoče so izjave nekaterih, da so si v primeru slabih odnosov s strani drugih to na nek način zaslužili, saj so stari in potrebni pomoči ter zaradi tega breme tistim, ki za njih skrbijo,« opisuje zagovornica starejših.

ki si jih niso sami izbrali za sestanovalec, zato lahko prihaja do konfliktov in nesoglasij. S strani osebja se nasilje največkrat zgodi zaradi kadrovske stiske in izgorelosti osebja. Prihaja lahko do situacij, ko je treba osebo na hitro umiti, zato lahko pride do premočnih stiskov, do prisilnega hranjenja, ipd. Trenutno je osebje v domovih za starejše v posebno težkem položaju, saj mora poleg skrbi za fizične potrebe starostnikov poskrbeti tudi za njihovo zdravstveno stanje ter ustrezno razlago in razumevanje starejših, zakaj so jim zaradi epidemije koronavirusa odvzeti tudi stiki s svojci. V primerih, ko se starejši spopadajo z demenco ali alzheimerjevo boleznijo, je starostnikom to zelo težko razložiti, saj tega ne morejo razumeti.

Najpogostejši obliki nasilja nad starostniki sta trpinčenje in zanemarjanje

Nasilje nad starejšimi je danes ena izmed najaktualnejših tem, predvsem zaradi dolgoletnega družbenega zanikanja tega problema. Starostniki zase pogosto pravijo, da so navajeni potrpeti in da niso mehkužni. »Na delavnicah projekta Varna starost so starostniki marsikaj opisali dogodek in ob tem zamahnili z roko ali se zgolj nasmehnil, čeprav je bil dogodek, ki so ga opisali, nasilno dejanje. Veliko starejših je tudi prepričanih, da jim nihče iz družbe ne bo verjel, če jim bodo zaupali svoje občutke in izkušnje. Pogosto so starostniki sami sebe že odpisali in to je tudi posledica zatrite ideje o nasilju nad njimi,« opozarja Teja Primc. Najpogostejši obliki nasilja nad starostniki sta trpinčenje in zanemarjanje. A vendar, nekateri starostniki menijo, da so sami 'spodleteli' pri vzgoji, če nad njimi nasilje izvajajo njihovi otroci.

Starejši, ki so žrtve težjih oblik nasilja, pogosto neradi spregovorijo, da se nasilje ne bi poslabšalo, prav tako pa jih spremljajo občutki sramu in strahu. Pogosto se ne zavedajo, komu lahko zaupajo svojo izkušnjo in kam se lahko obrnejo po pomoč. Zato je toliko bolj pomembno, da smo na to pozorni ostali in da nasilna de-

se nasilje da preprečiti, če le vemo, komu lahko zaupamo svojo izkušnjo nasilja in kam se lahko obrnemo po pomoč. Pokličimo 113, Center za socialno delo ali katero izmed spodaj omenjenih nevladnih organizacij in društev. Le en klic je včasih tisti, ki naredi razliko, ali oseba preživi ali ostane v začaranem krogu nasilja.

Za preprečevanje nasilja je pomembno, da se starostnike spodbuja k socialnemu vključevanju, da se ohranja močno mrežo socialnih stikov, da se jih spodbuja k opravljanju stvari, ki jih veselijo, ki jih zmorejo. Pomembni so osebni stiki, ki jih starejši pred programa Starejši za starejše nudijo prostovoljci iz Zveze društev upokojencev Slovenije. Zavod EMMA in društvo SOS Telefon nudita strokovno in brezplačno psihosocialno pomoč vsem žrtvam nasilja. Starostnikom je na voljo tudi telefonska številka zagovornice starejših Teje Primc: 031 203 008, prek katere lahko pridobijo informacije o nasilju in načinu iskanja ustrezne poti za reševanje njihove situacije. Včasih je dovolj le pogovor, včasih se potrebuje nasvet in kontakt, na koga se lahko obrnejo za nadaljnjo pomoč. V primeru hujših situacij nasilja pa je zagovornica starejših sama odgovorna, da posreduje informacije v obliki prijave nasilja na pristojne službe.

Obstajajo številne druge nevladne organizacije, kot sta Humanitarček in Simbioza, ter pobude posameznikov, ki ponujajo možnosti za sproščen klepet in zaupanje. Eden takšnih je Čvekifon, brezplačni klepetalnik za starejše na telefonski številki 080 38 07. Telekom Slovenije je vsem domovom za starejše omogočil brezplačen najem določenega števila mobilnih telefonov in neomejen mobilni prenos podatkov, da lahko starostniki s svojci klepetajo tudi preko videoklica. Takšne pobude in geste številnih posameznikov in organizacij dokazujejo, da se ljudje znajo povezati in si pomagati v težkih obdobjih. Zato si ne zatiskajmo oči in ušesa pred izkušnjo nasilja, spregovorimo in podelimo kamenček svoje bolečine z drugimi. □

Starostniki na delavnici varne starosti

V NESREČI NISI NIKOLI SAM

Ob letošnjih poletnih neurjih je v sredo popoldan udarila strela v hlev, ravno ko se je gospodar pripravljajal k molži. Najprej se je zabliskalo, kot da je nekdo na hitro prižgal in ugasnil sonce, potem pa je zagrmelo kot v najhujši grozljivki. Udar strele je bil tako močan, da se je v trenutku razvil ogenj, ki je še hitreje zajel celoten objekt in prešel v fazo polno razvitega požara. Steber nastalega dima se je videl daleč naokrog.

Matej Primožič
Foto: Foto: PGD Studenec in Matej Primožič

Bere se kot uvod v napet roman ali akcijski film, a gre žal za resničen dogodek iz letošnjega 22. julija.

Udar strele povzročil požar

Majhna vas Prevalje je umeščena med Šentvid pri Lukovici in Studenec pri Krtini. Na bregu sredi vasi leži domačija pri Starc, ki je na tem mestu že vsaj od 17. stoletja. Kmetija obsega kmečko hišo, svinjak, glavno gospodarsko poslopje (hlev s silosem v dolžini 30 metrov), star toplar in poslopje za mehanizacijo novejšega datuma. Prav glavno gospodarsko poslopje je bilo nesrečnega 22. julija žarišče velike nesreče. Razdeljeno je bilo na hlev z 12 glavami živine in shrambo s steljo, ječmenom in mehanizacijo, požar pa je zajel shranjeno steljo in seno ter vzhodni del ostrešja, kjer je bila shranjena kmetijska mehanizacija. Kot piše v poročilu Centra za zaščito in reševanje, ki je s poveljnikom Matjažem Merkužičem tudi vodilo reševalno akcijo, je bil dogodek prijavljen na center za obveščanje tri minute po 17. uri. Takoj so se sprožile aktivacije prostovoljnih gasilskih društev Prevoje, Studenec, Lukovica, Krašnja, Blagovica, Trojane, Dob, Žeje-Trojica in že omenjeni CZR Domžale. Poleg gasilcev so v pomoč takoj prihiteli sosedje in drugi, ki so že na daleč opazili rdečega petelina. Sosedje so takoj začeli z reševanjem živine iz gorečega hleva. Odpeljali oziroma namestili so jo v dva hleva v vasi, pri Omahnjevih in Prašnikarjevih. Gasilci so ob dobri taktiki začeli z obrambo ostalih objektov v bližini (še posebej stanovanjske hiše, ki stoji čisto blizu gospodarskega poslopja), žarišča pa so se lotili kar s treh strani. Požar se je namreč polno razvil na seno in ostrešje ter na vso skladiščeno krmo, ki je bila tudi ob objektu. Kolikor se je dalo, so umaknili kmetijsko mehanizacijo, nato pa napadli glavni objekt z obkrožanjem, še prej pa zagotovili avtosterne za dobavo požarne vode poleg hidrantnih odjemnih mest.

tek, da je v celotni akciji sodelovalo kar 82 gasilcev ter nekaj več kot 20 vaščanov in okoličanov. Ko se je naslednji dan zjasnilo, je šlo gospodarju Boštjanu Primožiču in staršema še bolj na jok kot minulo noč. Žalostno pogorišče je razkazalo vso škodo in žalostne ostanke sicer velikega poslopja. Žal, ali pa na srečo, se dolgo niso mogli prepustiti obkrožanju, saj je že ob 7. uri sledilo sanacijsko delo odstranjevanja preostalega pogorelega materiala in oca stanja, ali bolje rečeno škode. Samoiniciativno so se zbrali mnogi sosedje in gasilci iz okoliških društev, ki so ves dan odstranjevali še ostali pogoreli material. Svoje veliko delo je v dneh po čiščenju s sanacijo objekta začelo tudi gradbeno podjetje GP Križnar iz sosednje vasi Imovica. Eki-

pa gradbenikov je delala vse do konca obnove, torej do 3. oktobra, ko se je živina le vrnila v domači hlev.

Zgodba s srečnim koncem

Če smo precej podrobno obravnavali potek, gašenje požara in sanacijo, je prav, da se posvetimo tudi plemenitim dejanjem, ki so sledila. Domači so kmalu po nesreči prišli do spoznanja, da še kako drži pregovor: v nesreči nisi nikoli sam. Vsa energija, trud, delo, materialna in finančna pomoč, ki so ga doživeli je neizmerna in težko merljiva. Že v času glavne akcije gašenja so sosedje in okoliški prebivalci, sorodniki pa tudi nekaj gostinskih obratov prinašali okrepčila za domače in vse aktivne. Geste s hrano in z drugo pomočjo (krma za živino kar ni nehala

prihajati, tudi iz Moravske doline so jo pripeljali) so se v poznejših dneh in tednih tudi v finančni obliki še stopnjevale. Domači se vsem ne morejo in ne morejo zahvaliti, toliko jim vse skupaj pomeni. Njihova zahvala je namenjena še podjetju Prodnik ter Policijski postaji Domžale in reševalni postaji Zdravstvenega doma Domžale, ki je poskrbela za dve osebi, ki sta se ob reševanju živine nadihali dima. K sreči sta bili kmalu odpuščeni z urgence.

»Tudi župan občine Domžale Toni Dragar in županja občine Lukovica Olga Vrankar sta nam po svojih najboljših močeh pomagala. Izrekam jima iskrena hvala, tako kot vsem, ki jih je praktično nemogoče omeniti, saj je toliko dobrih ljudi, ki so se nadvse izkazali z besedami, predvsem pa z dejanji. Hvala seveda vsem gasilskim društvom, CZR Domžale in poveljniku Matjažu Mer-

kužiču za zares hitro in strokovno izvedeno intervencijo. Na pobudo domačega PGD Studenec smo prejeli donacijo Sklada za pomoč socialno ogroženim družinam gasilcev Gasilske zveze Domžale – velika hvala! Na koncu naj omenim še GP Križnar, ki je omogočilo, da smo našo živino in vse ostalo, kar spada v hlev, zares hitro namestili v obnovljeno poslopje. Družini Omahna in Prašnikar sta skrbeli za našo živino, kot da je njihova, a je vseeno lepo videti domače krave v domačem hlevu,« zaključuje zadovoljni in nadvse hvaležni Boštjan Primožič ob prenovljenem gospodarskem posloplju, ki je še pred tremi meseci izgledalo, kot da se bo sulo samo vase.

Neurje je prineslo močno strelo, še močnejši požar, a je na koncu zmagal človeški faktor v obliki gasilcev in dobrih ljudi, ki so pripomogli k zgodbi z zelo srečnim koncem. □

Sodelovalo 82 gasilcev ter več kot 20 vaščanov in okoličanov

O tem, kako se je še bolj podrobno razplamtel boj proti ognju, je z besedami težko opisati. Dejstvo pa je, da je bilo vse skupaj zelo intenzivno in zahtevno. Celotno gospodarsko poslopje je bilo pogašeno šele ob 23. uri, ko se je nadaljevalo prav tako zahtevno delo odvažanja ogo-relega sena in ostrešja. Tu sta bili aktivirani dve gozdarski vozili z dvizhno roko, tovorno vozilo bližnjega sosedja ter mnogi lokalni kmetovalci s svojimi traktorji in prikolicami. Vsi skupaj so material odstranjevali in ga odvažali na deponijo Centra za ravnanje z odpadki Dob. Celotna akcija je bila končana ob 4.00 zjutraj, torej šele naslednji dan. Že ta podatek priča o zahtevnosti in konkretnosti požara. Po koncu je ob pogorišču še nekaj časa ostala gasilska straža domačega PGD Studenec. Omenimo še pomemben poda-

PSIHOLOŠKA PODPORA
CENTER ZA SOCIALNO
DELO: 01 724 63 70 IN
GPCSD.DOMZA@GOV.SI

PSIHOLOŠKA POMOČ
ZDRAVSTVENI DOM
DOMŽALE: 051 246 195

DRŽAVNI KLICNI
CENTER:
080 1404

NOVICE ZA
JAVNOST:
WWW.DOMZALE.SI

ZDRAVSTVENI
DOM DOMŽALE:
01 724 51 00

RDEČI KRIŽ
OBMOČNO ZDRUŽENJE
DOMŽALE:
031 699 224

KULTURA

IZBR@NO V KNJIŽNICI DOMŽALE Izbral in uredil: Janez Dolinšek

knjige za odrasle

Elena Ferrante

The Lying Life of Adults

EUROPA EDITIONS, 2020

V najnovejšem romanu Elene Ferrante, na katerega bomo v slovenskem prevodu verjetno čakali vsaj toliko časa kot na cepivo proti covidu-19, spoznamo življenje najstnice Giovanne, ki se tudi tokrat odvija v Neaplju. Hčerko uglednega profesorja in prevajalke nekega dne pretreseno prestreže pogovor, v katerem njen oče njeni materi reče, da Giovanna postaja kot njegova sestra Vittoria. Sestra, za katero Giovanna ve, da jo oče prezira, da za njo meni, da je grda, da laže, da z njo že dolgo noče imeti nikakršnih stikov. To 13-letni Giovanni nepovratno spremeni tok življenja in jo pahne v vrtnice odkrivanja resnice o njenih starših, očetovi sestri Vittorii in številnih lažeh, ki so kot lepilo njeno življenje držale v udobnem in varnem ravnovesju ter iluziji sreče. Skozi razkrivanje laži mora Giovanna preveč na hitro odrasti in iz koščkov ponovno sestaviti razbito samopodobo in samozavest. Mojstrska Elena Ferrante, ki je z neapeljsko tetralogijo za vedno osvojila naša srca, tudi tokrat ohranja vrhunsko pisateljsko formo in ponovno dokazuje neverjetno sposobnost vživljanja v like različnih starosti, spolov, razredov in prepričanj. »Two years before leaving home my father said to my mother that I was very ugly«, je prvi stavek knjige, ki bralca takoj zagrabi in ga do konca ne spusti več. (J. D.)

Petra Pogorelec

Rac

BELETRINA, 2020

Biografski roman o življenju Radka Poliča odstira in prepleta spomine na njegovo življenjsko in ustvarjalno pot, ter razkriva, da je enako strasten in zahteven kot na odru tudi za njim. Sledi mu nazaj v otroštvo, ki ga je v nemirnih povojnih letih preživel razseljen med Črnomljem, Beogradom, Berlinom in Ljubljano. Biografija pojasni njegovo vseživljenjsko povezanost s starši in bratoma ter obudi spomine na tri zakone, iz katerih ima dva odrasla sinova. Knjiga predstavi njegov pristop k oživljanju vlog, zajame njegovo pojmovanje lepega in težkega igralskega poklica ter spregovori o številnih nepozabnih likih, ki jih je ustvaril na odru in v filmih. Igra ni pretvarjanje, ampak hoja čez rob, tako kot življenje, pravi Radko Polič Rac, ki je leta 2007 prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo. (S. S.)

Julie Phillips

Izginuli svet

MLADINSKA KNJIGA, 2020

Julie Phillips nam v svojem prvencu lepo predstavi nepoznani svet Kamčatke, te divje dežele neskončnega prostranstva, nepredstavljenih razdalj, gozdov, tundre, vulkanov, gejzirjev in zelo redkih mest. Roman je sestavljen iz več krajših zgodb, ki jih povezuje skrivnostno izginotje dveh malih sestric. V vsaki zgodbi spoznamo različne ženske z različnimi življenjskimi usodami, skozi katere spoznamo kamčatsko družbo, kulturo, tradicionalen odnos do žensk, nasprotja med Rusi in staroselci ... (P. P.)

Renata Salecl

Človek človeku virus

MLADINSKA KNJIGA, 2020

Najnovejše delo naše sodobne znanstvenice, filozofinje, sociologinje, redne profesorice, znanstvene svetnice in članice Slovenske akademije znanosti in umetnosti, zaposlene na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, je niz esejističnih razmislekov o trenutnem fenomenu koronavirusne pandemije. Kako

se človek odziva na sodoben izziv, ki je bil po mnenju citiranega R. Wallaca samo še vprašanje časa, in kako vladajoči razred izkorišča stisko za rast avtoritarnega sistema? Odgovori, ki jih avtorica ponudi, so pronicljive analize 'vrtenja' tega sveta, ki temelji na donosnosti in profitu. Spregovori tudi o strahu in paničnem nakupovanju toaletnega papirja, o priročnih robotih in o ukrepih, ki krojijo naš vsakdan, o tem, čigavo življenje je več vredno, o čudaških, a potrebnih spremembah bontona in ozkosrčnih kontraproduktivnih odločitvah nekaterih. Knjiga je utemeljen poziv k odgovornemu in demokratičnemu iskanju izhoda iz trenutne krize. (C. H.)

knjige za otroke in mladino

Ruth Tormo

Naravnost za nosom!

ZALA, 2020

Mila in Viktorija sta prijateljici že od vrtca, a v zadnjem času se v njunem prijateljstvu kažejo razpoke. Če so v bližini drugi, se Viktorija spremeni v Vicky in če se družiš z njo, je kot bi hodil v soju žarometov in s potnim listom 'Vickyjina prijateljica' avtomatično vstopiš v klub priljubljenih. Mili taka Viktorija ni več všeč, ampak boji se ji upreti, saj se boji izločenosti. Posebej močno se Mila začne zavedati Viktorijine vzvišenosti in plehkosti njunega prijateljstva, ko v razred pride novi sošolec Liam. Ta takoj zbudi pozornost in neodobranje razreda zaradi svoje drugačnosti, ima ogromen nos, hišno ljubljeno, vietnamsko pujsko Meto in odbita starša znanstvenika. Liam stanuje v Milini stolpnici, tako da se njune poti pogosto križajo. Mila spozna, da je zabaven in iskren fant, skozi njun odnos pa spoznava tudi samo sebe in zave se, da mora slediti sebi in da ni nujno za vsako ceno ugajati drugim. Odlični roman o prijateljstvu, iskanju identitete in odrasčanju. (S. Z.)

Constanze Spengler

Morski konjički so razprodani

ZALA, 2020

Nacetov očka dela doma in je silno zaposlen, moti pa ga neprestano Nacetovo sitnarjenje. Ko mu Nace obljubi, da ga ne bo več motil, če mu kupi hišnega ljubljence, mu oče izroči denarnico in Nace se odpravi v trgovino z živalmi. Najprej kupi podgano, a ko se ta izgubi v skrivališčih, ki sta jih celo popoldne gradila, gre kupiti še psa. A ko pes naredi lužico v kopalnici, si omisli še tjunja, nato pingvina ... Tako se kopičijo živalski ljubljenci, očka pa še kar dela. Končno tudi očka opravi svoje delo in Naceta povabi na kopanje k jezeru. A ves začuden odkrije, da imata doma cel živalski vrt. Še dobro, da ima očka tako rad živali. Prikupno in humorno slikanico o živalskih ljubljencih in pomanjkanju časa z odličnimi ilustracijami Katje Gehrmann toplo priporočam. (S. Z.)

Per Gustavsson

Ko pride zima

ZALA, 2020

Še ena čudovita slikanica založbe Zala je kot nalašč za čase, v katerih živimo. Pa sploh ne zato samo zato, ker tudi v naše kraje prihaja zima. V slikanici Ko pride zima namreč zajec lepega dne šokiran ugotovi, da njegov kožuh postaja bel, nato pa še bolj šokiran spozna, da je ves njemu poznan svet postal bel in da nič ni več, kot je bilo. Spremembe ga prestrašijo, in prepričan je, da je ponj prišla smrt. K sreči je tu izkušeni medved, ki ima za seboj že mnogo zim. Ta ga potolaži, da so spremembe, negotovost in nepredvidljivost del življenja in da se življenje odvija v ciklih. Zime bo nekoč konec, zajčev kožuh ne bo več bel, pa čeprav se bo do takrat zajec ravnava odločil in želel obdržati belega, ki mu ga je narava pozimi seveda namenila s točno določenim razlogom ... Slikanica za odrasle in otroke, ki nas v negotovih časih uči negotovost spreje(ma)ti. (J. D.)

SPLETNI PROGRAMI ZA ŠOLE

Mestni kino Domžale zaradi slabe epidemiološke situacije ostaja zaprt, zato smo v pomoč izobraževalnim ustanovam šolske filmske projekcije predstavili na splet.

Za seznam filmov in možnosti dodatnih dejavnosti kot so pogovori in delavnice, se obrnite na jure@kd-domzale.si

Ostanite zdravi in toplih src!

Naj živijo dobri filmi!

Pesmi iz bekstejdža

Ne gre za rock ali punk poezijo, gre za vse, kar se nam je zgodilo v nekem bližnjem življenju in ima isto rušilno moč.

Pesmi iz bekstejdža je knjiga intimnih zgodb, ki te vleče vedno znova, da jo vzameš v roke. So nežne in iskrene pripovedi o tem, kar se je zgodilo tudi tebi, in čudovite erotične fotografije ženskega telesa. Ravno prav skrivnostne, da fantazija išče nove poti.

Nekatere pesmi so napisane v prozi, nekatere v rimah. Vsem pa je skupno, da lahko bralec uživa v poeziji, ki je hkrati razumljiva in globoka ter toplá in življenjska. Lahko bi rekli nič novega, a je vseeno sveža kot zajtrk na medenih tednih.

Za nastanek te čutne in pretanjene pesniške zbirke sta kriva pisatelj, skladatelj in režiser Matej Mijatović ter ena najboljših mladih fotografij pri nas, Urška Premik.

Matej Mijatović je ustvarjalec, ki ga najdete na mnogih naslovih. Piše in režira uspešne gledališke igre, trenutno aktualni sta monokomediji Zapornik št. 3.2.3., v kateri blesti Domen Valič, in Poredna Vivi z Laro Jankovič. Na glasbenih odrih poje in igra kitaro v svoji skupini Radio Mondo. Včasih ali pa vedno bolj ga mamijo črke, da lahko z njimi izlije svojo dušo na papir. Na knjižnih policah lahko tako najdete tudi njegov prvenec, roman Festival, ki je doživel že drugi ponatis in sta ga Tone Partljič ter Vesna Milek poslala v svet z izbranimi besedami.

Urška Premik pa je tista fotografinja, ki objavlja fotografije v najbolj uglednih svetovnih fotografskih revijah. Tista, ki si jo za svoje kampanje želijo najbolj zveneča imena tujih in domačih podjetij. In ko preletiš njen portfolio, se ti zdi, da jo je za svoje portrete najel praktično ves medijski svet. Zakaj je temu tako, govorijo njene fotografije same zase.

A če se vrnem k pesniški zbirki, bi lahko rekla, da je knjiga poezij Pesmi iz bekstejdža več kot eroti-

ka in manj kot ženska. In da besede povedo več kot slika, slika pa toliko, kolikor si bralec želi. Je knjiga, ki jo enostavno moraš imeti doma!

ANITA N.

Hrepenenje

Po čem hrepeniš, moja ljuba? In za katero stvar zares živiš? Sva se že vprašala, po koliko je danes ljubezen? Jo lahko kupijo ukradeni dotiki, ukradeni objemi, ukradeni poljubi in skrite rjuhe? Drhtiva kot najstnika na prvi malo bolj skriti klopki in šepetava si odrasle besede, ker sva vendarle že odrasla. Ne modrujeva več o tem, kaj bi rada postala, sprašujeva se, kako bi obstala. Mimo naju pa vozijo avtomobili, potujejo vlaki in letala z vonjem eksotičnih dežel. Nešteto je zgodb, ampak najina je bolj posebna. Tudi če ni, saj ni važno. Ko nežno prodiram v tvoj svet in drzno gledam sanjave oči, veva, da je, in to je za zdaj dovolj.

Jutranja

Pridi zjutraj, ko še spim, odkrij s poljubi novi dan, ko napol še najbolj živim, v sanjah tihih daleč stran. Nežno se prerini k meni, ogrej dlani na mehki koži, počni, kar se spodobi v temi, naj strast naju sosedom toži. Iz dveh teles v eno se rodiva, s pogledom zastrtim v pogled, razpeta med rjuhami grešiva, prav do konca ped po ped.

KOLUMNA • KAM GREŠ, ČLOVEK?

ANTON KOMAT

NAPAD NA ZDRAV RAZUM

Brezobzirno uvajajo nove tehnologije za nadvlado nad ljudmi in nadzor njihovega vedenja. Pri tem s pomočjo manipulacije kolektivne zavesti ciljajo v izničenje zdravega razuma.

Zdrav razum je namreč edina intelektualna osnova ljudem, da ob hitrih družbenih spremembah domislijo svoja stališča. Zdrav razum je konservativen, ker preprečuje sprejemanje najboljših možnih rešitev, hkrati pa je edina varovalka, ki onemogoča, da ljudje sprejemajo najslabše možne rešitve. Kaj naredi manipulator, da izklopi zdrav razum?

Že dolgo je znana tale novinarska šala: rimskega papeža, ki je pripotoval v neko državo, so novinarji med drugim vprašali tudi: »Kakšno je vaše mnenje o javnih hišah?« Papež pa jim je začuden odgovoril z vprašanjem: »Ali jih sploh imate?« Naslednji dan se je na naslovnici časopisov pojavila 'šokantna' novica: »Ko je papež stopil na naše ozemlje, je najprej vprašal, ali imamo javne hiše.« To je šolski primer manipulacije skozi vulgarno medijsko zlorabo moralne avtoritete. Toda, običajno mora manipulacija za doseganje uspeha ostati neopažena, ker manipulacija ni nasilje, ampak zapeljevanje. Uspeh manipulacije je zagotovljen, ko manipulirana oseba verjame, da je vse, kar je povedano ali prikazano, naravno in neizbežno, zato povsem izgubi možnost racionalne izbire. Žrtev manipulacije celo sama nastopa kot soavtor in soudeleženelec v novonastali ponarejeni resničnosti. Ponarejeno resničnost pa oblikujejo javna občila z ustvarjanjem 'mozaične kulture', o kateri je pisal Erich Fromm. Javna občila onemogočajo človekovo sposobnost, da iz množice drobcev sestavi celovito sliko sveta. Ker ljudje iz kamenčkov ne zmorejo sestaviti podobe mozaika, zmedeni zrejo v množico ločenih, med seboj nepovezanih informacij, s katerimi so nenehno bombardirani. Tako nastala 'mozaična kultura' pa ustvarja idealne pogoje za 'pranje možganov' ljudstvu. Tu je prevzela vodilno vlogo televizija. Hipnotični učinek televizije je tako močan, da zasvojen človek izgubi svobodo volje in pred ekranom preživlja mnogo več časa, kot je treba, da se seznanji z informacijami in se razvedri. TV ni 'kurir, ki prinaša verodostojne novice', ampak jih aktivno oblikuje in s tem ustvarja ponarejeno (fiktivno) resničnost.

V manipulaciji so najučinkovitejše tiste besede, ki nimajo določenega pomena in jih lahko razlagamo na več načinov. K takim besedam prištevamo najbolj zljajane in hkrati v ideoloških obračunavanjih najbolj

gromoglasne besede, kot so 'svoboda', 'demokracija', 'vladavina prava', 'svobodni trg' itd. V bistvu težko najdemo besedi, ki bi bili tako raztegljivo zlorabljeni, kot sta svoboda in demokracija.

Hkrati pa je v igri še kopica sprenevedanj, ki temeljijo na 'politični korektnosti' in služijo manipulativnim namenom. V ta namen se uporabljajo evfemizmi kot blagovozvočni termini: kapitalizem je tržno gospodarstvo, imperializem je globalizacija, kraja denarja so naložbe, korupciji pravijo lobiranje, prodaji podjetij pod ceno se reče iskanje strateškega partnerja, prodaji vnaprej dogovorjenemu kupcu za mastne provizije pravijo dokapitalizacija, totalitarna oblast je učinkovita, zaton demokracije je politični realizem, revščina je neprilagojenost ljudstva, ropanje revnih so strukturne reforme, suženjstvo delavcev je fleksibilnost človeškega kapitala, ob bombardiranju ubiti nedolžni civilisti so kolateralna škoda, upornikom proti zločinskim korporacijam pravijo teroristi, mučenje ljudi je psihološki pritisk, diktatura bankirjev je tehnična vlada, kraja skupnih dobrin je liberalizacija trga itd.

Zelo razširjena in učinkovita je tudi manipulacija s številčkami, ki se zlorablja pri raznih statističnih kazalnikih. Tisto o mesu, zelju in sarmi najbrž vsi poznate. Prototip je znana manipulativna zgodba o dogajanju v bolniški sobi. V njej sta dve osebi, ena je umrla in je hladna, druga pa umira v hudi vročici, sicer pa je stanje v redu, saj je povprečna temperatura obeh bolnikov normalna. Pa še parodija na koronske 'statistične' manipulacije: v vasi živi sto prebivalcev, od katerih so jih dvesto testirali s testom PCR in vseh tristo je bilo pozitivnih!

Enako pomemben objekt za manipulacijo je čustveno področje. Manipulatorji dobro vedo, da čustvo v svojem večnem boju z razumom še ni bilo premagano. Če manipulatorju uspe vzbuditi čustva, je to že polovica njegovega uspeha. Predvsem je lahko vzbuditi čustva, ki temeljijo na strahu, zavisti in sovraštvu. Na prvem mestu je seveda strah.

Cilj manipulacije so tudi vse oblike človeškega spomina, tako kratkoročnega na osebni ravni kot dolgoročnega v obliki zgodovinskega spomina. Človek, ki ne pomni ničesar iz zgodovine svojega kolektiva (naroda, države, lokalne skupnosti, dru-

žine), postane popolnoma nezaščiten pred manipulacijo. V 20. stoletju je zgodovina postala orodje laži na ravni državne politike, kajti elite so dognale, da tisti, ki piše zgodovino, nadzoruje sedanost. Mi pa vemo, da zgodovino potvarja tisti, ki je ni sposoben delati. Ta čas se sedanost spreminja v čas spektakla, v

“Zdrav razum je namreč edina intelektualna osnova ljudem, da ob hitrih družbenih spremembah domislijo svoja stališča. Zdrav razum je konservativen, ker preprečuje sprejemanje najboljših možnih rešitev, hkrati pa je edina varovalka, ki onemogoča, da ljudje sprejemajo najslabše možne rešitve. Kaj naredi manipulator, da izklopi zdrav razum?”

katerem ljudje niso več akterji dogajanja, ampak le še pasivni opazovalci. Spektakel zaustavi čas v večni sedanosti, v kateri se neskončna vrsta sporočil giblje v krogih od ene banalnosti do druge, vse pa so najpomembnejše v svoji nepomembnosti.

Če ti na armaturni plošči v avtu gorijo rdeče opozorilne lučke, ne boš dotičil tekočine za čiščenje vetrobranskega stekla, ampak vključil zdrav razum in rešil problem. Ko slišimo doneče politične govore, lepo zveneče fraze ali bombastične novice, poskušajmo izbrisati ves odvečni rompopom in ujeti le osnovno sporočilo. Potem zavrnimo predlagano razlago in si sami, korak za korakom zastavljamo vse bolj poglobljena vprašanja na dotično temo. Zadnji odgovor nam bo dal odrešujoče bistvo, torej resnico.

Za obnovo psihološke zaščite in osebne suverenosti je najpreprostejši način prekinitve stikov z virom, ki manipulira z informacijami. Dovolj je, da občasno za teden ali dva ne gledamo televizije, in hitro bomo zaznali 'popravilo zavesti'. Sicer pa je najboljšo sredstvo zaščite lastne osebnosti ohranitev neposrednih medsebojnih človeških stikov, ki prinašajo čudovito afirmacijo zdrave pameti. Poskusite! □

Kolumne izražajo stališča avtorjev in ne nujno uredništva glasila Slamnik.

SREČANJA POD SLAMNIKI

Domžalski kronist **MATJAŽ BROJAN** je letošnjo jesen izdal obsežno monografijo o zanimivih ljudeh, ki so tako in drugače zaznamovali Domžale in tudi širši prostor.

Z avtorjem se bo pogovarjala **CVETA ZALOKAR**. Pogovor si lahko ogledate **od torka, 8. decembra 2020 od 17.30 dalje** na spletnih straneh Kulturnega doma Franca Bernika Domžale in na spletnem portalu domzalec.si.

Kulturni dom
Franca Bernika
Domžale

POIŠČITE NAS TUDI NA FACEBOOKU

SLAMNIK

GLASILO OBČINE DOMŽALE

OBLASTNIKI BI MORALI BOLJ CENITI DELO V DOMOVNIH ZA STAREJŠE

BERNARD ROŽMAN, ŽUPNIK Z BRDA PRI LUKOVICI, PROSTVOLJEC V DOMU UPOKOJENCEV DOMŽALE

»Kot bi k nam prišlo eno samo svetlo in toplo sonce, radost in novo upanje,« so bile besede ene od delavk v domžalskem Domu upokojencev, ko so nam že zelo utrujeni in zaskrbljeni povedali, kako zelo so veseli pomoči in pozitivne energije, ki jo v dom v teh težkih časih prinaša prav poseben prostovoljec, župnik Bernard Rožman, ki deluje v župnijah Brdo in Zlato Polje.

Cveta Zalokar
Foto: osebni arhiv

Pomanjkanje kadra v domovih za starejše se je v teh mesecih pokazalo kot eden največjih problemov v množici številnih, s katerimi se srečujejo. In župnik Bernard ni pomišljal, skupaj s sestrama redovnicama iz Retenj, ki sta tudi postali že nepogrešljivi del ekipe v domu, ki se spopada tudi s številnimi okužbami stanovalcev in zaposlenih, so priskočili na pomoč. In v dom so prinesli ne le sočutje, skrb in pripravljenost pomagati, pač pa prepotrebno dozo spodbudnih besed, veselja ter odprto srce.

Gospod Bernard, povejte kaj več o vaši dosedanji življenjski poti?

Prihajam iz lepe vasi z razgledom Predoslje pri Kranju. Rodil sem se med osamosvojitveno vojno 29. junija 1991 v Kranju. S petimi letimi leti sem začel ministrirati, se ukvarjati s športom (smučarski skoki, kolesarstvo) in glasbo. Obiskoval sem ekonomsko gimnazijo v Kranju. Po končani srednji šoli pa sem se vpisal na Teološko Fakulteto in ljubljansko semenišče, kjer se izobražujejo in živijo bodoči duhovniki. Študij in izobraževanje sta potekala šest let. Po posvečenju leta 2016 sem najprej postal kaplan v Ribnici, nato pa sem bil eno leto kaplan v Železnikih. Zadnje leto sem župnijski upravitelj župnij Brdo in Zlato Polje.

Kakšen poklic je duhovništvo in kaj se vam zdi pomembno v življenju?

Biti duhovnik ni čisto klasična služba, ampak je poslanstvo. V življenju se mi zdi pomembno, da lahko svoje talente uporabimo za dobro. Da ne iščemo vedno izgovorov, ampak da se lotimo dela. Izredno mi je všeč izrek slovenskega politika, ki pravi: Slovenec sem. Ne jamram, iščem rešitve.

Ste mladi župnik, najbrž pri 29 letih poln načrtov in želje po napredovanju. Kako ste se znašli v župniji Brdo - Zlato Polje?

Vsak kaplan si želi postati župnik. Ko sem bil v Železnikih, so me povprašali, če bi bil pripravljen prevzeti župniji Brdo in Zlato Polje, in sem sprejel.

Kaj vas je spodbudilo, da ste se javili kot prostovoljec v Dom upokojencev Domžale?

Na elektronsko pošto Župnijske Karitas Brdo sem dobil poziv, če je kdo pripravljen postati prostovoljec v domovih za starejše, in sem se odločil, da se pridružim ekipi prostovoljcev.

Vas je bilo kaj strah, saj je bilo v domu veliko okuženih in ste na nek način bili izpostavljeni tudi sami?

Na elektronsko pošto Župnijske Karitas Brdo sem dobil poziv, če je kdo pripravljen postati prostovoljec v domovih za starejše, in sem se odločil, da se pridružim ekipi prostovoljcev.

Normalno je, da je strah prisoten. Ta virus je zelo nevaren. Vendar – jaz imam to srečo, da živim sam, nimam otrok, tako da težko koga okužim s tem, da pomagam v domu za starejše. V teh okoliščinah lahko bolj sproščeno pomagam.

Kako se zaščitite pri delu v območju, kjer je lahko prisoten nevarni virus?

Uporabljamo predpisano osebno zaščitno opremo in veliko razkužujemo, tako roke kot okolico.

Kakšno je vaše delo?

Sam osebno nimam teh znanj, a poskušam kakor najbolje znam pomagati medicinskim sestram in negovalkam v domu. Tako razkužujem površine, pomagam hraniti stanovalce, ki se sami ne morejo, preoblačim postelje, odvažam smeti, naredim tudi kakšno tehnično delo ...

Nad vami so navdušeni stanovalci, pa tudi zaposleni v domu, saj ste jim v težkih trenutkih prinesli upanje. Kako pa jih vi vidite kot nove sodelavke?

Zelo spoštujem in občudujem svoje nove sodelavke, ki še vedno vztrajajo v teh težkih razmerah. Osebno imam srečo, da sem bil lepo sprejet v res dobro ekipo, ki dela v prvem nadstropju in me je vzela kot enega izmed članov ekipe, čeprav nisem usposobljen za to delo. Vidim, da

veliko naredijo tudi takšnih opravil, ki niso v opisu njihovih dolžnosti in nalog. Zato bi lahko oblastniki bolj pokazali, kako cenijo njihovo delo, tudi s tem, da bi se jim to poznalo na njihovih bančnih računih. Sem pa prepričan, da bodo še naprej vestno in zavzeto opravljale svoje delo. Zelo sem hvaležen za njihovo delo in mi dajejo upanje za prihodnost Slovenije.

Stanovalci v domu so že dolgo časa izolirani, tako rekoč brez pravih stikov s svojci, prav gotovo zelo osamljeni in prestrašeni. Kako ste pristopili k njihovim stiskam? Kako navezujete stike z njimi?

Pristopamo s pogovorom, prijazno besedo, pesmijo in z različnimi mediji, ki so nam na voljo.

Kot prostovoljki delata v domu tudi redovnici iz Retenj. Ste se skupaj dogovorili za pomoč ali je bil to le slučaj?

Bil je slučaj. Skupaj smo bili na usposabljanju za varno delo v domovih za starejše in kako se uporablja osebna zaščitna oprema. Je pa lokacija Doma upokojencev Domžale vsem najbližja, glede na to, kje živimo.

Kakšno pa je njuno delo v domu? Po mojem vedenju je podobno mojemu delu.

Kaj v teh korona časih najbolj manjka ljudem?

Najbolj jim manjka osebni stik z domačimi, druženje s stanovalci in družabne dejavnosti, ki so obstajale pred epidemijo.

Veliko je napetosti, mnogi so se znašli pred hudimi preizkušnjami. Kaj jim svetujete, kako naj si pomagajo?

To je težko vprašanje. Moje osebno mnenje je, da tudi v tem času znamo poiskati pozitivne stvari, ki nam osmislijo naše življenje. Kot duhovnik predlagam dobra dela, molitev za zdravje in zdravo pamet ter premišljevanje Svetega pisma. Poleg tega pa naj se ne bojimo spregovoriti z nekom ali z organizacijo o svojih težavah. Že preprost pogovor lahko spremeni nekemu življenje. Zavedam pa se, da je veliko družin in posameznikov v težki situaciji, zaradi šole na daljavo, negotove ekonomske situacije in negativne klime v naši državi. Vsak se lahko vpraša: Kaj pa lahko jaz naredim? Za zgled in spodbudo so nam lahko mladi študenti in dijaki, ki prav tako pomagajo v zdravstvenem sektorju in nam dajejo upanje na boljšo prihodnost.

Zakaj imajo nekateri ljudje toliko težav s sprejemanjem nove korona realnosti in priporočil glede varnosti?

Ljudje smo različni. Vsak ima pravico do svojega mnenja in delova-

nja. Zavedati pa se moramo tudi posledic svojega vedenja. Kdor dvomi, da se je treba vesti odgovorno, ga vabim, naj postane prostovoljec/ka v kakšni zdravstveni ustanovi. Mogoče se bo mnenje te osebe spremenilo.

Pri tokratnem virusu je močno na preizkušnji tudi naša medgeneracijska skrb in solidarnost, saj so starejši med bolj ogroženimi.

Se strinjam. Moramo si pomagati, da bomo lahko preživeli trenutno krizo. Nikoli ne vemo, kdaj bomo tudi mlajši potrebovali pomoč. Lahko upamo, da bomo še deležni solidarnosti in pomoči, ko bomo starejši. Tudi na tem področju je nujna vzgoja za prostovoljno in zastojno delo, kjer plačilo ni v prvem planu.

Kje pa so sicer vaše korenine in iz kakšne družine prihajate?

Prihajam iz osemčlanske družine. Imam tri brate, dve sestri ter 11 nečakov in nečakinj. Dobro se razumemo. Ko ni bilo virusa, smo se veliko družili. Ker pa vsi živimo v različnih občinah, so zdaj naši stiki omejeni. Nadomeščamo pa te stike z družabnimi omrežji.

Dobro leto dni opravljate delo župnika samostojno. Kako je korona posegla v vaše siceršnje delo?

S farani smo pripravljali različne projekte, ki pa so zdaj v mirovanju. S farani in družino poskušam ohranjati stik z družabnimi omrežji, telefonoma ter s pozdravi na pokopališču in cesti.

Tudi vaše delo je v teh dneh močno spremenjeno in okrnjeno. Kako sicer preživljate dneve?

Trenutno opravljam delo znotraj in zunaj hiše. Skrbim za dva psa. Urejam župnijske knjige in plačujem račune, ki kljub epidemiji niso nehali prihajati. Z občino Lukovico pripravljamo darila za pomoč ob svetemu Miklavžu. Prav tako imamo verouk in druge dejavnosti preko družabnih medijev. Dela je dovolj.

Ste tudi navdušen kolesar. V bližini je kar nekaj simpatičnih vzponov, kam najrajši zavijete?

Tisti, ki me dobro poznajo, vedo, da nisem preveč navdušen nad vzponi, grem pa z veseljem v Kamniško Bistrico, še posebej poleti. Če pa čas dopušča, se pozimi rad odpravim v Istro in tam preživim dan na kolesu.

Radi pa tudi vrtnarite in kuhate. Nam zaupate svoje najljubše kosilo?

Da, z veseljem: domača goveja juha s nudelci, zelena solata, svinjska ribica z gorčico in medom ali file mignon, pečen krompir in sotirana zelenjava, za sladico pa sladoled z gozdnimi sadeži. □

NSI / LJUDMILA NOVAK, EVROPSKA POSLANKA

V Bruslju dogovor o denarju in o viziji zdravstvene unije

Pogajalci Evropskega parlamenta in Sveta Evropske unije so po več mesecih dosegli politični dogovor o reševalnem skladu za spopad s pandemijo covid-19 in večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027. Celoten znesek denarja, ki bo na voljo v Bruslju za države članice EU, obsega kar 1824 milijard evrov.

Evropska ljudska stranka (EPP) si je v pogajanjih prizadevala za zvišanje sredstev za najpomembnejše programe na področju blagostanja in varnosti državljanov EU, kar je bila navsezadnje tudi obljuba na zadnjih evropskih volitvah. Tako se bodo v proračunu za 16 milijard zvišala sredstva za raziskave, zdravstvo, izobraževalni program Erasmus, varovanje zunanjih meja EU, humanitarno pomoč, kulturo in projekte civilne družbe.

A ob tem želim izrecno poudariti polno podporo dogovoru o spoštovanju načela vladavine prava kot pogoju za koriščenje sredstev iz večletnega proračuna EU in svežnja za okrevanje po pandemiji covid-19. Novi mehanizem pogojevanja bo okrepil zaščito prava vodile v zlorabo sredstev EU. Za to smo si polno prizadevali tudi v politični skupini EPP. Veseli nas, da smo pri tem uspeli.

Zdaj so na vrsti voditelji vseh držav članic, da na Evropskem svetu zgoraj omenjeni dogovor dokončno potrdijo.

Evropska komisija, ki jo vodi Ursula von der Leyen iz naše politične skupine EPP, je z nedavno predstavitvijo novih ukrepov proti pandemiji naredila tudi korak k evropski zdravstveni uniji. Potrdila je tudi dogovor s Pfizerjem in BioNTechom o nakupu do 300

milijonov odmerkov cepiva proti covidu-19, ki naj bi ga Slovenija prejela ob koncu tega ali v prvem četrtletju prihodnjega leta.

Pri zdravstveni uniji gre za novi pravni okvir, ki bo okrepil pripravljenost na zdravstvene krize in pandemije ter za nova priporočila za sprejetje načrtov na nacionalni ravni. Vzpostavljen bo tudi okrepljen, integriran sistem spremljanja na ravni EU, podprt z umetno inteligenco in drugo najsodobnejšo tehnologijo.

Ob vsem tem pa vsekakor ne moremo zaobiti volitev v Združenih državah Amerike (ZDA). Najpomembnejši institut demokracije so svobodne volitve, kjer vsak pravilno oddani glas šteje. Iskrene čestitke 46. predsedniku ZDA Joe Bidnu. Čas je za obnovo zgodovinskih odnosov med ZDA in EU, ki bodo temeljili na naših skupnih vrednotah.

“Celoten znesek denarja, ki bo na voljo v Bruslju za države članice EU, obsega kar 1824 milijard evrov.”

Sodelovanje pri raziskavah

V okviru JP CČN Domžale - Kamnik že dobro desetletje uspešno deluje izkušena raziskovalna skupina, ki je registrirana pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost RS (ARRS) in sodelovanje pri raziskovalnih študijah in mednarodnih znanstvenih projektih

JP CČN Domžale - Kamnik
Foto: Blaž Oman

Raziskovalci na področju čiščenja odpadne vode veliko pozornosti posvečajo izvajanju specialnih strokovnih analiz in izvedbi pilotnih projektov, z uglednimi strokovnimi institucijami in znanstvenimi ustanovami pa sodelujejo tudi pri raziskovalnih nalogah in mednarodnih projektih. Kako pomembni so procesi na čistilnih napravah, ki čistijo odpadno vodo in jih odvajajo nazaj v okolje, kažejo tudi rezultati raziskav, ki so pokazale prisotnost koronavirusa v odpadnih vodah ter obseg razširjenosti drog med populacijo v nekaterih slovenskih mestih. Pri omenjenih projektih, ki jih izvajata Nacionalni inštitut za biologijo (NIB) in Institut Jožef Stefan (IJS), z vzorčenjem odpadne vode sodeluje tudi JP CČN Domžale - Kamnik.

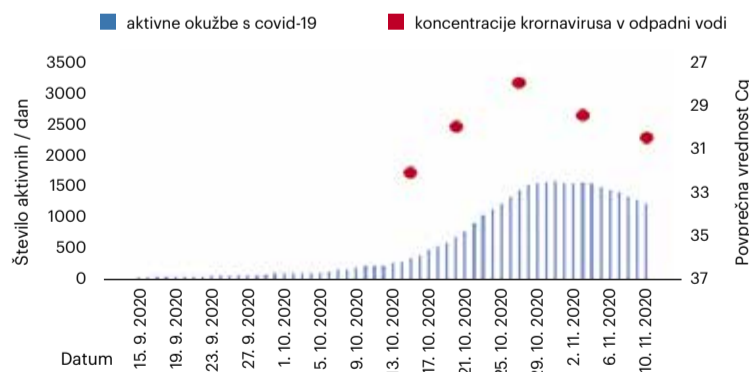
Vzorci odpadne vode za detekcijo koronavirusa – sodelovanje z NIB

Odpadna voda predstavlja dober način za spremljanje prisotnosti in širjenja virusov v določenem okolju, saj se voda v čistilni napravi zbira iz širšega geografskega območja in zajema določeno populacijo ljudi. NIB ima z analizami virusov že več kot desetletne izkušnje. Pri nas so v odpadnih vodah predhodno že ugotovili prisotnost norovirusa, rotavirusa, patogenih mikrobov in bakterij, ki povzročajo črevesne bolezni. To zdaj velja tudi za novi koronavirus oziroma njegovo nukleinsko kislino, ki so jo zaznali v vzorcih odpadne vode.

NIB je že konec marca letos začel z zbiranjem in analiziranjem vzorcev na več čistilnih napravah v Sloveniji, med katerimi je tudi CČN Domžale - Kamnik. Če so bili na začetku raziskav rezultati koncentracij virusa minimalni, pa najnovejši izsledki zadnjih dveh mesecev tudi za naše prispevno območje kažejo na občutno naraščanje aktivnih primerov okužb in povečanje koncentracije njegove nukleinske kisline v odpadni vodi. Izmerjene številke so visoke celo v primerjavi z rezultati, ki so jih v času epidemije v spomla-

Koronavirus v odpadni vodi v čistilni napravi Domžale - Kamnik

Grafični prikaz števila aktivnih primerov okužb po dnevih na območju, ki ga pokriva čistilna naprava (modri stolpci), in ciklji pomnoževanja (Cq), ki predstavljajo koncentracije koronavirusa v odpadni vodi (rdeče pike), ki so jih na NIB v času od 15. septembra do 10. novembra zaznali v vzorcih odpadne vode na vtoku v CČN Domžale - Kamnik (vir: NIB).

danskem času objavljali raziskovalci v ZDA in drugod po Evropi.

Za razliko od kliničnih testiranj, ki ne zajamejo celotne okužene populacije, je odpadna voda odličen medij za spremljanje poteka in jakosti epidemije, s katero je mogoče ne le oceniti širjenje virusa v določeni populaciji, pač pa zaznavati tudi izvore in potencialne nove izbruhe bolezni po postopni ukinitvi preventivnih ukrepov. Za sledenje epidemiji v

odpadnih vodah bi bilo smiselno tudi v Sloveniji vzpostaviti državni program, kot ga imajo že v mnogih evropskih in drugih državah.

Spremljanje razširjenosti drog med urbano populacijo – sodelovanje z IJS

Pri ocenjevanju obremenitve odpadnih vod JP CČN Domžale - Kamnik kot partner sodeluje tudi z IJS pri mednarodnih raziskovalno-apli-

kativnih projektih. Med najbolj odmevnimi je spremljanje razširjenosti drog med populacijo, ki pri nas poteka v okviru ARRS projektne naloge Prepovedane droge, alkohol in tobak: Epidemiologija na osnovi odpadnih vod, uspešnost čiščenja in ranljivost vodnega sistema, v mednarodnem merilu pa v okviru projekta SCORE. Projekt na IJS izvajajo skupaj z NIJZ in raziskovalci z dveh fakultet (FKTK in FGG), da bi s pridobljenimi podatki še dodatno osvetlili problematiko rabe drog v Sloveniji.

Vzorčenje odpadnih vod so na osnovi analize odpadnih vod (WBE) za tenamene pri nas začeli izvajati v letu 2017 in zdaj vključuje šest čistilnih naprav, ki pokrivajo območja večjih slovenskih mest – poleg Domžal in Kamnika še Ljubljano, Maribor, Koper, Velenje in Novo mesto. Osnova za vzorčenje so 24-urni vzorci odpadne vode na vtokih čistilnih naprav, ki so različno velike, imajo različne konfiguracije in stopnje čiščenja. Termini vzorčenja vtokov odpadnih vod v vseh proučevanih mestih so točno določeni in potekajo sedem zaporednih dni enkrat letno, analize vzorcev pa izvajajo le preverjeni laboratoriji.

V okviru triletnega programa je tako mogoče določiti biomarkerje prepovedanih in dovoljenih drog v

vtokih različnih slovenskih ČN ter izvajati primerjave med slovenskimi in tudi evropskimi mesti, prav tako detektirati vire drog ter identificirati nove trende pri njihovi uporabi. To vključuje tudi oceno ranljivosti vodnih zajetij in učinkovitosti odstranjevanja ostankov drog z različnimi postopki čiščenja odpadnih vod, vzporedno pa tudi odpravljati pomanjkljivosti konvencionalnega vzorčenja.

Pridobivanje analitičnih podatkov je nujna podlaga za vzpostavitev učinkovitih programov zdravljenja in spremljajoče zakonodaje v Sloveniji, saj ima zloraba dovoljenih in prepovedanih drog velik vpliv na javno zdravje, gospodarstvo in stopnjo kriminala, kar za družbo predstavlja veliko breme.

CČN Domžale - Kamnik je po zmogljivosti četrti največji sistem v Sloveniji, ki z zbiranjem in učin-

kovitim čiščenjem odpadnih voda z območja občin Domžale, Kamnik, Mengeš, Komenda, Trzin in Cerklje na Gorenjskem skrbi za kakovostno varovanje okolja in vodotoka Kamniška Bistrica. Iz šestih občin sprejema komunalno, padavinsko in industrijsko odpadno vodo, greznične gošče in mulje malih komunalnih čistilnih naprav ter tekoče in biološko razgradljive odpadke. Z nadgradnjo od leta 2016 dalje CČN izvaja terciarno čiščenje ter iz odpadne vode poleg organskih učinkovito odstranjuje tudi dušikove in fosforne snovi. Njihovi zaposleni svoje znanje in izkušnje s področja čiščenja odpadne vode prek organiziranih izobraževalnih delavnic in seminarjev prenašajo tudi na druge slovenske strokovnjake, ki se soočajo s problemi obvladovanja procesov na čistilnih napravah, od leta 2019 dalje pa za učinkovito vodenje procesov v okviru CPI tudi praktično usposabljuje bodoče vzdrževalce čistilnih naprav. □

ŠPORT

Še vedno igrajo preveč toplo-hladno

V novembru je Nogometni klub Domžale praznoval 100 let obstoja.

NK DOMŽALE Na žalost tega častiljivega jubileja niso kronali z vidnejšimi rezultati, ki bi ekipo popeljali višje po lestvici. Korakanje med zadnjim delom razpredelnice in lovljenjem priključka z vodilnimi se tako nadaljuje.

Domžalčani so se novembra le znebili okov koronavirusa, ki je oktobra napadel tako nogometaste kot strokovno vodstvo, in so vsaj na tem področju lažje zadihali. Po prestavljenih tekmah z Aluminijem in Bravom so se varovanci Dejana Djuranovića na tekmovalne tirnice vrnili proti Mariboru, a kljub izjemno vsečni in borbeni predstavi na koncu ob porazu s 3:4 potegnili krajšo. Domžalske nogometaste je v vodstvo na gostovanju v štajerski prestolnici v vodstvo popeljal Dario Kolobarič, ki je v 11. minuti postavil tudi rezultat polčasa. Mariborčani so uredili na začetku drugega dela, ko so v razmiku šestih minut zadeli dvakrat, a sledila je nova prevlada Domžal, ki so po zadetkih Tončija Mujana (58. minuta) in Svena Šeštarič Karića (66.) znova povedli. Vseeno so imeli na žalost zadnje besedo domači, ki so v 75. minuti izid poravnali, deset minut pozneje pa še četrtič premagali domžalskega vratarja Ajdina Mulalića. »Igrišče smo zapustili sklonjenih glav, saj bi si glede na potek dogajanja zagotovo zaslužili

Domžalčani so na šestih domačih srečanjih slavili le enkrat.

vsaj točko. V Maribor smo prišli igrati, to nam je uspelo, na našo žalost pa se je dramatična tekma obrnila v prid domačih,« je bil po tekmi upravičeno slabe volje domžalski strellec Tonči Mujan, ki je vseeno za spletno stran kluba izpostavil, da je bila to predstava, na kateri morajo graditi.

In to se jim je obrestovalo na naslednji (zaostali) tekmi proti Aluminiji v Kidričevem. A še zdaleč, da je bila pot do zmage lahka. Domači so povedli ob zaključku prvega polčasa in nakazali, da bodo kljub zadnjemu mestu na prvenstveni lestvici drago prodali svojo kožo. Domžalčane je v igro z zadetkom z glavo vrnil Kolobarič, Senijad Ibričić pa je nato zastre-

ljal enajstmetrovko za vodstvo. Domžalski rešitelj je bil najboljši strelec kluba, ki je tokrat vstopil s klopi Slobodan Vuk. Z zadetkom v 77. minuti za 2:1 je tako Domžalam prinesel lepo darilo ob praznovanju 100-letnice. A nato na žalost nadgradnje rezultata ni bilo. Že na domači tekmi proti Celju so Domžalčani prevladovali v igri, zadeli tudi okvir vrat, a znova igrišče zapustili sklonjenih glav. Gostje so z izjemnim zadetkom z razdalje povedli v 56. minuti, Domžalčani pa so bili v lovu za izenačenje premalo odločni – najlepšo priložnost za izenačenje je s strelom z glavo napravil Mujan.

Tri zmage ob treh remijih in že petih porazih so trenutno ob odigrani tekmi manj dovolj za zgolj sedmo mesto na prvenstveni lestvici (le dve točki pred zadnjim Aluminijem ter štiri za šestimi Celjani). Domžalčani tako še naprej krvavo iščejo uspešno serijo rezultatov, ki bi prinesla samozavest in mirnost. Enkrat so povezali dve zaporedni zmagi, drugače pa jim še ni uspelo zabeležiti treh tekem brez poraza. Manj od želja in premalo za boj, v katerega želijo poseči. Na srečo bo priložnosti pred zimskim premorom še dovolj (do 19. decembra bodo odigrali še osem tekem!)

DOMEN JARC
FOTO: NKDOMZALE.SI

Korona presekal zmagoviti niz

14 tekem, 14 zmag! To je skupni izkupiček članske in mladinske selekcije NK Kalcer Radomlje od septembra pa do sredine oktobra, ko je ekipama sezono 2020/21 presekal predčasni odhod na zimski premor zaradi ukrepov glede zajezitve koronavirusa.

NK KALCER RADOMLJE Članska ekipa, ki ji od poletja 2019 poveljuje nekdanja izkušena nogometasta Oskar Drobne in pomočnik Rok Hanžič, je na dvanajstih srečanjih zabeležila kar enajst zmag. Edini spodsrlijaj so si 'mlinarji' privoščili v 2. krogu, ko jih je v Radomljah presenetilo Šmartno 1928. Ekipa, ki je v nadaljevanju sezone zmogla le še do ene zmage. Radomljani so na drugi strani krenili v nadaljevanje prvenstva nepremagljivo, na desetih tekmah so zabeležili prav toliko zmag. »Z izkupičkom moramo biti zadovoljni. Tudi tisti nepričakovani poraz proti Taboru je bil po eni strani dobrodošel, saj smo se z nogometasthi po njem pogovorili in so ugotovili, da je treba biti na vsaki tekmi stordstoten, ne glede na to, kdo stoji nasproti. Po tistem pa se je začel naš zmagoviti niz,« pogled na jesenski del sezone razkrije Hanžič, ki je z ekipo pogledoval tudi proti novemu drugoligaškemu mejniku – 12 zaporednih zmag. Slednjega lahko Radomljani postavijo na naslednji prvenstveni tekmi: »Seveda imamo v glavi tudi ta mejnik. A na nogometasthih je, da nadaljujejo s svojo igro, verjamejo vase in so na zelenici samozavestni. Če bomo tako igrali naprej, bo tudi ta rekord padel.«

Mrežo nasprotnika so skupno za-

tresli 35-krat, kar je drugi najboljši napad lige, ob tem pa imajo z devetimi prejetimi zadetki najboljšo obrambo. S 33 osvojenimi točkami zasedajo prvo mesto na lestvici, tri točke pred drugo Krko in pet pred sosedi iz Doba. In cilj je jasen, naskok na prvo ligo – tisto, kar jim je bilo zaradi vnovične predčasne prekinitve odvzeto v sezoni 2019/20, ko so na tretjem mestu za las ostali brez lova na prvligaško družino. »Cilj je zagotovo jasen, to je preboj v prvo ligo. Ob tem ne čutimo nobene grenkobe glede razpleta preteklega sezone, ko smo obstali pred vrati dodatnih kvalifikacij. V klubu smo se pogovarjali, da morda takrat še nismo bili tako pripravljene, kot smo zdaj. Ko smo organizacijsko zrasli in naredili korak naprej. Ko je vse v naših rokah. Z dokazovanjem in napredkom skozi treninge si lahko izborimo pot v prvligaško družino, tam pa nato s pametnim delom tudi obstati. A moramo iti korak po korak. Gradimo ekipo, zgodbo, ki je uspešna. Da mlade fante iz uspešne mladinske ekipe priključimo članom, tem pa jim nato omogočiti preboj naprej v nogometnem razvoju, morda tudi v tujino,« zaključuje nekdanji pomočnik pri NK Domžale Hanžič, ki kot pomočnik Drobnete bdi nad treningi profesionalnih nogo-

metašev v klubu (več kot deset jih je) tudi v teh časih.

Po neprepričljivem začetku sezone, remiju proti Olimpiji z 1:1 ter porazoma proti Mariboru z 2:3 ter Celju z 0:1, so nato tudi mladinci Radomelj strnili svoje vrste. Našli so ritem, ki mu v naslednjih šestih srečanjih ni mogel slediti nihče od tekmecev – zabeležili so šest zmag. Na lestvici tako zasedajo odlično drugo mesto za vodilnimi Domžalami in prav škoda je, da je bilo medsebojno srečanje 7. kroga preloženo zaradi 'korona ukrepov'. »Zagotovo je to drugo mesto po jesenskem delu sezone eden lepših uspehov kluba. Na začetku sezone smo si zadali cilj, da se uvrstimo med prvih šest, kar smo presegle, a se tu ne mislimo ustaviti. Prepričani smo in dokazali smo, da se lahko kosamo z najboljšimi v ligi, zato samozavestno pogledujemo proti vrhu. Zakaj ne bi ciljali na naslov državnih prvakov?« pove prvi vratar ekipe Žiga Fermišek, ki se je prav na zadnji tekmi proti ptujski Dravi (Radomljani so jo dobili s 5:0) težje poškodoval. A verjame, da bo do nadaljevanja sezone naredil: »Nikoli ni pravi čas za poškodbo, a če je moralo do nje priti, je zdaj najbolje. In ker nimamo dovoljenja za skupne treninge, je zdaj še kako pomembno, da vsak zase skrbi za najboljšo fizično pripravo, ki bo ključnega pomena ob povratku na zelenico. Ne le v prvenstvu, tudi v pokalu, kjer smo izločili Olimpijo in se uvrstili v četrtfinale. S soigralci imamo tudi tu najvišje cilje!«

Mlinarji tako pišejo izjemno zgodbo sezone 2020/21. In si želijo, da jim bodo razmere spomladi in poleti dovolile, da jo dokončajo. Verjamejo, da jo na zelenici zagotovo bodo.

DOMEN JARC
FOTO: NK-RADOMLJE.SI

Zmaga na zmagu – trenutki, ki se jih ne naveličamo.

Košarkarji Heliosa se s prvega mehurčka 'ABA 2' vračajo razočarani

Košarkarji Helios Suns so novembra po vzoru končnice lige NBA odigrali štiri tekme v jadranski ligi ABA 2 v 'mehurčku' v Zlatiboru v Srbiji.

KK HELIOS SUNS Končni izplet treh porazov in zmage za zeleno mizo je manj od zelenega, prisotne pa je bilo tudi nekaj grenkobe ob dveh porazih, ki jih je povzročil padec igre v zadnjih četrtini.

držala le v prvi četrtini, ki jo je dobila s 24:22, nato pa se je tehtnica prevesila na stran tekmecev. Z 22 točkami in popolnim metom iz igre (7:7) ter šestimi skoki je bil preveč osamljen Urban Oman.

Kljub borbi za vsako žogo je Domžalčanom v Čajetini malo zmanjkalo za boljše izkupiček.

Suns so se na pot proti Srbiji lahko odpravili le po negativnem testu na novi koronavirus, kar je pri trenerju Dejanu Jakari pustilo nekaj skrbi, saj na nekatere igralce zaradi pozitivnega testa ni mogel računati. Na uvodnem srečanju proti Mladosti iz Zemununa so domžalski košarkarji na peti končnici izgubili s 77:80. Tekmo so začeli odločneje, saj so sredi prvega dela vodili že za 14 in tudi v tretji četrtini so še imeli otipljivo prednost (59:51), a sta ekipi že v zadnji del krenili tako rekoč poravnani. Izmenjavanje v vodstvu je pomenilo dramatično končnico, v kateri so košarkarji Heliosa potegnili krajšo. Zgrešili so vseh šest metov za tri točke v zadnjih treh minutah. Tudi Blaž Mahković, sicer s 26 točkami prvi strelec tekme, je v zadnjem napadu zgrešil met za tri točke za podaljsek. Malo pred tem je Mihailo Sekulović napravil napad za vodstvo. Priložnost za prvo zmago je tako splavala po vodi.

Na drugem srečanju se je nato sarajevski Spars Realway izkazal za pretrd oreh, saj je tekmo dobil z 90:73. Helios je iz igre metal manj kot 37-odstotno, na drugi tekme iz Bosne skoraj 60, tako da je končna razlika logična posledica tega. Domžalska ekipa je korak s tekmeči

Tretjo tekmo so Domžalčani dobili za zeleno mizo z 20:0, potem ko je bilo pri tekmeu Gorici preveč pozitivnih igralcev na novi koronavirus, da bi lahko odigrali tekmo.

Za konec uvodnega niza tekem v ligi ABA 2 so se varovanci Jakare pomerili z organizatorjem turnirja Zlatiborom. Še na začetku tretje četrtine je vse delovalo odlično, saj so Suns vodili s 66:55, a nato se je ustavilo. Domači so v vsega treh minutah preobrnil potek srečanja z delnim rezultatom 12:0, na kar je sledilo nekaj minut raztresene igre na obeh straneh. Vseeno so Domžalčani po zadetem prostem metu Bineta Prepeliča slabi dve minuti in pol do konca še povedli s 73:72, a v nadaljevanju prepoceni pripravili svoje zadnje napade – niti eden se ni več zaključil z metom na koš. Pri Helios Sunsih se je izkazal novinec v ekipi Joseph Kaleb, ki je dosegel 19 točk, Prepelič jih je dodal 17.

Domžalčani se bodo zdaj znova usmerili v domače prvenstvo, ki ga bodo v zgoščenem ritmu nadaljevali od 7. decembra. Do zdaj so v domači ligi Nova KBM na štirih tekmah zabeležili tri zmage. In v tem ritmu bo treba nadaljevati.

DOMEN JARC
FOTO: FB/HELIOS SUNS

Enej Logar v svetu motošporta

V sezoni 2020 je bil Enej Logar edini dirkač, ki je nastopal za Avto-moto društvo Domžale, in sicer je tekmoval v razredu Mini GP 10 v slovenskem državnem prvenstvu.

AMD DOMŽALE Na dirkah v Sloveniji vasi, Vrtojbi in na Vranskem je osvojil drugo mesto, na zadnji dirki, ki je potekala 18. oktobra, prizorišče je bila ponovno Vrtojba, pa je osvojil tretje mesto, kar je zadoščalo za skupno drugo mesto v letošnjem državnem prvenstvu.

AMD Domžale ima v svojih vrstah še vedno številne aktivne športne funkcionarje na področju motošporta, ki pa so imeli letos manj dela, saj je bilo kar nekaj prirediteljcev odpovedanih. Med drugim tudi predstavitev moto športnih panog, ki so jo v preteklem letu uspešno izvedli v središču Domžal, letos pa jim izvedba ni bila naklonjena. A pri

društvu so odločeni, da bodo tudi v prihodnje iskali nove, mlade nadebudne tekmovalce in jim omogočili vstop v svet motošporta.

BOJAN SEBAL

POGLED NA DOMŽALSKO PRETEKLOST

NEIZBRUŠEN DIAMANT PREDAN GLASBI

Pripovedi o domžalskem pevcu Frenku Centi kar ni konca in kraja. Vedno znova prihajajo na dan podrobnosti, ki razkrivajo ozadja njegovega nastopanja na odru.

Jože Skok

Obujajo spomine na zanimivo osebnost, ki se je ljudem globoko vtisnila tudi v srca.

Igranje v restavraciji Slamnik

S Studiem 6 so veliko nastopali v restavraciji Slamnik, zlasti ob praznikih za novo leto, ob pustnih časih ali drugih priložnostih, povezanih s prazniki. Takrat so se spremljevalke ali soproge nastopajočih odločile, da se bodo pridružile svojim partnerjem ob nastopu in so imeli za to rezervirano mizo blizu odra. Bilo je sicer zelo bučno zaradi bližine zvočnikov, vendar je bilo to boljše kot biti v prazničnem času doma brez partnerja.

Z ansamblom The Beggars ali Studiem 6 – zasedbe so bile tudi mešane –, so v času poletnih počitnic nastopali na morju, in sicer v Rovinju v Železničarskem domu, ta je bil v lasti Slovenskih železnic, bivali so v hiškah, igrali so skupaj z ansamblom Anis, ki ga je vodil Ivo Smolnik. Mešana zasedba Studia 6 pa je igrala tudi v Izoli, v novem hotelu Delfin, kjer so imeli plačano bivanje in hrano, s tem da je ansambel nastopal vsak dan.

V ansamblu Studio 6 se je dobro počutil. Posebej še zaradi basista Matije Verčnika, s katerim sta bila skupaj vso mladost. Ko sta se oba poročila, sta bila zakonska para dolga leta družinski prijatelji, vezi pa so se nekoliko skrhalo, ko se je po moževi smrti leta 1994 Milena kakih deset let nazaj preselila v Kamnik. Frenk Centa je sicer pokopan v Dobu. Pred prenehanjem igranja Studia 6, tik pred slovensko domovinsko vojno leta 1991, je imel Frenk lažji srčni infarkt, ki pa je bil zanj usoden tri leta pozneje. Tako je letos minilo že 26 let od njegove smrti.

Frenk s priljubljenim tamburinom

ti. Prav presenetljivo je, da ima pokojnikova žena Milena spravljene vrsto fotografij iz časov, ko je Frenk nastopal, pa tudi časopisne članke iz tistih let. Posebej so dragocene fotografije nastopov na Slovenski popevki, kjer je Frenk dvakrat osvojil tretje mesto. Marsikaj bi sicer brez tega šlo v pozabo.

Milena spodbujala Frenka k petju

Z Mileno Posavec sta se spoznala leta 1972, leto pozneje pa sta se poročila in živela na Viru. Imela sta dva fanta. Milena ima zdaj dve vnukinji. Frenk se je vedno, kadar je doma pel, spremljal na kitaro. Nekaj časa jo je igral tudi pri The Beggars, potem se je posvetil predvsem petju. Rad je uporabljal kakšne tolkalne paličice in tamburin. Ker ni dobro obvladal angleščine, si je pomagal tako, da je potrpežljivo poslušal pesmi s kaset ali vinilnih plošč in prepisoval besedila fonetično, tako kot so se izgovarjale. Še kot otrok je, ker je bil francoskega porekla, govoril francosko, vendar pa je to znanje

Frenka Centa na Slovenski popevki 1966

Milena in Frenk Centa leta 1973 pred nekdanjim lokalom Repovž v Domžalah

Zasedba Studia 6 iz začetnega obdobja (z leve): Frenk Centa, Marjan Bokalič - Mare, Fredi Pichler, Matija Verčnik in Janez Grad

pozneje zbledelo, ker se doma v Stobi v tem jeziku niso več pogovarjali. S tega vidika mu je bila tudi italijanščina dokaj blizu, pel je kar nekaj pesmi v italijanskem jeziku, kot na primer Non Ho Letà, ki jo je pela Gigliola Cinquetti.

Bil je zelo ljubeč oče. S sinovoma se je rad zaprl v sobo in so tudi po uro ali več skupaj glasno peli, večidel ob spremljavi njegove kitaro. Vendar pa se nihče od sinov glasbi ni posebej posvečal.

Frenk je bil zelo preprost človek

V Napredku je bil vzdrževalec, pred tem je bil zaposlen v Toku. Ni imel prav nobenih težav, da se je kar v delovni halji sprehajal po Domžalah, ko je hodil z objekta na objekt ali morda v trgovino nabavljat kakšne dele ali materiale pri vzdrževanju objektov in prostora Napredka. Tudi kadar je doma kaj delal, je imel zelo dobre ročne spretnosti in se je z Vira kar v delovni preobleki napotil po nakupih. Tudi v letih, ko je bil pravzaprav glasbena zvezda, in pozneje, ko je bil v domačem okolju zelo znan kot pevec Studia 6, pred tem pa tudi v drugih zasedbah.

Bil je zelo natančen in je želel, da je povsod, kjer deluje, vse urejeno. Tako na delovnem mestu, v glasbi in doma. Marsikaj si je zaradi tega preveč gnal k srcu in morda je tudi to delno vplivalo na njegovo prezgodnjo smrt. Njegova žena še

zdaj hrani skoraj vse, kar je povezano z njim. Tudi zvezke, kjer je shranjeval številna besedila pesmi, ki so jih izvajali The Beggars in Studio 6. Hrani tudi paličice, ki jih je uporabljal za tolkala in pa tamburin. Prav ganljivo.

Čeprav glasbeniki po 'špilu', kot temu radi pravijo, radi zaidejo še kam na pijačo ali podobno, se je Frenk vedno, po pripovedovanju žene Milene, vračal domov. Bil je zelo urejen, discipliniran in navezan na dom. Nastopov pa so imeli zlasti s Studiem 6 nič koliko. Tudi The Beggars so za tiste čase kar veliko nastopali, zanimivo, da pogosto tudi na Vrhnikih. Poleg prijateljstva z Matijo Verčnikom mu je zelo veliko pomenilo prijateljstvo s kitaristom Mirom Sršenom, oba sta bila iz Stoba, ki se je v tistih časih zgodaj odločil, da se bo z glasbo ukvarjal poklicno, čeprav je bil v bistvu samouk. Vendar se je že zgodaj sam naučil brati note. Marsikaj mu je pri tem pomagal Tomaž Habe. □

Se nadaljuje

NE SPREGLEJ KLJUČNIH INFORMACIJ ZA MLADE!

SPREMLJAJ NAS PREKO DRUŽBENIH OMREŽIJ

FACEBOOK: Domžale za mlade

INSTAGRAM: @domzalezamlade

DOMŽALE ZA MLADE

WWW.DOMZALEZAMLADE.SI

OBČINA **DOMŽALE**
prostor zadovoljnih ljudi

V naša srca si se vpisal,
čas ne bo te več izbrisal.
In čeprav spokojno spiš,
z nami kakor prej živiš.

ZAHVALA

Svojo življenjsko pot je v 91. letu starosti sklenil naš dragi

Ivan - Janez Dimc

iz Domžal

Iskrena hvala vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem za izrečena sožalja. Zahvalo izrekamo tudi osebju Doma upokojujencev Mengeš in Onkološkemu inštitutu Ljubljana za vso skrb in nego v času bivanja. Zahvala tudi gospodu župniku za lepo opravljen obred in poslovljni govor, pevcem in trobentaču ter Pogrebni službi Vrbančič. Hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsi njegovi

Glej, zemlja si je vzela, kar je njeno.
A kar ni njeno, nam ne more vzeti.
In to, kar je neskončno dragoceno,
je večno in nikdar ne more umreti.
(Svetlana Makarovič)

ZAHVALA

Svojo življenjsko pot je v 89. letu sklenil naš dragi ati, dedek, brat in stric

Pavel Hribar

po domače Mediškovi ati iz Depale vasi

Iskrena hvala sorodnikom, sosedom, prijateljem in sodelavcem za podporo, izrečena sožalja, podarjeno cvetje, sveče in svete maše. Hvala Pogrebni službi Vrbančič za organizacijo pogreba in gospodu župniku Klemnu Svetelju za čuten obred. Hvala pevcem, trobentaču in Cvetju Ksenija.

Vsi njegovi

Zložil je krila, se skril vanje
in se naslonil na rob neba.
Zdaj sanja angelske sanje.
Nanj pada zlata tema.
(Tone Pavček)

ZAHVALA

Svojo življenjsko pot je v 92. letu starosti sklenil naš dragi mož, oče, dedek in stric

Rudolf Slevce

z Rodice pri Domžalah

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem za izrečena sožalja, darovano cvetje in sveče. Zahvala tudi Centru starejših Medvode za skrb in nego v času njegovega bivanja v domu ter g. župniku Matjažu Križnarju za lepo opravljen obred. Zahvaljujemo se tudi vsem, ki obiskujete njegov grob in ga ohranjate v lepem spominu.

Vsi njegovi

Namesto koga roža cveti,
namesto koga sem jaz,
katera koža najbolj diši,
čigava pesem rabi moj glas?
(Vlado Kreslin)

V SPOMIN

8. decembra bo minilo žalostno leto,
odkar se je poslovil naš oče

Vinko Kvas

pleskarski mojster iz Češenika

in skoraj štiri leta, ko nas je zapustila mama

Cirila Kvas

Pogrešamo vaju, zato hvala Vsem, ki stojite na njenem grobu in ju ohranjate v lepem spominu.

Marko z družino

Pridi, le pridi, čakam te,
babi, mama, kako naj te kličem,
majhna sem odšla od vas,
po kratkem času z vami,
mojo ljubo družino.

In sedaj prihajaš k meni, vnučki,
pridružila se mi boš na belih oblakih,
na belih poljanah, s soncem obsijanih,
tu ni bolečin in bolezni,
so le lepi in topli spomini.
(M. G.)

ZAHVALA

V 75. letu je mirno zaspala in nas zapustila draga žena, mama in babi

Marija Surla - Mojca

z Vira

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in sodelavcem za izrečena sožalja, darovano cvetje in sveče. Zahvaljujemo se Domu počitka Mengeš, kjer je preživela zadnje mesece. Posebna zahvala gospodu župniku za tolažilne besede in lepo slovo. Hvala Pogrebni službi za organizacijo pogreba.

Žalujejo vsi njeni

V SPOMIN IN ZAHVALO!

Franc Urbanija

(1927-2020)

V sredo, 4. novembra 2020, je svojo življenjsko pot sklenil ustanovni in dolgoletni član PGD Jarše - Rodica Franc Urbanija. Ker izredne razmere niso dovoljevale, da bi se gasilci osebno in s slovesnim protokolom poslovili od njega, po tej poti ohranjamo spomin nanj.

Franc Urbanija se je rodil 22. januarja 1927 v Gorici pri Moravčah kot četrti izmed osmih otrok. V svoji zgodnji mladosti je dokončal osnovno šolo v Moravčah, nato pa se je priučil za poklic mizarja. Skupaj z ženo Francko sta si v letu 1953 ustvarila prijeten dom v Jaršah ter postala ponosna starša sinu in hčeri.

Franc si je z delom služil kruh v podjetju Slovenijales, vse do upokojitve.

Leto 1963 je bilo za Franca prelomno v več pogledih. Z ženo sta se preselila v novo hišo, sam pa je postal aktiven skupaj z ostalimi entuziasti pri pripravah na ustanovitev novega gasilskega društva.

15. marca 1964 je bil za Franca in vse ostale prisotne v osnovni šoli v Jaršah pomemben dan. Ustanovili so Prostovoljno gasilsko društvo Jarše - Rodica in tako postavili temelj požarne varnosti v našem kraju.

Franc se je s svojim trudom dokazoval od prvega dne ustanovitve društva. Skupaj z ostalimi člani so uredili prvo shrambo gasilske opreme, opravili so prva izobraževanja, aktivno sodelovali z Gasilsko zvezo Domžale in organizirali prireditve, da so si zagotovili prepotrebna sredstva za delovanje društva.

V letu 1970 je bil kot eden izmed članov gradbenega odbora glavni protagonist gradnje novega gasilskega doma. Delovnih ur pri gradnji doma, ki jih je opravil z vsemi ostalimi, je nešteto. Francu in vsem takratnim članom se lahko zahvalimo, da imamo danes to, kar imamo.

Funkcija gospodarja je zaznamovala Franca večino njegovega članstva v našem društvu, to delo je z vso odgovornostjo in vestno opravljal 40 let. Leta 2004 sta bila z ženo Francko ob 40. obletnici delovanja društva botra ob razvitju novega veteranskega prapora.

Na izobraževalnem področju je dosegel čin gasilca II. stopnje, za svoje delo pa je bil odlikovan z značko za 70 let dolgoletnega dela v gasilski organizaciji, plaketo gasilskega veterana, leta 1984 je postal prejemnik gasilskega odlikovanja I. stopnje.

Za Francem v našem društvu ostaja praznina, ki jo je težko nadomestiti. S svojim znanjem in izkušnjami je društvu doprinesel skupaj z ostalimi člani mnogo dobrih stvari. V zadnjih letih, ko je bolezen napredovala, smo se večkrat spomnili nanj z obiski na njegovem domu. Kljub drugačnim časom je dal marsikomu vedeti, da delamo dobro in vodimo gasilsko društvo po načrtani poti.

Urbanijev ata, kot smo ga v naši sredi večkrat imenovali, je v našem društvu pustil velik del svojega življenja, del, ki se imenuje Prostovoljno gasilsko društvo Jarše - Rodica.

Na koncu, vsem domačim in svojem na tem mestu v imenu društva izrekamo globoko sožalje.

Franc, hvala, in zadnji gasilski pozdrav:

Na pomoč!

PGD JARŠE - RODICA

Iščem te v travah,
iščem te v morjih,
najdem te v zvezdah,
ki sijajo name.
(Mila Katič)

V 86. letu starosti je svojo pestro življenjsko pot končal

Andrej Ahčin

zadnji Menačnikov sin, živeč v Luzernu v Švici, kjer je bil prvi pobudnik slovenske šole.

Za njim žalujejo: žena Minka, sinova Rudi in Gregor, vnuka Carina in Severin, nečakinje, nečaki, svakinja in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Božja pota niso naša pota,
so le odsev večne ljubezni.

V 61. letu starosti nas je nenadoma zapustil

Jože Ulčar ml.

iz Nožic

Iskreno se zahvaljujemo domačim, sorodnikom, gospodu župniku Gašperju Mavku, sosedom, prijateljem, Cvetličarni na Ovinku in Pogrebni službi Vrbančič. Najlepša hvala za izrečena sožalja, podarjene sveče in darove za maše.

Vsi njegovi

Svojo življenjsko pot je v 88. letu starosti sklenila naša draga mama, babica, prababica, sestra in teta

Franciška Cerar

s Škrjančevega

Iskrena zahvala vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem za izrečena sožalja. Hvala g. župniku za izrečene besede in lep obred. Posebna zahvala osebju Doma sv. Katarine iz Mengša za skrb in nego v njenih zadnjih letih.

Vsi njeni

V naša srca si se vpisal,
čas ne bo te več izbrisal.
In čeprav spokojno spiš,
z nami kakor prej živiš.

ZAHVALA

Svojo življenjsko pot je v 79. letu starosti sklenil naš dragi mož, oče, dedek in stric

Anton Škoberne

iz Preloga pri Ihanu

Zahvaljujemo se vsem za darovano cvetje, podporo in spremstvo na njegovi zadnji poti. Hvala tudi g. župniku za opravljen obred in govorcu za poslovljni govor.

Vsi žalujejo

Srce je omagalo,
tvoj dih je zastal,
a nate spomin
bo večno ostal ...

ZAHVALA

V telesnih bolečinah, z ljubeznijo v srcu, se je v 70. letu starosti poslovila naša draga žena, mama, sestra, teta in prijateljica

Martina Lampret

Veliko vas je, dobrih ljudi, ki smo vam hvaležni, ker ste našo mamu spremljali do konca njenega življenja. Hvala vam za pomirjajoče besede, ki ste jih delili z nami in mamu, za vso podporo, ki smo jo imeli. Še posebej pa se zahvaljujemo dr. Mariji Starbek za njeno izjemno profesionalno in čutno oskrbo. Neprecenljiva in spoštovanja vredna pa je tudi skrbna nega in pomoč vsej družini v izvedbi patronažne sestre Alenke Krajšek. Srčne in zdravilne besede so v obdobju poslavljajanja izjemno pomembne in dragocene, za katere se zahvaljujemo gospodu župniku Aleksandru Ureku. Slovo od mame je zaznamovalo tudi čudovito petje pevcev Grajski cvet in prekrasno cvetje cvetličarne Nuša. Hvala vam, dragi sosedje, sorodniki, prijatelji, sodelavci ... Hvala vam vsem iz srca. Ohranite našo mamu v lepem spominu.

Vsi njeni

V SPOMIN

Te dni mineva 19 let, odkar nas je zapustil

Peter Kočar, ml.

in 10 let, ko smo se poslovili od

Petra Kočarja, st.

Ni vaju na dvorišču, ni vaju v hiši,
vajinega glasu se več ne sliši,
vajine sledi ostale so povsod, od dela vajinih pridnih rok,
zato ne bomo vaju pozabili,
za vedno v srcu vaju bomo ohranili!

Mama Angelca in celotno sorodstvo

Vsi bodo dosegli svoj cilj,
le jaz ga ne bom dosegel ...
Ognja prepoln, poln sil,
neizrabljen k pokoju bom legel.
(Srečko Kosovel)

ZAHVALA

3. novembra 2020 je za vedno zaspal

Stanči (Stane) Kosirnik

iz Domžal

Ob slovesu mojega dragega sina se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, dobrim sosedom in znancem za izrečena sožalja, sveče, cvetje in ostale darove ter nesebično pomoč. Hvala zdravnikom urgence Domžale, hvala sodelavcem iz Bauhauusa in hvala gospodu župniku za opravljen obred. Hvala Marinki za nesebično pomoč in lep poslovilni govor. Hvala vsem, ki ste mi stali ob strani, mi kakorkoli pomagali v težkih trenutkih, in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žaluoja mami Angela

Ni smrt tisto, kar nas loči,
in življenje ni, kar družji nas.
So vezi močnejše.
Brez pomena zanje so razdalje, kraj in čas.
(Mila Katič)

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame

Brede Kavka

se iskreno zahvaljujemo vsem in vsakemu, ki ste jo prišli pospremit na njeno zadnjo pot. Hvala, da ste bili z nami ter jo počastili z izrazi sožalja, cvetjem in svečami. Hvala kolektivu Zdravstvenega doma Domžale, posebno Cvetki Vesel in Vidi Čeh za pripravo in izvedbo poslovilnega govora. Hvala tudi guverniki Franciju Gerbcu za lep oris njenih zgodnjih let. Hvala pogrebem podjetja Vrbančič in pevcem kvarteta Grm za lepo opravljen pogrebni obred. Naša iskrena zahvala gre tudi oddelku patronažne službe, za nego in pomoč naši mami v njenih zadnjih dneh. Posebno pa se zahvaljujemo dr. Tomažu Mušiču za vso požrtvovalno pomoč in delovanje v času njene bolezni, posebno v času njenih zadnjih ur.

Žaluoja: Toni, Simon in Janez z družinami

Polje, kdo bo tebe ljubil,
ko bom jaz v grobu spal.

ZAHVALA

V 91. letu nas je zapustil naš dragi ata, stari ata, praded, brat in stric

Rudolf Černivec

iz Nožic – po domače Tišlarjev Rudl

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem za izrečena sožalja, podarjene sveče in darove za svete maše. Posebno se zahvaljujemo patronažni sestri Martini za pomoč pri negi, pevcem vokalne skupine Lipa za prelepe pesmi, pevcem skupine Dečki in gospodu župniku Gašperju Mauku za lep poslovilni obred.

Zahvaljujemo se tudi vsem, ki ste našega ata obiskovali v času bolezni in mu s pogovori polepšali dneve.

V januarju je minilo že osem let, od kar nas je zapustila naša draga mami, stara mama in prababica **Marinka Černivec**.

Sadovi njunih pridnih rok in nauki za življenje, ki sta nam jih privzgojila, so nam v ponos in tolažbo. Hvala vsem, ki postojite ob grobu in se ju spominjate v molitvi.

Žaluoja: vsi njuni

Ko tvoje zaželimo si bližine,
gremo tja, v mirni kraj tišine.
Tam srce se tiho zjoče,
saj verjeti noče, da te več
med nami ni.

ZAHVALA

Z žalostjo v srcu sporočamo, da nas je v 88. letu zapustil naš dragi oče, dedek, pradedek, tast, brat in stric

Gregor Pevc

iz Štude, dolgoletni pismonoša v Domžalah

Iskrena hvala vsem, ki ste bili v času slovesa v mislih z nami. Hvala vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom, znancem, vaščanom iz Žič za izrečena sožalja in tolažilne besede, darovano cvetje in sveče ter svete maše. Posebno se zahvaljujemo Urgentni službi iz ZD Domžale, Nevrološki kliniki iz Ljubljane, njegovi dolgoletni zdravnici dr. Zajc Pogačarjevi. Hvala gospodu župniku Klemnu Svetelju za tople besede slovesa ter pevcem in Pogrebni službi Vrbančič.

Dela njegovih rok bodo vedno ostala z nami, pogrešali ga bomo.

Njegovi žaluoja: hčerka Magda ter sinova Mitja in Sandi z družinami

PISMA BRALCEV

Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja naročenih prispevkov, v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Izjema so odgovori in popravki objavljenih informacij, ki bi lahko prizadeli posameznikovo pravico ali interes, kot to določa zakon. Prispevki za rubriko Pisma bralcev morajo biti opremljeni s polnim imenom in naslovom odgovorne fizične osebe (tudi v primeru institucij, organizacij, strank, društev ipd.) ter kontakt, na katerem je mogoče preveriti avtentičnost avtorja.

Občina in okolje

Prevladuje mnenje, da živimo v zeleni, okolju prijazni občini. Je to res? Če bi bilo vse tako idealno, kot nam pogosto prikazujejo v občinskem glasilu in v predvolilnih propagandnih letakih, ne bi občani opozarjali na vrsto nepravilnosti in napak pri upravljanju in gospodarjenju s skupnimi dobrinami.

Najpomembnejše je naše naravno in bivalno okolje. Če bi bila prva skrb odgovornih v občini, bi bila vsa naselja priključena na javno kanalizacijo, višje ležeči zaselki pa bi imeli male čistilne naprave. Javno vodovodno omrežje bi imelo povsod namesto škodljivih azbestno cementnih cevi za zdravje neoporečno napeljavno, z vodozbirnih območij pa bi bile odstranjene dejavnosti, ki ogrožajo podtalno vodo. V javni razsvetljavi bi energijsko neustrezne stare svetilke zamenjali z LED svetilkami, prilagojenimi tudi zahtevam za preprečevanje svetlobnega onesnaževanja.

Več pozornosti bi morali posvečati odstranjevanju starih okoljskih bremen, kot so črna odlagališča odpadkov v naravi. Tudi tako, da bi občina subvencionirala odvoz salonitnih kritin pri prenovi streh ter na ta način preprečila marsikatero nevarnost za zdravje.

Nepopravljiva škoda pa je povzročena s slabim, pogosto špekulativnim načrtovanjem izrabe prostora in s še slabšim nadzorom nad nedovoljenimi posegi v prostor. V preteklih obdobjih je bilo desetine hektarjev najboljših kmetijskih zemljišč pozidanih s trgovskimi centri in s kamionskimi servisi in parkirišči. Mokrišča se zasipavajo z gradbenimi materiali. Sredi naselij med stanovanjskimi hišami se dopuščajo hrupne in umazane poslovne dejavnosti, tudi take, kot je zbiranje odpadkov v nasprotju z vsemi okoljevarstvenimi in higienskimi standardi in tudi v neskladju z občinskim odlokom OPN.

Največji madež na okoljski zavesti odločujočih v občini pa je poslovna cona Želodnik -naravovarstvena, okoljska in gospodarska zabloda. Po vseh merilih ohranjanja narave in varovanja okolja bi jo morali izbrisati iz občinskih prostorskih aktov in iz glav vseh, ki jim je cona sinonim za napredek in gospodarski razcvet. Današnji digitalni razvoj je naravnian v drugo smer.

November 2020

JOŽE NEMEC

POIŠČITE NAS TUDI NA FACEBOOKU

SLAMNIK

GLASILO OBČINE DOMŽALE

MALI OGLASI

Nudimo vam razrez cistern za kurilno olje

t: 040 872 078

Brezplačen odvoz vseh kovinskih predmetov, pralnih strojev, odsluženih koles, plinskih jeklenk in akumulatorjev.

t: 040 780 078

Bistro Kiwi, Depala vas nudi prostor za zaključene družbe. Možen najem samega prostora.

t: 040 872 078

Zaradi trenutne epidemiološke situacije objave sprejemamo pisno v nabiralnik pri vходу z zadnje strani oziroma po e-pošti: slamnik@kd-domzale.si. Osebna oddaja je možna le po predhodnem dogovoru. Spremljajte obvestila Kulturnega doma Franca Bernika Domžale in spletno stran www.kd-domzale.si

SIMAX

Domžale Masljeva 11, 1230 Domžale Kamnik Ljubljanska c. 21A (Duplica)
tel. 01 724 16 56 tel. 01 831 17 96

PRENOVLJENA SPLETNA TRGOVINA: www.simax-slo.com

AVTODELI - AVTOMEHANIKA - VULKANIZERSTVO

NAGRADNA KRIŽANKA

KOLUMNA • VZGOJA BRALCEV

NINA MAV HROVAT

KNJIGA KOT DARILO

Bliža se veseli december, čas obdarovanja. Nekateri že mrzlično iščete darila, drugi to storite v zadnjem trenutku, tretji obdarovanja nimate in četrti se obdarite kar sami. Vse naštetu je dobro in prav, če ste s tem zadovoljni.

Če spadate v katero od skupin, ki kupuje darila, potem vam bo morda koristil kakšen namig. Knjiga je lahko lepo darilo, estetski užitek, dodatek na naši knjižni polici, spomin na dogodek ali preizkušnjo, popestritev za vsakdan ali pa nas s svojo zgodbo popelje v nove dimenzije, svetove in prinaša nova spoznanja ... Poznam ljudi, ki rečejo: »Oh, samo eno knjigo sem dobil!« Kot da je to najbolj dolgočasno darilo. So pa tudi taki, ki rečejo: »Ne morem verjeti! Točno to sem si želel! To knjigo!« In so presrečni.

Seveda si želimo pozitivne reakcije, a za to moramo osebo, ki ji knjigo podarimo, dobro poznati.

Najlažje podarimo knjigo otroku. Kakovostne knjige bo vesel in hkrati boste naredili dobro delo, saj je spodbujanje branja naložba v prihodnost. Izberite kakovostno knjigo in ne literarni kič. Ni potrebno, da je

o Božičku in podobno, saj pod jelko lahko čaka tudi npr. Maček Muri ali Lonček na pike.

Kaj pa najstniku, ki nerad bere? Najbrž mu knjige ne bi kupili. Kaj pa, če si jo kupi sam? Mu kdaj namenite nekaj denarja z namenom, da ga sam zapravi v knjigarni in si lahko izbere knjigo? Ali pa prek spletnega sejma? Tudi najstniku, za katerega morda menite, da ni bralec, s pravo izbiro knjige lahko naredite veselje. Ampak, katero izbrati? Najstniki imajo zelo raznolika zanimanja in kopico vzornikov, za katere morda sploh ne vemo. Pogosto berejo biografije priljubljenih zvezdnikov, športnikov, influencerjev, bloggerjev ipd., radi imajo nenavadne, napete zgodbe. Morda jih zanima bolj tehnične vsebine, poučne knjige, filozofija, romantične knjige, kriminalke, stripi? Morda ga zanima, kaj se dogaja z njim, ko odrasča, kako dobiti dekle, ali pa o spolnosti, hormonih, ljubezni? Je razmi-

šljujoč, kritičen najstnik ali sanjač, romantik in živi v svojem svetu? Mogoče bo prava izbira stripovska izdaja Orwellove Živalske kmetije, pesniška zbirka Saše Pavček Oblici me v poljub, Camusov Tujec z ilu-

«Knjige, ki jo podarjate, ne izbirajte po svojih predstavah. Z izbiro pokažite, da osebo, ki ji boste knjigo podarili, poznate. S knjigo razveselite ali nekaj sporočite.»

stracijami Alenke Sottler, zabaven Elvis Škorc – genialni štor avtorice Janje Vidmar? Kaj pa svetovne uspešnice o Harryju Potterju, razprava Y. N. Hararija, fantazijski roman The Witcher v angleščini ...? Izbira je neskončna! Veste, kaj zanima vašega najstnika? Če ne veste, je morda čas, da se o tem pogovarjate. Izbira knjige veliko pove o tem, kaj ga/jo zanima in o čem razmišlja. Pogovarjajte se o interesih, prihodnosti, željah, sanjah, potrebah, težavah, skrbeh ... Verjetno boste presenečeni. Najstniki imajo o vsem svoje mnenje in radi imajo nekaj posebnega. Na primer 'posebno izdajo', izvod razprodane knjige, nagrajeno, najlepšo knjigo, prestižno izdajo, knjigo z avtorjevim posvetilom, 'odbito', popularno knjigo ipd. Vzemite si čas in se z najstnikom odpravite na predstavitev knjige ali na knjižni sejem. Poslušajte ga, kako komentira, ocenjuje, kaj ga pritegne. Če bo dobil občutek, da je avtor zanimiv, bo njegova knjiga super darilo.

Knjige, ki jo podarjate, ne izbirajte po svojih predstavah. Z izbiro pokažite, da osebo, ki ji boste knjigo podarili, poznate. S knjigo razveselite ali nekaj sporočite. Prijateljici, ki ima težave, podarite knjige za osebnostno rast ali samopomoč, npr. Ljubite se z odprtimi očmi, Ne pozabne, Ženske, ki tečejo z volkovi ... Morda pa raje bere kaj duhovitega, romantičnega, napetega? Med erotičnim romanom Petdeset odenkov sive in kuharskimi knjigami je še cela paleta možnih izbir.

Se vam še vedno zdi, da knjiga ni pravo darilo? Dobra knjiga je lahko pravo odkritje, in darilo, ki si ga bomo zapomnili. Morda bomo z njo izboljšali življenje, morda se bomo zabavali, morda v mislih odpotovali ali pa si začini mrzle noči. V vsakem primeru je prava izbira knjige markanten zaključek leta, kot je 2020, ali pa nov zanos za vstop v novo leto, polno pričakovanj, zaobljub, načrtov ... Srečno! ☐

Kolumne izražajo stališča avtorjev in ne nujno uredništva glasila Slammik.

NAGRADNA KRIŽANKA 10

Nagrajenci, ki so pravilno rešili križanko v glasilu Slammik št. 10-2019:

Nada Volgemut iz Domžal (2 vstopnici za ogled filma v Kulturnem domu Franca Bernika za sezono 2020/2021)

Janez Borle iz Domžal (2 vstopnici za ogled filma v Kulturnem domu Franca Bernika za sezono 2020/2021)

Slavka Peterka iz Domžal (2 vstopnici za ogled filma v Kulturnem domu Franca Bernika za sezono 2020/2021)

Nagrade podarja: Kulturni dom Franca Bernika Domžale, Ljubljanska cesta 61, 1230 Domžale

Rešitev križanke je: ZGODOVINA FARE DOMŽALE

NAGRADNA KRIŽANKA 11

Nagrajuje Kulturni dom Franca Bernika Domžale

Nagrade: Trikrat po dve vstopnici za ogled filma v Kulturnem domu Franca Bernika Domžale za sezono 2020/2021

Pravilno geslo križanke lahko pošljete do ponedeljka, 14. 12. 2020, na naslov: Uredništvo Slammika, Ljubljanska c. 61, 1230 Domžale. Imena izžrebanih dobitnikov nagrad bodo objavljena v naslednji številki.

NAGRADNA KRIŽANKA 11

Kulturni dom Franca Bernika, p. p. 2 1230 Domžale

AVTOR: GREGA RIHTAR	MAFLJSKI ŠEF V ZDA	POPRAV. LJAVEC UR	NAJDALJŠI LEVI PRITOK VOLGE	KONEC GESLA	ITALSKI NOVIČ	SLOVENSKA REKORDERKA V METU KOPJA (MARTINA)	SLOVENSKI FILOZOF (JANKO)	PREROD	MAKEDONSKI LJUDSKI PLES	NEKD. AM. TEKAČ NA 400 m Z OVIRAMI (EDWIN)	HRVAŠKA IGRALKA BORTOLAZZI	THOMAS ADDISON	ZIMBABVEJSKI POLITIK (JOSHUA)	MUSLI-MANSKA VERA	MAJHNA KITA
KNJIGARNAR						DELAVEC, KI UREJA PROMET									
MESTO V ZAHODNI ROMUNJI						MANJŠE LETALO S PILOTOM ŠVED. POET HANSSON									
NEODVISNOST												LEVI PRITOK DONAVE V ROMUNJI			
NEPRIJETEN OBČUTEK					NEMŠKA IGRALKA SOMMER FIGURA PRI ČETVORKI			EVE ARDEN	ABOTNA ŽENSKA		POLJSKA CVETLICA AMERISKA IGRALKA BASINGER				
OPERNA SOPRANISTKA IN PEVSKA PEDAGOGINJA VIDALI ZEBRE	ZNAČILEN SPREMNI POJAV	POTREBA PO PLJAČI AMERISKI REŽISER HOWARD					PRIPADNIK SASOV KOROŠKI LJUDSKI PLES			GLOBALNA NEZAVEŠT AMERISKA IGRALKA STARK					
ENOTA ZA ČISTOST ZLATA						DELNI ZNESEK VREDNOŠTNEGA PAPIRJA	OTOK V KVARNERJU NAJDALJŠA REKA V PALESTINI			KATIČA ILEŠ SEŠTAVINA BELJAKOVIN		EDAMSKI SIR	DEL VOZILA, DA TEČE PO TIRU	IZRAELSKA IGRALKA (MILI)	
ZAČETEK GESLA															
PESNICA MUSER					ZAČETEK ŽIVLJENJA REKA V JUŽNI AFRIKI								SL. ARHIT. (ALEKSANDER) KITAJSKÉ CITRE		
NELI IRMAN			OTOK V SREDNJEM JADRANU JAPONSKA PAHLJAČA				SMUČARSKA BUCIK ŠVED. SMUČARSKI CENTER			ZLATO JABOLKO	KRAD-LJAVEC				
LJUDSTVO V VZHODNI NIGERLI				ŠVIČARSKO-MADŽARSKI PIANIST (GEZA)				VIŠJI UKAZ, ODREDBA							
STRAN NEBA				DAVEK NA ŽITNINO V STARI TURČLI				CIANO-BAKTERIJA							
OČKA, ATEK				BALERINA STRANIČ				STARI SLOVAN					KRAJ PRI AJDOVŠČINI		

POMOČ: ATRIBUT-značilen spremni pojav, AVITAL-izraelska igralka (Mili), CIANELA-cianobakterija, GVANIN-sestavina beljakovin, JORDAN-najdaljša reka v Palestini, KAMA-najdaljši levi prtok Volge, ORADEA-mesto v zahodni Romuniji